

Maria Mariana Gheorghe

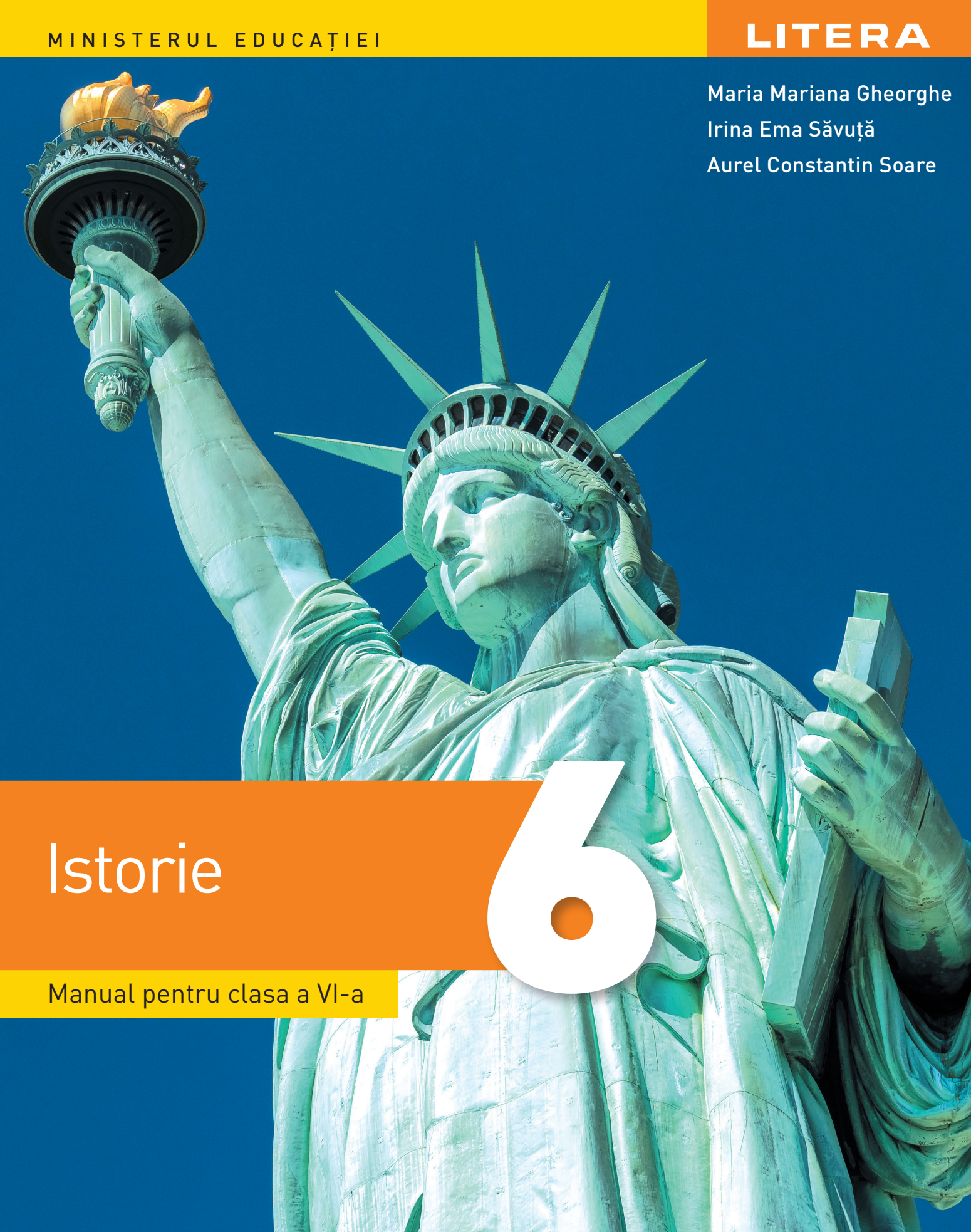
Irina Ema Săvuță

Aurel Constantin Soare

Istorie

Manual pentru clasa a VI-a

6

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor
116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Maria Mariana Gheorghe

Irina Ema Săvuță

Aurel Constantin Soare

Istorie

6

Manual pentru clasa a VI-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin Ordinul de ministru nr. 5022/06.07.2023

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2023–2024.

Inspectoratul școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Istorie. Manual pentru clasa a VI-a

Maria Mariana Gheorghe, Irina Ema Săvuță, Aurel Constantin Soare

Referenți științifici: Conf. univ. dr. Florentina Nițu, Facultatea de Istorie – Universitatea din București

Prof. dr. Mihai Manea, Colegiul Național „Spiru Haret”, București

Copyright © 2023 Grup Media Litera

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fii

Redactor: Emanuel Alboiu

Corector: Carmen Bîțlan

Credite foto: Dreamstime, Shutterstock

Copertă: Lorena Ionică

Ilustrație copertă: Getty Images

Tehnoredactare și prepress: Simona Bănică

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHEORGHE, MARIA MARIANA

Istorie: manual pentru clasa a VI-a/Maria Mariana

Gheorghe, Irina Ema Săvuță, Aurel Constantin Soare. -

București: Litera, 2023

ISBN 978-630-319-186-7

I. Săvuță, Irina Ema

II. Soare, Aurel Constantin

37

94

Deșteaptă-te, române!

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani.

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viața-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

<i>Recapitulare inițială</i>	7
UNITATEA 1. CĂLĂTORII ȘI CĂLĂTORII • EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ	13
Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport.....	14
Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor.....	18
Studiu de caz: • <i>Lumea Nouă</i> : cunoaștere, misionarism și exploatare.....	20
Fișe de lucru.....	24
RECAPITULARE	27
EVALUARE	28
UNITATEA 2. GENEZA SPIRITULUI MODERN	29
Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul.....	30
Studiu de caz • Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti.....	32
Studiu de caz • Giordano Bruno și Galileo Galilei.....	36
Studiu de caz • Niccolò Machiavelli.....	38
Studiu de caz • William Shakespeare.....	39
Reforma. Contrareforma.....	42
Studiu de caz • Barocul.....	44
Absolutismul.....	48
Studiu de caz • Soliman Magnificul.....	50
Studiu de caz • Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles.....	51
Studiu de caz • Petru cel Mare.....	53
Fișe de lucru.....	57
RECAPITULARE	59
EVALUARE	60
UNITATEA 3. SPRE O NOUĂ SOCIETATE	61
<i>Revoluția Glorioasă</i>	62
Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică.....	66
Studiu de caz • Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire.....	68
Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea.....	72
Constituirea SUA. <i>Declarația de Independență</i> . Constituția.....	76
Revoluția franceză. De la supus la cetățean.....	80
Studiu de caz • <i>Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului</i>	83
Napoleon I și răspândirea ideilor Revoluției franceze în Europa.....	86
Revoluția industrială. Impactul în viața oamenilor.....	90
Fișe de lucru.....	94
RECAPITULARE	97
EVALUARE	98
UNITATEA 4. SECOLUL NAȚIONALITĂȚILOR	99
Statele moderne: revoluție și emancipare națională.....	100
Studiu de caz • 1848 în Europa.....	102
Studiu de caz • Românii și modernitatea.....	104
Studiu de caz • Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea: Germania.....	106
Epoca victoriană. <i>La Belle Époque</i>	110
Fișe de lucru.....	114
RECAPITULARE	117
EVALUARE	118
RECAPITULARE FINALĂ	119
EVALUARE FINALĂ	127
Soluții.....	128

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE, CONFORM PROGRAMEI ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINA ISTORIE, CLASA A VI-A,
APROBATĂ PRIN OMEN NR. 3393/28.02.2017

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu
 - 1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice
 - 1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la fapte și procesele istorice
2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice
 - 2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric
 - 2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare
- 2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate
3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale
 - 3.1. Utilizarea dialogului intercultural
 - 3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare
 - 3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane
4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente
 - 4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia
 - 4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social

PREZENTAREA MANUALULUI

VARIANTA TIPĂRITĂ

PAGINĂ DE PREZENTARE A UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

CĂLĂTORII ȘI CĂLĂTORIILE • EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ **UNITATEA 1**

Titlul unității de învățare

Conținuturi

Competențe specifice

Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2

PAGINI DE LECȚII (CONȚINUT)

Titlul lecției

Dicționar

Activități multimedia

Personalități

Rubrica Descoperă

Conținut lecție

Surse istorice vizuale

1 **CĂLĂTORII ȘI CĂLĂTORIILE • EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ** **CĂLĂTORII ȘI CĂLĂTORIILE • EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ** **1**

MARILE DESCOPERIRI ALE EUROPEANILOR. DRUMURI ȘI TERITORII; CONSECINȚE ASUPRA VIETII OAMENILOR

Cunoaște și înțeleg

Marile descoperiri geografice

Explorările marilor de navigație din Europa apăsătoare, din a doua jumătate a secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea, în căutarea unui nou drum spre India, și apoi spre lumea Nouă, au fost cunoscute marile descoperiri geografice.

În secolul al XV-lea și al XVI-lea se desfășurau un concurs înfloritor în căutarea de căminuri ale Mării Mediterane (Florența, Veneția etc.). Negustorii erau căutându-și drumul spre India și China în Asia de Sud. În fapt, marile furturi se făceau pe rutele din Oceanul Indian, în special în direcția Indiei de Sud-Est, în direcția Europei. În secolul al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea, explorările marilor de navigație au fost făcându-se în direcția Oceanului Indian și Oceanului Atlantic. Prin urmare, era nevoie de o nouă modalitate de a ajunge în Oceanul Indian.

Cauzarea marilor descoperiri

Stimuli	• necesitatea de a găsi noi căminuri
Probleme	• necesitatea de a găsi noi căminuri
Soluții	• necesitatea de a găsi noi căminuri

Probleme

- necesitatea de a găsi noi căminuri
- necesitatea de a găsi noi căminuri
- necesitatea de a găsi noi căminuri

Soluții

- necesitatea de a găsi noi căminuri
- necesitatea de a găsi noi căminuri
- necesitatea de a găsi noi căminuri

Consecințele marilor descoperiri geografice

Marile descoperiri geografice au avut consecințe importante asupra evoluției societății în general și asupra dezvoltării geografice, istorice, economice, științifice și culturale în special. În Europa, acestea au dus la schimbarea de paradigmă în ceea ce privește conceperea lumii și a rolului Europei în lume. În Europa, acestea au dus la schimbarea de paradigmă în ceea ce privește conceperea lumii și a rolului Europei în lume. În Europa, acestea au dus la schimbarea de paradigmă în ceea ce privește conceperea lumii și a rolului Europei în lume.

Activități multimedia

Personalități

Rubrica Descoperă

Conținut lecție

Surse istorice vizuale

RECAPITULARE ÎNȚĂLĂ

- RECONSTITUIREA TRECUTULUI
- INSTRUMENTELE ISTORICULUI

▶▶▶▶ I. Știu să identific o sursă istorică

Pentru a reconstitui trecutul, istoricii folosesc diferite mărturii (surse istorice): obiecte, texte, vestigii ale monumentelor etc. Sursele istorice pot fi **scrise** (inscripții, documente, cărți, hărți)/**nescrise** (unelte, arme, vase, podoabe, construcții etc.), **vizuale**, **oficiale** (documente) sau **neoficiale** (scrisori, jurnale etc.).

Istoricii, la rândul lor, realizează alte tipuri de documente: hărți, frize cronologice (axe), reconstituiri.

Sursele istorice se împart în două mari categorii:

- a. primare** – sunt acele mărturii apropiate de faptul, evenimentul despre care se vorbește și pe care îl descriu în mod direct, de la „fața locului”;
 - b. secundare** – sunt acele texte care colectează și sintetizează informații din alte surse. Prin urmare, ele prezintă opinii ale unor persoane care nu au participat la evenimentul despre care relatează.
- ▶ Privește cu atenție sursele **A–C** și stabilește dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false:
- a.** Sursa **C** este o sursă primară. **b.** Sursa **B** este o sursă scrisă.
 - c.** Sursa **A** oferă informații despre viața cotidiană.

A. Locuință neolitică

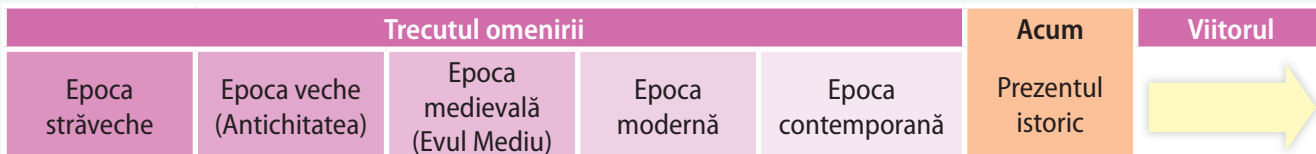
B. Forumul roman

C. Cartea Morților, papirus egiptean

Axă cronologică

▶▶▶▶ II. Știu să citesc/să prezint un document

Ritmurile timpului

„Ritmul zilei era reglat, pentru țărani, de mersul soarelui pe cer, sau de clopotele mănăstirii din apropiere, care trăgeau din trei în trei ore. Pentru țăran, ziua începea odată cu răsăritul soarelui; pentru călugări, la miezul nopții. Noaptea, clopotarul mănăstirii se orienta după poziția astrelor – dacă cerul era senin sau după durata arderii unei lumânări de o anumită dimensiune (o noapte de iarnă se împărțea în trei lumânări) sau după numărul de pagini anumit pe care le citea. În timpul zilei, se folosea frecvent de un cadran solar. O variantă nouă a modului de măsurare a timpului și de împărțire a zilei a apărut în secolul al XIII-lea, în câteva centre manufacturiere textile din Franța (Amiens, Douai, Saint Omer), unde un clopot al orașului ritma oficial munca trăgând de patru ori pe zi (marcând începerea, întreruperea pentru masă, reluarea și încetarea lucrului).”

(Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*)

- ✓ Titlul documentului/sursei istorice = **Ritmurile timpului**
- ✓ Tipul documentului/sursei istorice (scrisă/nescrisă/vizuală, text, imagine, obiect) = **text/sursă istorică scrisă**
- ✓ Titlul operei = **Istoria culturii și civilizației**
- ✓ **Autorul** = Textul a fost scris de **Ovidiu Drimba**. Dacă nu se cunoaște autorul, putem spune că autorul unui text este necunoscut.
- ✓ **Data** (**secolul al XIII-lea**) este extrem de importantă în istorie pentru că ne permite să facem legătura cu contextul istoric și cu alte evenimente din epocă.

III. Știu să mă orientez în timp

Cunosc cifrele romane

I	II	III	IV
1	2	3	4
V	VI	VII	VIII
5	6	7	8
	IX	X	
	9	10	
<hr/>			
L	C	D	M
50	100	500	1 000

Cunosc unitățile de măsurare a timpului istoric

1 an = 365 sau 366 de zile.

1 deceniu = 10 ani.

1 secol = un veac = 10 decenii = 100 de ani.

1 mileniu = 10 secole = 100 decenii = 1 000 de ani.

Prima jumătate a unui secol = primii 50 de ani: 1-50.

A doua jumătate a unui secol = ultimii 50 de ani: 51-100.

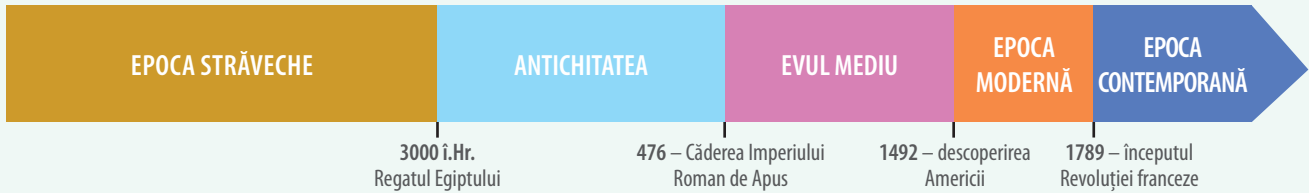
Știu să calculez secolele și milenii

$622+1 = 7 =$ secolul al VII-lea/mileniul I

$1492+1 =$ secolul al XV-lea/mileniul al II-lea

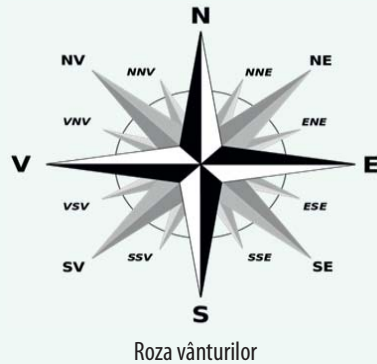
$2022+1 =$ secolul al XXI-lea/mileniul al III-lea

Știu să citesc și să utilizez (realizez) o axă cronologică

Axa cronologică se citește de la stânga spre dreapta. Epocile istorice sunt colorate diferit. Pe axă mai pot fi înscrise evenimente istorice. De exemplu, anul 1, nașterea lui Iisus Hristos. Înainte de anul 1, anii se socotesc descrescător, după anul 1, anii se socotesc în ordine crescătoare.

IV. Știu să mă orientez în spațiu

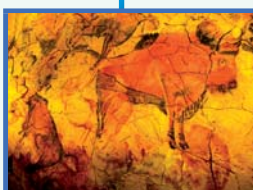
Imaginează-ți că Timpul și Spațiul sunt două personaje. Gândește-te cum ar arăta, cum ar fi îmbrăcate, ce ar spune, ce ar face etc. Reprezintă printr-un desen cele două personaje. Completează desenele cu mesaje pe care aceste personaje le-ar da oamenilor. Afișează împreună cu colegii desenele în clasă și realizați un tur al galeriei. Discutați cele observate.

►►►► Îmi amintesc din clasa a V-a

Epoca pietrei

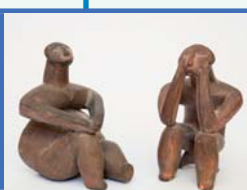
Epoca metalelor

Paleolitic

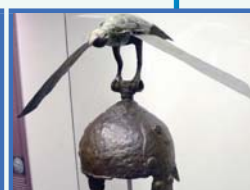
Mezolitic

Neolitic

Epoca bronzului

Epoca fierului

Orientul antic

Lumea greacă

Lumea romană

Geto-dacii

Civilizația islamică

EVUL MEDIU

VIAȚĂ ECONOMICĂ

Ocupații: agricultură, meșteșuguri, comerț, credit

Domeniul feudal

Orașul medieval

Satul medieval

TIMP ISTORIC
Secolele V-XV

SPAȚIU ISTORIC
Europa

SOCIETATE

- seniori
- vasali

Feudali:

- nobili
- boieri

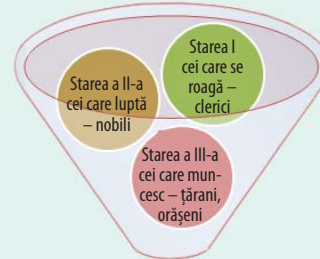
Meșteșugari,
negustori

Țărani:

- liberi
- dependenți

Organizarea de stări

Societatea medievală

PRENUMELE TĂU

.....

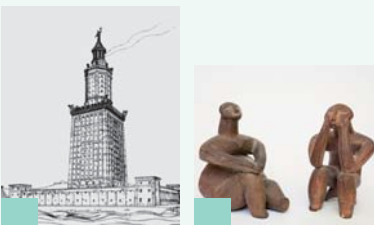
**DEVIZA TA PENTRU
CLASA A VI-A**

.....

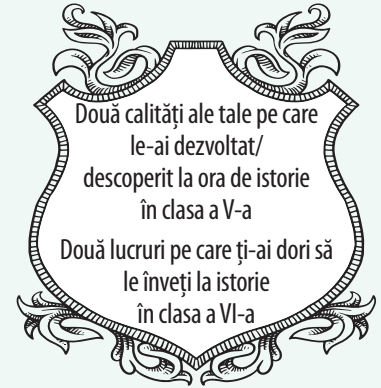
A.

Istorie	Cronologie	Epocă istorică
Spațiu istoric	Societate	Popor
Stat	Economie	Politică
Cultură	Religie	Artă

B.

1. Blazonul personal

2. Unde și ce ai învățat la istorie în clasa a V-a?

Scrive câte două exemple pentru fiecare context: la școală, acasă, pe stradă, în excursie, în mediul virtual.

3. În imaginea A sunt noțiuni studiate în clasa a V-a.

Definește/Explică noțiunile și realizează apoi scurte enunțuri cu acestea.

4. Completează, pe caiet, numerele corespunzătoare epocilor istorice din care fac parte cele șase reprezentări ale imaginii B. Descrie și explică fiecare imagine.

1. Epoca străveche

2. Antichitate

3. Evul Mediu

5. Transcrie pe caiet și completează enunțurile de mai jos cu noțiunile corespunzătoare.

a. Zona geografică ce include N-E Africii și S-V Asiei în care au apărut primele civilizații se numește _____

b. În această zonă a apărut și prima formă de scriere, numită _____

c. Piramidele sunt mormintele faraonilor, conducătorii statului _____

d. Primul cod de legi din lume a fost realizat în timpul domniei regelui _____

e. Religia monoteistă a poporului evreu se numește _____

6. Cu ajutorul diagramei Venn identifică asemănări și deosebiri între lumea greacă și lumea romană.

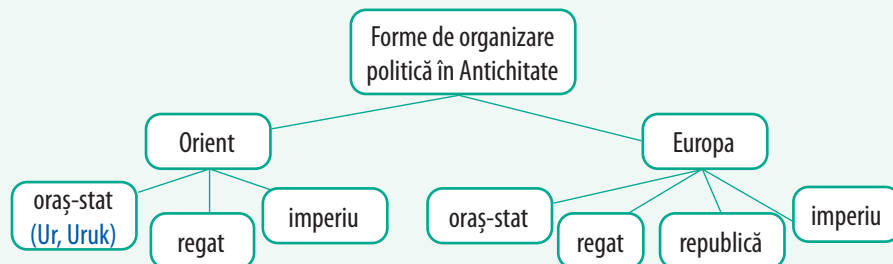

7. Privește cu atenție imaginile alăturate, transcrie în caiet și completează, după model, tabelul de mai jos.

Imagine	Describe imaginea	Precizează spațiul istoric	Menționează epoca istorică	Indică domeniul pe care îl reprezintă	Stabilește două asemănări și o deosebire între ceea ce prezintă cele trei imagini
A		Dacia			
B					
C					

8. Transcrie în caiet și completează, după model, schema de mai jos, indicând exemple pentru formele de organizare politică din Antichitate. Precizează care dintre acestea au continuat să existe și în Evul Mediu. Menționează câte un exemplu pentru fiecare forma de organizare politică precizată.

9. **Tu ești o carte vorbitoare!** Scrie povestea ta! Personajele principale sunteți tu și istoria. În paginile tale se regăsesc informații despre tine: caracteristici personale, abilități, valori, interesul tău față de disciplina istorie, personalități și evenimente istorice preferate.

Îmi place

Activitatea mea preferată este

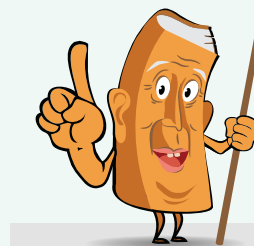
Abilitățile mele sunt

Personalitatea mea istorică preferată este

Evenimentul istoric care m-a impresionat cel mai mult este

Am ales aceste personalități și evenimente istorice, deoarece

Alături de celelalte cărți vorbitoare sunteți parte din Biblioteca Vie a clasei voastre!

► În anii anteriori ai folosit două instrumente pentru a învăța mai ușor: **Fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului**, la sfârșitul fiecărei **unități de învățare**, și **Jurnalul de învățare**, la sfârșitul fiecărei ore de istorie. Nu uita să completezi, de fiecare dată, modelul care îți place cel mai mult!

Fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului

Eu	Comunic cu profesorul și colegii	Colaborez/ Urmez instrucțiunile	Mă implic / Acționez	Îmi spun părerea	Cer ajutor când am nevoie	Respect regulile	Îmi rezolv sarcinile de lucru	Păstrez ordinea în spațiul meu de lucru
Niciodată								
Uneori								
Deseori								
Întotdeauna								

Eu	Deloc	Uneori/Deseori	Întotdeauna
Am contribuit la activitatea grupului.			
M-am concentrat pe sarcina de lucru.			
Mi-am argumentat opiniile.			
Am ascultat cu atenție.			
I-am încurajat pe ceilalți colegi.			

Jurnalul de învățare

Jurnalul de învățare reprezintă o colecție de însemnări, observații, gânduri ale unei persoane.

Menționarea într-un jurnal a sarcinilor de învățare, a pașilor parcurși, a dificultăților și a reușitelor poate constitui un bun exercițiu de reflecție asupra propriului proces de învățare. Îți prezentăm mai jos câteva modele pe care sperăm să le folosești la orele de istorie.

A. Ce am învățat:

.....

Ce aplic:

.....

Ce mai vreau să știu:

.....

B.

Data	Activitatea	Observații/Reflecții	Comentarii/Întrebări

- C.**
- Ce am învățat nou din această lecție?
 - Cum mă simt când învăț la istorie?
 - Ce dificultăți am întâmpinat?
 - Dacă aș putea schimba ceva, ce aș schimba?

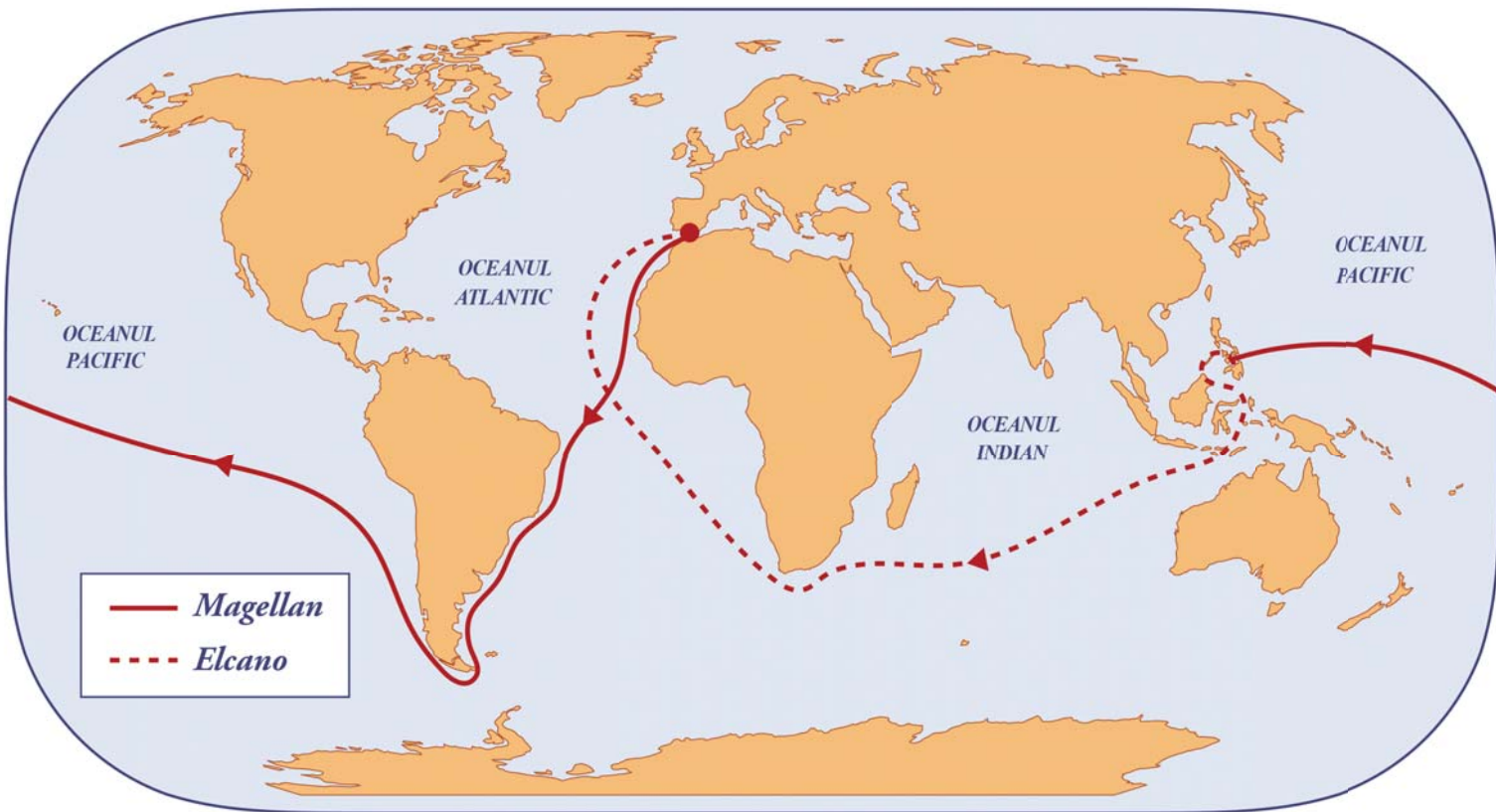
- Mi-a plăcut De ce?
- Nu mi-a plăcut De ce?
- Ce aș dori să înțeleg mai bine?
- Cum pot utiliza în viitor această experiență de învățare?

Portofoliul

Portofoliul sau „cartea de vizită a elevului” se compune din materiale obligatorii și opționale, selectate de elev sau cerute de profesor. Portofoliul poate fi realizat individual sau în grup. Acesta conține: teme, fișe individuale de studiu, proiecte, investigații, teste și lucrări scrise, chestionare, fotografii, autoevaluări, alte materiale.

CĂLĂTORI ȘI CĂLĂTORII • EUROPA ȘI LUMEA NOUĂ

UNITATEA 1

Sec. XIII
Călătoria lui Marco Polo în Extremul Orient.

1487-1488

Bartolomeo Diaz devine primul european care ajunge în sudul extrem al Africii.

1492-1493

Prima călătorie a lui Cristofor Columb în Lumea Nouă (America).

1497-1498

Vasco da Gama descoperă un nou drum spre India prin ocolul Africii.

1519-1521

Magellan devine primul european care traversează Oceanul Pacific.

1521-1522

Juan Sebastián Elcano încheie călătoria lui Magellan, fiind primul om care a navigat în jurul lumii.

Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 2.3; 3.1; 3.2; 3.3.; 4.1; 4.2.

Cuprins

- ▶ Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu; mijloace de transport
- ▶ Marile descoperiri ale europenilor: drumuri și teritorii; consecințe asupra vieții oamenilor
- ▶ **STUDIU DE CAZ. Lumea Nouă:** cunoaștere, misionarism și exploatare

Ce vei reuși să faci?

- să localizezi în spațiu și în timp fapte și procese istorice;
- să utilizezi adecvat termenii istorici;
- să analizezi surse scrise sau vizuale;
- să identifice elemente de cauzalitate;
- să cooperezi în grupurile de învățare;
- să utilizezi informații cu ajutorul resurselor multimedia.

CĂLĂTORIILE ȘI PERCEPȚIA SPAȚIULUI ÎN EVUL MEDIU. MIJLOACE DE TRANSPORT

Dicționar

Astrolab = instrument de orientare care permite calcularea latitudinii în funcție de înălțimea astrilor; inventat de arabi și perfecționat la sfârșitul secolului al XIV-lea.

Portulan = hartă a porturilor.

Mirodenie = condiment exotic, aromat sau picant, adesea foarte rar și scump, sub formă de frunze, coji, flori, fructe, rădăcini, proaspete sau uscate (piper, scorțișoară, lemn-dulce, vanilie, ienibahar, ghimbir etc.).

Nicholas Roerich, *Oaspeți de peste mări (vikingii)*, pictură în ulei, 1901

Personalități

Marco Polo (circa 1254-1324) a fost un comerciant venețian, cunoscut prin relatările sale despre o călătorie în China, în cartea intitulată *Diversitatea Lumii, Cartea Minunilor* sau *Milionul*. În relatările sale menționează anul 1271 ca dată de plecare în lunga călătorie către China, stabilindu-se pentru aproape 24 de ani la curtea conducătorului mongol Kubilai Han. Încă din timpul vieții lui Marco Polo și până astăzi au existat îndoieli despre autenticitatea relatărilor, pentru că nu sunt menționate nici zidul chinezesc și nici tiparul, care era răspândit în China în acea perioadă.

Cunosc și înțeleg

Spațiul

Pentru mult timp, lumea cunoscută de europeni, în Antichitate și în Evul Mediu, era compusă din trei continente: **Europa, Asia și Nordul Africii**. Lumea părea mare, greu de cuprins la pas sau cu mijloacele de transport existente la acea vreme. Europa Occidentală era văzută ca un centru al civilizației umane, alte regiuni fiind considerate exotice. Concepția despre Pământ era departe de cea actuală; atât pentru călătorii și geografii europeni, cât și pentru cei arabi a fost important să-și depășească cunoștințele, să îndrăznească să descopere noi orizonturi.

Harta lumii. Copie după o hartă arabă realizată în secolul al XII-lea

Indică o asemănare și o deosebire între harta de mai sus și o hartă a lumii din zilele noastre.

Călătoriile

Dintotdeauna, oamenii și-au dorit să călătorească, să descopere noi teritorii și resurse, să facă comerț sau să exploateze regiuni îndepărtate, iar acest fapt a dus la călătorii pe mari distanțe, pe uscat sau pe mare, dar și la dezvoltarea unor noi mijloace de transport și a tehnologiilor necesare acestora. Vikingul **Erik cel Roșu** descoperea, în secolul al X-lea, Groenlanda, iar fiul său, **Leif cel Fericit (Eriksson)**, realiza prima traversare a Oceanului Atlantic cunoscută în istorie și ajungea pe țărmul nord-estic al Americii de Nord. Călătorii arabi, ca **Ibn Battuta**, dar și europeni, ca **Marco Polo** și, mai târziu, **Afanasie Nikitin** au ajuns în Extremul Orient.

Perfecționarea mijloacelor de orientare (busola, astrolabul, portulanele etc.) va favoriza marile călătorii din secolele al XV-lea și al XVI-lea.

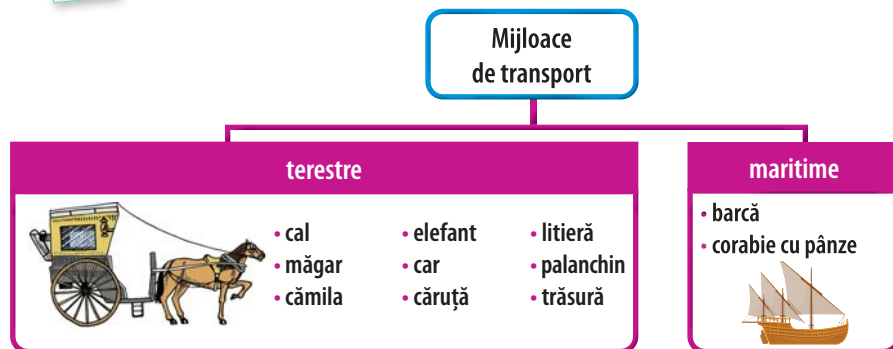
Mijloace de transport

Domesticirea calului și inventarea roții (Mesopotamia, mileniul IV î.Hr.) vor contribui la dezvoltarea mijloacelor de transport.

Alături de folosirea forței animalelor (cal, măgar, cămilă, elefant etc.), oamenii au construit **care, căruțe, trăsuri**, pentru călătoria pe uscat, sau **bărci și corăbii**, pentru călătoria pe ape. Odată ce și-au îmbunătățit mijloacele de orientare în spațiu și de transport extinzându-le și pe apă, oamenii au descoperit noi drumuri, noi zone, noi obiceiuri și religii, noi popoare și civilizații.

Descopăr

Studiază cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Înainte de secolul al XV-lea, mirodeniile erau parte importantă a comerțului cu mărfuri asiatice, însă această activitate era mijlocită de către negustorii din Orientul Mijlociu și din nordul Africii.

O parte considerabilă a istoriei lumii moderne este istoria mirodeniilor, iar povestea începe cu o plantă agățătoare, deloc atrăgătoare, care creștea odată numai pe coasta Malabarului din estul Indiei. Această plantă se numește *Piper nigrum*. Dacă ne-ar fi înfățișată în starea ei naturală, aproape cu siguranță ne-am chinui să ghicim de ce este importantă, dar ea este sursa tuturor celor trei tipuri de piper adevărat, negru, alb și verde.”

(Bill Bryson, *Acasă. O istorie a vieții private*)

B. Harta mirodeniilor

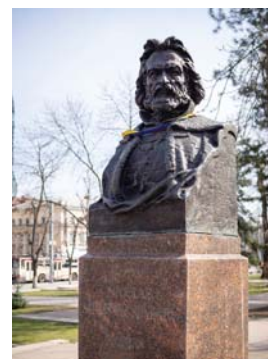
1. Numește un spațiu geografic precizat în sursa **A**.
2. Menționează numele unei mirodenii prezentate atât în sursa **A**, cât și în sursa **B**.
3. Numește și alte mirodenii prezentate în sursa **B** utilizate astăzi în bucătăria ta.
4. Utilizând mijloacele de transport din sursa **C**, calculează durata unei călătorii de la București la Londra (circa 2500 de kilometri). Precizează mijloacele de transport pe care le vei folosi.

Mersul pe jos 	18 kg 5 km/h 30 km/zi
Calul 	125 kg 8 km/h 60 km/zi
Cămila 	160 kg 5 km/h 40 km/zi
Carul 	1 tonă 3 km/h 25 km/zi
Barca trasă de cai 	50-100 tone 4 km/h 35 km/zi
Corabie cu un singur catarg 	15-300 tone 13 km/h 150 km/zi
Caracă (secolul al XV-lea) 	500-1500 tone 10 km/h 130 km/zi

C. Evoluția mijloacelor de transport

Știu mai mult

- *Drumul mătăsii* este unul dintre cele mai cunoscute drumuri din lume. Menționat în secolul al II-lea î.Hr., dar sigur mult mai vechi, acesta făcea legătura între China și Europa.
- Nicolae Milescu Spătarul (1636-1708) este primul român care a călătorit în China. A fost numit „un Marco Polo” al secolului al XVII-lea.

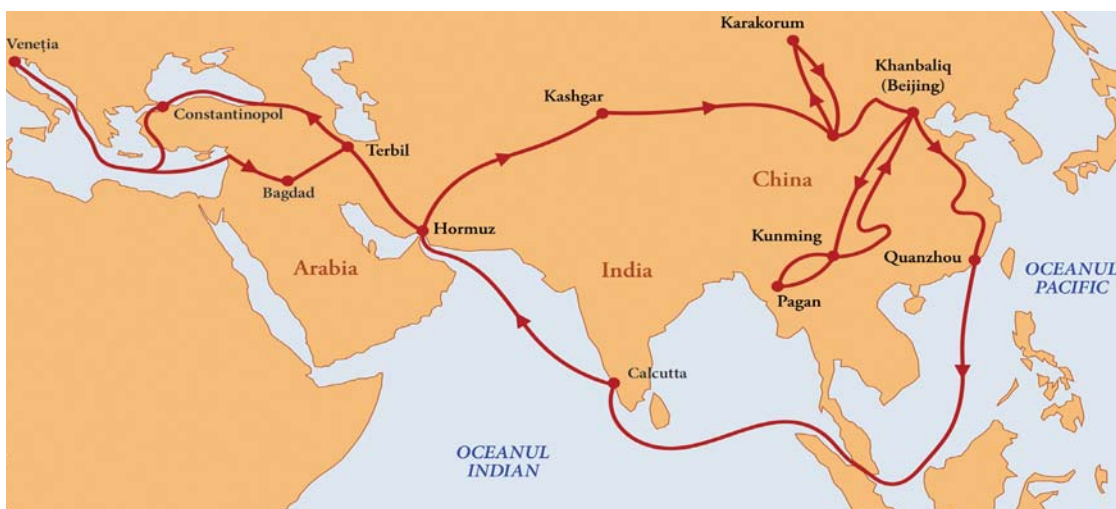

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Numește și indică pe harta de mai jos continentele cunoscute în Evul Mediu.

Traseul lui Marco Polo

Epoca istorică	Terestre	Maritime
Epoca străveche		barcă
Antichitate		
Evul Mediu		

2. Ești un negustor italian și dorești să ajungi în Orient, pentru a aduce marfă în Europa. Ce mijloace de transport folosești? Ce traseu poți să alegi? Ce mărfuri poți aduce în Europa din Orient?
3. Realizează o friză cronologică în format electronic sau desenată pe hârtie/carton a principalelor mijloace de transport, folosind imaginile din lecție. **Portofoliul personal.**
4. Transcrie și completează în caiet, după model, tabelul alăturat referitor la mijloacele de transport utilizate în diferite perioade istorice.

▶▶▶▶ Sursa istorică

Studiază cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. Sistemul solar potrivit gândirii medievale, Hartmann Schedel, 1493.

B. „Această deschidere mentală a stimulat o revoluție științifică, inițial o redescoperire a științelor matematicii, astronomiei și geografiei, cunoscute de antici, îndeosebi de Aristotel, Ptolemeu și Pitagora. Harta medievală a lumii – *mappa mundi* – înfățișase Pământul ca fiind plat și înconjurat de dragoni... Cu toate că majoritatea savanților acceptau acum că Pământul avea formă sferică, ei continuau să așeze planeta în centrul universului, în timp ce cartografiile așezau Ierusalimul în centrul lumii cunoscute.”

(Simon Jenkins, *Scurtă istorie a Europei de la Pericle la Putin*)

1. Precizează, din sursa B, forma Pământului potrivit *mappa mundi*.
2. Amintește-ți, din clasa a V-a, de ce Ierusalimul era considerat ca fiind „în centrul lumii cunoscute”? Argumentează-ți răspunsul folosind și sursa A!
3. Cum se poate explica prezența dragonilor* pe hărțile medievale?

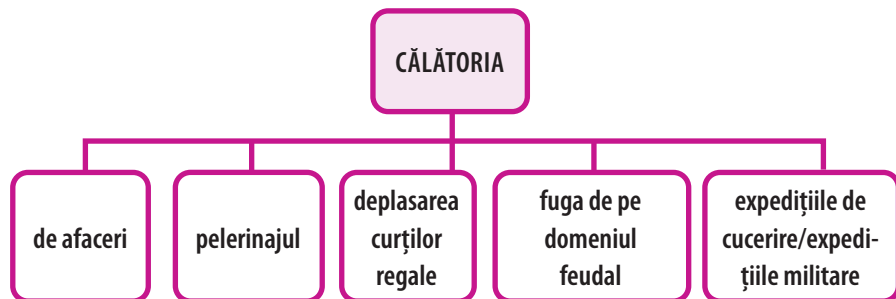
* Dragon = monstru fabulos cu aripi de vultur și coadă lungă de șarpe.

Evaluez și creez

Cooperez

- Pe baza schemei de mai jos, discută cu colegii de clasă despre tipurile de călătorii din Evul Mediu.

- Care este părerea ta despre citatul de mai jos?
 „A călătorie este, pentru cei tineri, o parte a educației; pentru cei mai vârstnici e o parte a experienței.” (Francis Bacon)
 Discută cu un coleg/o colegă. Află care este opinia lui despre citat. Negociați, apoi prezentați colegilor opinia voastră.
- Pornind de la sursa **A**, realizează împreună cu colegul/colega de bancă un desen/poster/colaj care să reflecte imaginea călătorului din secolele al XV-lea și al XVI-lea. **Portofoliul personal**.

Învăț să învăț

- Citește, timp de cinci minute, lecția din manual. Discută apoi cu colegul/colega de bancă despre ceea ce ai citit și completează pe caiet tabelul următor:

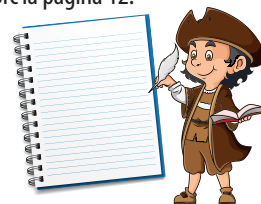
Cunoștințe/ Informații confirmate de text √	Cunoștințe/ Informații contrazise de text -	Cunoștințe/Informații noi, nemiintâlnite până acum +	Cunoștințe incerte/ Informații noi care merită să fie cercetate ?

- Realizează o prezentare, individual sau împreună cu colegii, utilizând resurse digitale, despre mijloacele de transport inventate de om din Epoca străveche până în zilele noastre. **Portofoliul personal**.
- Creează un cvintet* cu tema „Călătoria”.

* *Cvintetul* este o strofă cu cinci versuri. Primul vers este format dintr-un singur cuvânt, care denumește subiectul. Al doilea vers este format din două cuvinte care definesc două însușiri ale subiectului. Al treilea vers este format din trei cuvinte care exprimă acțiuni (verbe). Al patrulea vers este format din patru cuvinte care exprimă sentimentele noastre față de subiect. Al cincilea vers este format dintr-un cuvânt care arată însușirea esențială a subiectului. Exemplu: *Prieten / Bun, blând / , însoțește, sfătuiește, alină / Mă gândesc la el / Putere*

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

A. Statuie dedicată călătorului, Oviedo, Spania

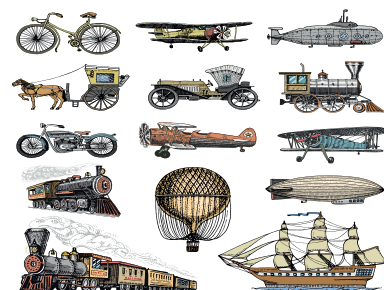
Biblioteca virtuală

Marco Polo

Călătoriile lui Ibn Battuta

Mijloace de transport

MARILE DESCOPERIRI ALE EUROPENILOR. DRUMURI ȘI TERITORII; CONSECINȚE ASUPRA VIEȚII OAMENILOR

Dicționar

Navigator = persoană care întreprinde lungi călătorii pe mări și oceane; persoană care conduce o navă sau face parte din personalul unei nave.

Lumea Nouă = expresie folosită din secolul al XVI-lea pentru a denumi teritoriile descoperite dincolo de Oceanul Atlantic (America).

Galion = navă cu pânze de mari dimensiuni utilizată în trecut pentru transportul mărfurilor.

Nucșoară = condiment; una dintre cele mai scumpe mirodenii în Evul Mediu.

Caravela, nava marilor descoperiri geografice, era o corabie de dimensiune medie, construită să înfrunte valurile oceanului. Ușoară și rapidă, având partea din spate mai înaltă, era prevăzută cu pânze care-i permiteau să folosească atât vântul din spate, cât și pe cel din lateral.

Personalități

Pedro Álvares Cabral
(circa 1467-1520)

a fost un comandant militar, navigator și explorator portughez. Cabral a efectuat prima explorare substanțială a coastei nord-estice a Americii de Sud și a revendicat-o în numele Portugaliei conform Tratatului de la Tordesillas. Ulterior, teritoriul a primit numele de Brazilia.

Cunosc și înțeleg

Marile descoperiri geografice

Explorările realizate de navigatorii din Europa Apuseană, din a doua jumătate a secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea, în căutarea unui nou drum spre India, și, apoi, spre Lumea Nouă, au fost numite marile descoperiri geografice.

În secolele al XIII-lea și al XIV-lea se desfășura un comerț înfloritor în orașele de coastă ale Mării Mediterane. Negustorii arabi aduceau din India și din China la Alexandria, în Egipt, mărfuri foarte apreciate ca: scorțișoară, piper, ghimbir, nucșoară, uleiuri parfumate, arme, perle, țesături, fildeș etc. De aici, negustorii europeni le răspândeau în întreaga Europă, iar prețurile lor deveneau foarte mari. Expansiunea Imperiului Otoman spre Europa a separat orașele Mediteranei de piețele din est și a blocat comerțul cu această zonă. Prin urmare, era nevoie de o nouă rută maritimă între Europa și Extremul Orient.

Cauzele marilor descoperiri

Economice	Nevoia de:	– materii prime – mirodenii	– țesături de mătase – pietre și metale prețioase	
Politice	– consolidarea unor mari puteri europene, cum ar fi Anglia, Franța, Spania; – Cucerirea Constantinopolului și Egiptului de către otomani are ca efect blocarea legăturilor economice ale europenilor cu Orientul; expansiunea Imperiului Otoman.			
Religioase	– misiunile de creștinare în teritoriile nou descoperite.			
Progresele tehnice	– cârma – caravela	– galionul – busola	– astrolabul – hărți mai bine realizate	
Evoluția cunoștințelor geografice	– Teoria conform căreia Pământul este rotund trebuia „dovedită”. Aceasta ar fi permis să se ajungă mai repede în India și China navigând spre vest.			

Consecințele marilor descoperiri geografice

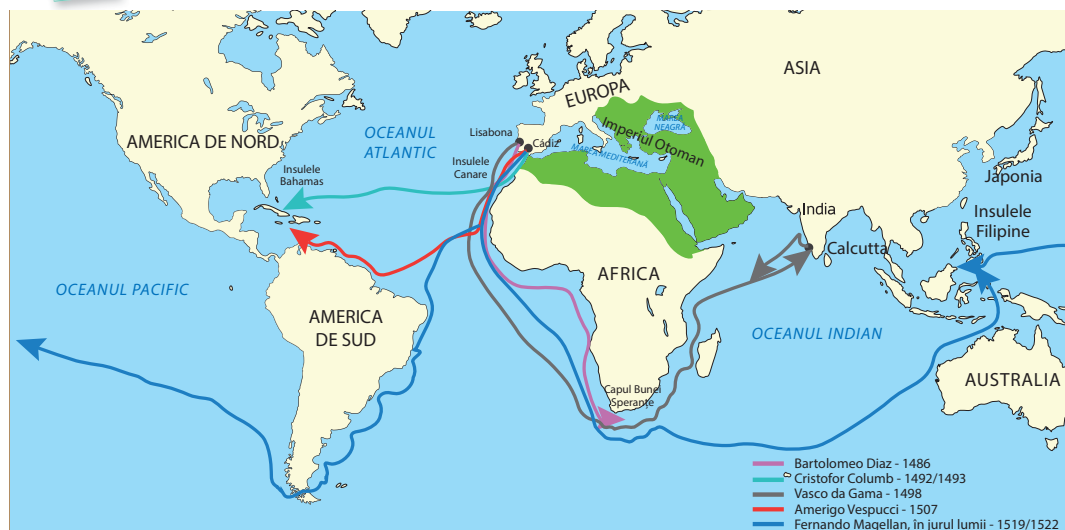
Marile descoperiri geografice au avut consecințe importante asupra evoluției societății, în ansamblul său. Cunoștințele de geografie, botanică, zoologie, medicină, istorie, lingvistică, religie, tradiții și obiceiuri s-au îmbogățit, băncile și manufacturile s-au dezvoltat, au apărut noi categorii sociale, schimbul de idei și tehnologii s-a intensificat, s-au aclimatizat plante și animale în Europa (porumbul, cartoful, roșia, scorțișoara, ananasul, dar și curcanul), iar pentru Biserica Catolică, în mod special, propagarea creștinismului în noile ținuturi a devenit o misiune asumată. Descoperirea noilor continente a schimbat radical imaginea despre lume, despre forma Pământului, a dus la descoperirea a noi culturi și civilizații (aztecii, mayașii, incașii, civilizațiile precolumbiene), punând bazele lumii moderne.

Axă cronologică

1497	1492	1500	1519-1522
Vasco da Gama	Cristofor Columb	Cabral	Fernando Magellan

Descopăr

Portugalia și Spania sunt țările care vor deschide noile rute și trasee comerciale.

Hartă. Marile descoperiri geografice

Călătoriile portughezilor

Se datorează regilor Henric Navigatorul și Joao al II-lea. Aceștia au înființat, la Sagres, un centru de cercetări nautice.

▶ În 1487, **Bartolomeo Diaz** a descoperit Capul Bunei Speranțe, partea cea mai sudică a Africii, însă revolta echipajului l-a obligat să se întoarcă.

▶ În 1497, **Vasco da Gama** a plecat din Lisabona la comanda unei flote de trei corăbii. În noiembrie a ocolit Capul Bunei Speranțe, iar la 20 mai 1498, a ajuns la Calcutta, în India. Navigând de-a lungul coastei africane și continuând drumul în Oceanul Indian, Vasco da Gama a descoperit, astfel, un nou drum spre Indii prin ocolul Africii.

Călătoriile spaniolilor

▶ Genovezul **Cristofor Columb** a revoluționat acest domeniu, convingându-i pe regii Spaniei, Ferdinand de Aragon și Isabela de Castillia, să-i finanțeze deplasarea spre India. Columb a crezut că se poate ajunge în Asia navigând spre vest. Expediția lui din 1492 avea să ducă la descoperirea *Lumii Noi* sau a Americii, deși Columb era convins că a ajuns în India. Până la moartea sa, Columb a mai făcut trei expediții peste Oceanul Atlantic.

▶ Un alt navigator italian, florentinul **Amerigo Vespucci**, și-a dat seama că, de fapt, Columb a descoperit un nou continent, că a ajuns într-o „Lume Nouă”.

▶ O altă etapă în seria descoperirilor geografice avea să se deschidă odată cu prima călătorie în jurul lumii, realizată de **Fernando Magellan**. Navigatorul a fost convins că Insulele Mirodeniilor (Moluce) se găsesc în jumătatea de glob care revenea coroanei Spaniei în conformitate cu Tratatul de la Tordesillas și că se poate ajunge la acestea navigând spre vest. Călătoria sa a început, în 1519, cu cinci nave. A călătorit de-a lungul coastei Americii de Sud și expediția sa a descoperit strâmtoarea (Magellan) spre

Oceanul Pacific. Ajuns în insulele Filipine, Magellan și-a pierdut viața într-un conflict cu băștinașii. Călătoria a fost finalizată de secundul său, **Juan Sebastián Elcano**. Navigând spre vest și întorcându-se acasă, expediția a dovedit că Pământul este rotund.

Cornelis Verbeeck, *Galion spaniol*, 1618/1620

Cristofor Columb (1451-1506)

1. Civilizația aztecă a cunoscut cea mai înaltă dezvoltare în jurul anului 1400. Aztecii au practicat o agricultură intensă, au desecat mlaștini, au dezvoltat orașe înfloritoare cu temple magnifice, palate, piețe și statui. Au construit numeroase piramide în onoarea zeilor și au sacrificat oameni pentru Zeul Soare ca acesta să răsară în continuare în fiecare zi. Capitala Imperiului Aztec, Tenochtitlán, construită pe un lac, avea 500 000 de locuitori în momentul cuceririi spaniole.

2. Civilizația mayașă s-a dezvoltat între anii 300 și 1000. Mayașii au dezvoltat un sistem avansat de scriere, artă, arhitectură, matematică și astronomie. Au utilizat cifra 0 și foloseau deja un calendar cu 365 de zile. Mayașii au ridicat temple uriașe pentru zeii lor.

3. Civilizația incașă a pus bazele celui mai mare imperiu din America Latină. Foarte buni constructori, incașii au ridicat orașe la mari înălțimi. Aveau cunoștințe avansate de medicină. Împăratul lor, numit Inca, era considerat fiul Soarelui. Capitala Cuzco era considerată de către incași centrul universului. Machu Picchu, cea mai veche cetate incașă și care a fost construită în jurul anului 1400, este supranumită „Cetatea pierdută a incașilor”. Deși nu au cunoscut scrierea, au avut un sistem de consemnare a informațiilor pe șiraguri de sfori înnodate, numite *quipu*.

STUDIU DE CAZ. LUMEA NOUĂ: CUNOAȘTERE, MISIONARISM ȘI EXPLOATARE

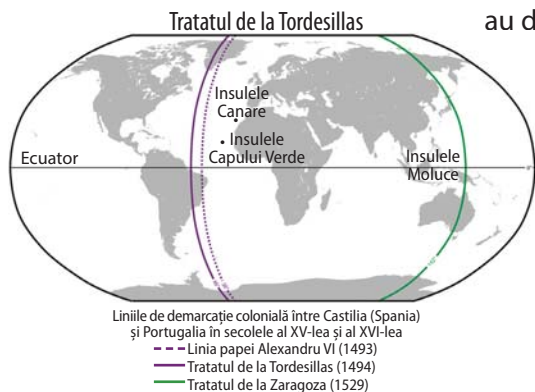

Misionarism. În teritoriile nou descoperite, Biserica Catolică a desfășurat o intensă activitate de creștinare a populațiilor precolumbiene. Călugării ieziuiți au construit școli și biserici în toată America de Sud spaniolă. Preoții trimiși în misiunile de creștinare, numiți **misionari**, au stabilit relații cu amerindienii, unii dintre aceștia, precum spaniolul Bartolomé de Las Casas, lăsând prin scrierile lor mărturie istorice importante despre situația grea a populațiilor cucerite din *Lumea Nouă*, despre atrocitățile comise de autoritățile coloniale spaniole.

Exploatare. *Lumea Nouă* – continentul american – nu mai era o necunoscută după marile descoperiri geografice. Începând cu 1494 și 1529, Spania și Portugalia considerau că noile teritorii le aparțin (Tratatul de la Tordesillas, respectiv Tratatul de la Zaragoza). S-au format astfel imperiile coloniale spaniol și portughez și marile puteri europene și-au mutat atenția spre acestea. Cuceritorii spanioli, numiți și **conchistadori**, conduși de Hernándo Cortés au distrus statul aztec, în timp ce Francisco Pizarro a ocupat Imperiul Incaș.

Minele de aur și argint din Mexic și Peru au adus bogății imense spaniolilor. Vechile populații precolumbiene au fost cucerite de spanioli prin forța armelor și a tehnologiilor avansate. Foamea, bolile aduse de europeni, masacrele și munca forțată au decimat o mare parte a civilizațiilor precolumbiene.

Crearea de noi imperii coloniale a avut un impact deosebit asupra evoluției politice, economice, sociale și culturale a Europei, dar și asupra populațiilor din America, Africa și Asia, formând cadrul apariției epocii moderne.

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Centrele mayașe nu erau orașe în sensul pe care noi îl dăm astăzi, deoarece erau centre ceremoniale, și nu centre urbane. În aceste centre, oamenii veneau pentru a asista la ceremoniile religioase, la investirea unora în funcții publice sau pentru a face schimburi de mărfuri. Aceste edificii de piatră nu erau potrivite pentru locuirea permanentă; ele nu aveau ferestre, ci doar niște orificii în ziduri pentru aerisire, erau umede și slab luminate. Templele mayașe erau ridicate în vârful unor piramide în trepte. Templul Inscripțiilor este construit în vârful unei piramide de 16 metri înălțime, formată din 9 terase suprapuse.”

(E. Thompson, *Grandeur et décadence de la civilisation maya*)

B. „Incașii au construit în special fortărețe și monumente cu caracter religios. Arhitectura lor este greoaie și austeră. Capitala Cuzco era situată la 3200 de metri înălțime și cuprindea cam 60 000 de locuitori în preajma cuceririi spaniole. Monumentul cel mai important este Templul Soarelui, o vastă incintă dreptunghiulară de 400 de pași. [...] Printre orașele imperiului, unul uimește cel mai mult. Acesta este Machu Picchu, ridicat într-un cadru grandios, dar neospitalier, la 2800 de metri altitudine, și despre existența căruia nu s-a știut nimic vreme de mai multe secole.”

(M. Roche, *Terres médiévales et d'aujourd'hui. Éléments de didactique*)

C. „Religia lor era politeistă. Preoții formau o tagmă deosebit de numeroasă și se bucurau de multă influență chiar în afacerile exclusiv politice. Religia aztecilor era țesută din cele mai absurde și mai sângeroase superstiții. Așa se face că jertfele omenești, adoptate în primii ani ai secolului al XIV-lea și la început destul de rare, se înmulțiseră curând atât de mult, încât numărul victimelor, formate în cea mai mare parte din membrii triburilor învinse, atingea, în medie, douăzeci de mii de oameni anual. În unele împrejurări, numărul victimelor a fost mult mai ridicat... Guvernarea aztecilor era monarhică; dar puterea împăraților, la început destul de restrânsă, sporise pe măsura cuceririlor și devenise despotică. Suveranul era ales totdeauna din aceeași familie și urcarea lui pe tron era marcată prin numeroase jertfe omenești.”

(S. Goldenberg, *Epoca marilor descoperiri geografice*)

D. „De peste patruzeci de ani de când sunt acolo, (spaniolii) nu au făcut decât să-iucidă pe indieni, să-i facă să sufere... Motivul pentru care creștinii au exterminat un număr atât de mare de suflete este doar dorința de nestăvilire pentru aur, pofta de a poseda bogății.”

(Bartolomé de Las Casas, *Scurtă relatare asupra distrugerii Indiilor*)

1. Identifică, pe harta lumii, locul de dezvoltare a celor trei civilizații precolumbiene la care fac referire sursele **A-C**.
2. Menționează, pe baza surselor **A, B și C**, elemente caracteristice fiecărei civilizații.
3. Compară, pe baza surselor **A și B**, templele și piramidele egiptenilor cu cele ale mayașilor și incașilor.
4. Prezintă, pe baza sursei **D**, atitudinea stăpânitorilor europeni față de populațiile cucerite.

Manco Cápac, întemeietorul semilegendar al incașilor

Războinic aztec

5. Realizează, pe baza surselor **A-D**, un test de 5-10 întrebări într-o aplicație informatică de tipul: *Learning apps, Wordwall, Liveworksheet, Google Docs, Kahoot* etc.
6. Utilizează mijloace digitale și realizează un tur virtual al orașului-templu Machu Picchu. Discută apoi cu colegii de clasă despre lucrurile care te-au impresionat cel mai mult.

Amerigo Vespucci
(circa 1451-1512)

B. Harta lumii

*Model:

Cuvântul

O propoziție care să illustreze sensul
cuvântului

Definiția cuvântului

Reprezentarea vizuală a cuvântului/
Desen

**Model:

▼ Când și unde trăiesc?

▼ Un eveniment istoric la care am
participat.

▼ Care sunt urmările acțiunilor mele?

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. **A.** „Aceste țări trebuie denumite Lumea Nouă... deoarece în regiunile sudice am găsit un continent care are o populație mai deasă și animale mai multe decât Europa noastră, Asia sau Africa și, în afară de aceasta, are o climă mai temperată și mai plăcută decât oricare dintre țările ce le cunoaștem...” (Scrisoarea lui Amerigo Vespucci, 1503)

- Menționează, din sursa **A**, cauzele pentru care autorul consideră că aceste țări trebuie denumite Lumea Nouă.
- Indică, pe sursa **B**, continentele precizate în sursa **A**.
- Desenează pe caiet, după model, harta mută a lumii. Colorează continentele precizate în sursa **A** și Lumea Nouă, apoi trasează rutele urmate de navigatorii studiați la ora de istorie. **Portofoliul personal.**

2. Realizează în format electronic/Desenează o friză cronologică în care să se regăsească cinci dintre cele mai importante descoperiri geografice ale europenilor din secolele al XV-lea și al XVI-lea. Accesează *Timeline Maker* și inițiază o friză cronologică, pe care să notezi cele cinci date. Nu uita să treci în axa cronologică explicațiile evenimentelor marcate. Poți adăuga, în dreptul fiecărei date de pe friza cronologică, imagini reprezentative.

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. **a.** Alege din lista următoare termenii care au legătură cu marile descoperiri geografice: *caravelă, urbanizare, navigator, busolă, cruciadă, mirodenie, București, Oceanul Indian.*

b. Realizează, după modelul* alăturat, scurte enunțuri și desene cu noțiunile descoperite.

2. Plecând de la sursa următoare, realizează, după model**, o fișă de personaj istoric pentru regele Portugaliei, Henric Navigatorul.

„În anii 1420, prințul Henric Navigatorul al Portugaliei a început să trimită corăbiile de-a lungul liniei de coastă africane, nerăbdător să descopere o rută comercială către India care să evite riscurile și costurile presupuse de traversarea Arabiei. Henric nu a călătorit niciodată, trăind efectiv ca un pustnic la Sagres, în extremitatea sudică a țării sale. Acolo își studia hărțile și aștepta întoarcerea căpitanilor săi, care aduceau cu ei în fiecare an povești despre noi ținuturi. În anii 1450, Henric trimitea flote în insulele Azore, în Madeira, în Insulele Canare, în Guineea și Senegal. În 1456, o flotă a ajuns pe Insulele Capului Verde, care erau o piață importantă a aurului.” (Simon Jenkins, *Scurtă istorie a Europei de la Pericle la Putin*)

3. Selectează din lista de mai jos produsele aduse din Lumea Nouă care au îmbunătățit alimentația europenilor. Realizează apoi, pe baza lor, un meniu contemporan cu două feluri de mâncare și un desert.

grâu, porumb, orz, curcan, găină, porc, măr, roșie, ardei, ovăz, fasole, portocală, cartof, orez, cacao, zahăr

Evaluez și creez**Cooperez**

1. Realizează împreună cu colegii de clasă un proiect cu tema „Marile descoperiri geografice”, folosind „Metoda pălăriilor gânditoare”.

Pălăria albă: Informează. Caută informații despre tema pusă în discuție, face conexiuni, oferă informația.

Sarcină de lucru: prezentarea temei – *Marile descoperiri geografice* din punct de vedere cronologic, cu ajutorul unui organizator grafic.

Pălăria roșie: Spune ce simte. Își exprimă emoțiile, sentimentele.

Sarcină de lucru: compararea descoperirilor geografice făcute de spanioli cu cele ale portughezilor; stabilirea asemănarilor și a deosebirilor.

Pălăria verde: Generează idei noi. Oferă soluții alternative, idei noi, inovatoare, caută alternative.

Sarcină de lucru: formarea marilor imperii coloniale și recunoașterea acestora prin tratate.

Pălăria galbenă: Prezintă aspectele pozitive. Este creatorul, simbolul gândirii pozitive și constructive, explorează optimist posibilitățile.

Sarcină de lucru: stabilirea elementelor care definesc viața cotidiană a europenilor înainte și după descoperirile geografice.

Pălăria neagră: Prezintă aspectele negative. Este criticul, prezintă posibile riscuri, pericole, identifică greșelile.

Sarcină de lucru: prezentarea consecințelor marilor descoperiri geografice pentru locuitorii Lumii Noi.

Pălăria albastră: Clarifică/Alege soluția corectă. Este liderul, conduce activitatea, controlează discuțiile, trage concluzii.

Sarcină de lucru: identificarea, cu ajutorul manualului și a surselor multimedia, a cinci personalități istorice și a rolului acestora în timpul descoperirilor geografice.

2. Alege una dintre sarcinile de mai jos și răspunde creativ.

a. Imaginează-ți că ești unul din marinarii lui Magellan. Ce te-ar determina să rămâi loial comandantului tău? Ce argumente crezi că a folosit Magellan pentru a-și convinge echipajul să navigheze alături de el?

b. Compară o zi din viața ta cu aceea a uneia dintre personalitățile istorice studiate. Ce ai putea prelua din obiceiurile acesteia?

Învăț să învăț**Lanțul evenimentelor**

Construiește, împreună cu colegii de clasă, organizatorul grafic „Lanțul evenimentelor” pentru tema „Marile descoperiri geografice: cauze și consecințe”. Ai nevoie de hârtie colorată, foarfece, creioane/markere/carioca, lipici. Scrie pe fiecare element al lanțului câte o cauză sau o consecință a marilor descoperiri geografice.

Portofoliul personal.

Prețul mare al mirodeniilor

Jurnal de călătorie

Folosește aplicația Google Earth și închipuie-ți că ești un navigator din secolul al XVI-lea și vrei să călătorești în Lumea Nouă. Ce mijloc de transport vei folosi? Realizează un jurnal al călătoriei. Povestește ce echipamente, instrumente de navigare ai utilizat, cum a decurs călătoria, în ce a constat alimentația, ce ai descoperit în Lumea Nouă. Stabilește itinerarul pe care vrei să îl parcurgi. Construiește o hartă a călătoriei. Marchează cu un creion traseul virtual pe care îl vei parcurge. Poți lipi pe hartă simboluri/imagini ale locurilor care te-au impresionat. Păstrează harta în jurnalul tău. Completează jurnalul de călătorie. Nu uita să scrii despre sentimentele și emoțiile pe care le-ai trăit în timpul călătoriei tale virtuale.

Biblioteca virtuală

<https://earth.google.com>

Vikingii

Primii exploratori

Epoca descoperirilor

Istoria porumbului

Istoria prin ochii cartofului

Fișă de învățare

Citește lecția, apoi completează pentru lecțiile viitoare, fișa de învățare după modelul alăturat. Adaugă fișele de învățare în **Portofoliul personal**.

Fișă de lectură

Fișe de lucru

Cuvinte-cheie

Călătorie, mijloace de transport, drumuri, cal, trăsură, barcă, navă, drum terestru, drum maritim etc.

Întrebări

- ▶ Cum călătoreau oamenii în Antichitate și în Evul Mediu?
- ▶ De ce s-au perfecționat mijloacele de transport?

Legături cu idei anterioare

- ▶ Roata a apărut în Mesopotamia.
- ▶ Deplasarea oamenilor s-a datorat căutării unor zone mai bune de locuit, unor locuri cu mai multă hrană etc.

Ideile principale ale lecției

- ▶ Istoria se desfășoară în timp și spațiu.
- ▶ Pentru a se deplasa în spațiu, oamenii au inventat mijloace de transport din cele mai vechi timpuri: roata, carul etc.

Reflecții personale/Gândurile tale

- ▶ Îmi place să învăț despre călătorii?
- ▶ Dacă da, de ce?
- ▶ Îmi place să călătoresc?
- ▶ Dacă nu, de ce?

Fișă de lectură

Fișa rezumat

se realizează prin redarea pe scurt, folosind cuvintele proprii, a conținutului cărții/sursei.

Fișa de definiții

presupune selectarea termenilor noi întâlniți, explicarea acestora.

Fișa de citate

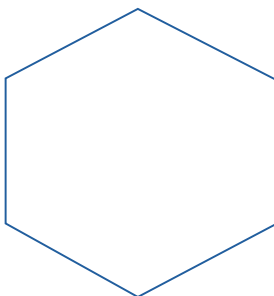
presupune selectarea unor fragmente relevante din cuprinsul unei lucrări/surse istorice.

Fișa de idei principale

presupune identificarea temei textului/sursei, a ideilor principale și a argumentelor utilizate.

Cuvinte necunoscute:

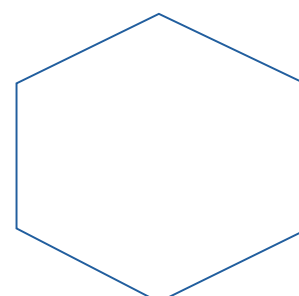
DATE DESPRE AUTOR

M-a impresionat _____

_____ pentru că

DESEN

FIȘĂ DE LECTURĂ

Titlul _____

Autorul _____

Personaje _____

Expresii deosebite: _____

Povestirea pe scurt: _____

▶▶▶▶ Cauză-efect

Dacă... Atunci... Deoarece... Pentru că... Prin urmare...

„Un anumit număr de mijloace tehnice permite europenilor occidentali să se avânte, la sfârșitul secolului al XV-lea, în descoperirea Lumii Noi: caravela, care apare către 1440, cu prova sa subțire și cu velatura care îi permite să atingă viteze considerabile, este vasul Marilor Descoperiri; busola, cunoscută, ce e drept, din secolul al XIII-lea, este perfecționată în secolul al XV-lea prin precizarea indicațiilor sale cu ajutorul tabelor de declinație; hărțile relativ precise, pe măsura explorărilor, nu încetează să câștige în exactitate; în sfârșit, astrolabul dă indicații valoroase pentru determinarea latitudinii și stabilirea poziției. Prin urmare, în acest mod, europenii de la sfârșitul secolului al XV-lea descoperă marile rute oceanice.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

1. Descoperă în sursa de mai sus elemente de cauzalitate* (relații cauză-efect).

*Causalitatea este relația dintre două evenimente. Primul eveniment care îl produce pe al doilea este considerat cauză, al doilea eveniment, cel produs, este efect.

2. Transcrie în caiet informațiile cauză și informațiile efect.

▶▶▶▶ Harta istorică

Harta este un mijloc important de învățare și înțelegere a istoriei. Planul alăturat te ajută să citești o hartă istorică.

Traseul lui Vasco da Gama

Cauză-efect

ETAPA 1. Identificarea și prezentarea hărții

- ▶ Identificarea hărții: titlul; autorul (dacă numele său este menționat);
- ▶ Identificarea tipului hărții: fizică; politică; economică; culturală etc.

Precizează titlul hărții.

Traseul lui Vasco da Gama

ETAPA 2. Analizarea conținutului hărții

- ▶ Identificarea informațiilor oferite de hartă, cât și de legenda acesteia.
- ▶ Analizarea alegerilor făcute pentru legendă: simboluri și culori. Acestea arată modul de folosire și modul de redare a informației: culori pentru diverse spații; linii care delimitează state; puncte, pătrate, cercuri pentru localități, bătălii, monumente etc.; săgeți pentru direcție.

Explică semnificația săgeților de pe hartă.

Indică itinerarul lui Vasco da Gama.

ETAPA 3. Prezentarea importanței istorice a hărții

- ▶ Plasarea temei hărții într-un context istoric. Explicarea și interpretarea datelor hărții.

Indică evenimentul istoric în care este implicat Vasco da Gama

Marile descoperiri ale europenilor; descoperirea unui nou drum spre India prin ocolirea Africii.

Pornind de la modelul de mai sus, realizează o analiză a hărții de la pagina 19.

►►► Multiperspectivitatea

Multiperspectivitatea este procesul de analiză a evenimentelor istorice din mai multe perspective (unghiuri, puncte de vedere). Înțelegerea faptului că, alături de propria noastră perspectivă, există și perspectiva altuia (sau perspectivele altora). Aceasta reflectă propriul nostru punct de vedere și propria interpretare a ceea ce s-a întâmplat și poate reflecta și propriile prejudecăți și idei preconcepute.

Prin urmare, același eveniment istoric poate fi descris diferit. Pot exista persoane care, deși s-au aflat în același loc și în același timp, pot descrie diferit evenimentul la care au participat.

- Describe cele patru imagini. În realitate, este doar un singur peisaj fotografiat din patru unghiuri diferite.
- Identifică două categorii sociale în imaginile de mai jos și, plecând de la noțiunea de multiperspectivitate, discută cu colegii de clasă despre perspective diferite în societatea medievală și în societatea contemporană.

PERSPECTIVE MULTIPLE

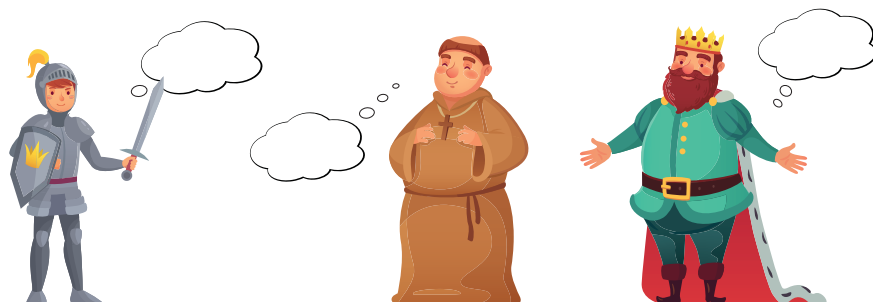
- ▼ **perspectiva academică** (aparține cercetătorului, istoricului)
- ▼ **perspectiva educațională** (oferită de manuale, muzee, documentare TV etc.)
- ▼ **perspectiva ficțională** prezentată în literatură, cinematografie, teatru
- ▼ **perspectiva populară/de masă** prezentă în publicitate, reclame
- ▼ **perspectiva personală** oferită de istoria orală

Pieter Bruegel, *Lupta între carnaval și postul Paștelui*

Rețin

Lumea contemporană are o diversitate etno-culturală, religioasă și socială deosebită, care a provenit din evoluția istorică.

RECAPITULARE

I. Precizează mijloacele de transport utilizate pentru a călători în secolul al XV-lea:

1. din Europa în Asia; 2. din Europa în Lumea Nouă.

II. Descoperă în imaginile alăturate instrumente de navigație utilizate de călătorii din secolul al XV-lea. Precizează denumirea lor și modul în care îi ajutau să navigheze. Compară instrumentele de orientare din acel timp cu cele pe care le folosesc oamenii astăzi.

III. Transcrie în caiet și completează organizatorul grafic alăturat, cu noțiunile corespunzătoare.

IV. Privește cu atenție harta de mai jos, apoi alege varianta corectă de răspuns.

1. Prima călătorie a lui Cristofor Columb s-a desfășurat în secolul:

a. al XIV-lea; b. al XV-lea; c. al XVI-lea.

2. Flota lui Cristofor Columb era compusă din:

a. două nave; b. trei nave; c. patru nave.

3. În cea de-a patra călătorie, Cristofor Columb atinge țărmurile:

a. Americii de Sud; b. Americii Centrale; c. Americii de Nord.

4. Cristofor Columb navighează în Oceanul:

a. Pacific; b. Indian; c. Atlantic.

V. Lucrați pe echipe, folosind metoda „Cubul”, prezentări despre *Lumea Nouă*.

1. Descrieți viața populațiilor precolumbiene: mayași, azteci, incași.

2. Comparați, stabilind câte două asemănări și câte două deosebiri, modul de viață al europenilor cu cel al populațiilor precolumbiene (ocupații, locuințe, alimentație, vestimentație, religie, idei și valori umane).

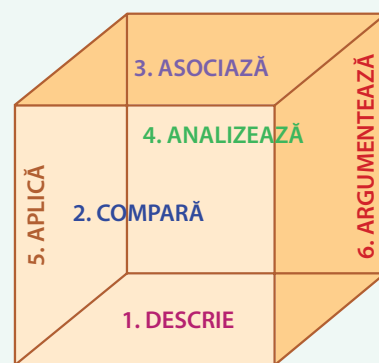
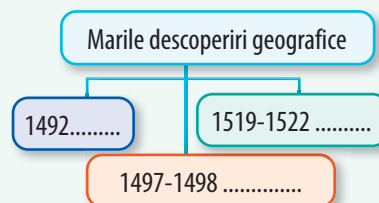
3. Asociați relația dintre Biserica Romano-Catolică și misiunile de creștinare din noile teritorii.

4. Analizați relația dintre populațiile precolumbiene și cuceritorii europeni.

5. Alcătuiți o listă cu zece site-uri de pe internet care prezintă civilizațiile precolumbiene.

6. Argumentați faptul că descoperirea Lumii Noi a schimbat modul de viață al europenilor.

VI. Completează tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare pentru tema „Consecințele marilor descoperiri geografice”. **Portofoliul personal.**

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Plante aduse din America (exemplu: porumb)	Alte plante aduse	Cafea americană/Cafea asiatică
Animale		

EVALUARE

Portofoliul personal.

- I. Alege varianta corectă de răspuns.
 1. În Evul Mediu lumea cunoscută de europeni includea:
 - a. Europa, Asia, Nordul Africii;
 - b. Europa, Asia, America;
 - c. Europa, Asia, Sudul Africii.
 2. Printre progresele tehnice, care au permis navigarea în largul oceanului la sfârșitul secolului al XV-lea, se numără:
 - a. caravela, astrolabul, cârma;
 - b. caravela, harta, avionul;
 - c. astrolabul, portulanele, corabia cu vâsle.
 3. A încurajat dezvoltarea navigației printr-un centru de cercetări, regele Portugaliei:
 - a. Ferdinand de Aragon;
 - b. Filip al II-lea;
 - c. Henric Navigatorul.
 4. Europeanii au adus din Lumea Nouă:
 - a. porumb, cartof, roșie;
 - b. cartof, portocale, ananas;
 - c. porumb, cacao, grâu.
- II. Transcrie în caiet și completează tabelul de mai jos cu informațiile corecte.

Marile descoperiri geografice – 4 puncte

Mijloace de transport (0,25 + 0,25 = 0,5 p)	Cauze (0,5 + 0,5 = 1 p)	Călătorii, navigatori, trasee (1 + 1 = 2 p)	Consecințe (0,25 + 0,25 = 0,5 p)
1.	1.	1.	1.
2.	2.	2.	2.

- III. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Portughezii căutau în Orient și populații creștine cu care se puteau alia. Povestirile mai multor călători vorbeau despre un anume preot Ioan care conducea un regat creștin situat în răsăritul Africii. În *Cartea Minunilor*, Marco Polo scria despre o scrisoare adresată papei de către Kubilai Han. Toate aceste relatări au avut un mare succes. În gândirea conducătorilor europeni, preotul Ioan și hanul mongol Kubilai puteau să devină aliați ai Occidentului într-o politică la scară planetară de îndiguire a islamului și de expansiune a creștinismului.”

(M. Roche, *Terres médiévales et d'aujourd'hui. Éléments de didactique*)

B. „Cuceritorii europeni au reușit să subjuge imperiile precolumbiene folosind arme de foc și cai, ambele necunoscute populației indigene. Creștinarea care a urmat cuceririi a fost de multe ori superficială... Războaiele, exploatarea excesivă și epidemiile de pojar și varicelă aduse de cuceritori au redus dramatic numărul populației băștinașe. Din cauza devastărilor, coloniștii au adus milioane de sclavi africani pentru a completa și susține forța de muncă. Condușe de viceregi, coloniile au existat numai în beneficiul țării-mamă.”

(*Istoria ilustrată a lumii*)

1. Precizează, din sursa **A**, numele operei literare al cărei autor este Marco Polo. 0,5 p
2. Menționează, din sursa **B**, o cauză a reducerii numărului populației băștinașe. 0,5 p
3. Indică, din sursa **A**, un motiv pentru care europenii erau atrași de Orient. 0,5 p
4. Scrie o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa **B**.
Precizează rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). 0,5 p
5. Prezintă, în aproximativ cinci rânduri, o civilizație precolumbiană. 1 p

AUTOEVALUARE

Punctaj	SI = 2 p (0,5 × 4)	SII = 4 p	SIII = 3 p	Oficiu = 1 p	Total = 10 p
Punctajul tău					

Nu uita să completezi fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului de la pagina 12!

Portofoliul personal.

GENEZA SPIRITULUI MODERN

UNITATEA 2

Rafael, Școala din Atena

Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 2.3; 3.1; 3.2; 3.3.; 4.1; 4.2.

Cuprins

- ▶ Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul
Studii de caz: Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti. Niccolò Machiavelli. Giordano Bruno și Galileo Galilei. William Shakespeare
- ▶ Reforma. Contrareforma.
Studiu de caz. Barocul
- ▶ Absolutismul
Studii de caz: Soliman Magnificul. Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles. Petru cel Mare

Ce vei reuși să faci?

- să localizezi în timp și spațiu evenimente istorice;
- să analizezi surse scrise și vizuale;
- să descoperi cauzele și consecințele unui eveniment istoric;
- să analizezi evenimente istorice din perspective multiple;
- să cooperezi în grupurile de învățare;
- să descrii consecințe ale deciziei și acțiunii umane;
- să realizezi prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale;
- să identifice și să compare idei și valori umane.

Dicționar

Filozofie = știință despre lume și viață.

Teologie = disciplină care se ocupă cu studiul problemelor religioase.

Inchiziție = tribunal religios.

Erezie = abatere de la învățăturile fundamentale ale unei religii, care nu pot fi supuse criticii.

Domul din Florența

Personalități

Erasmus din Rotterdam

(circa 1466-1536) a fost un erudit teolog olandez, unul din cei mai însemnați umaniști din perioada Renașterii. A fost supranumit „Prințul umaniștilor”. A luptat împotriva ignoranței și a superstițiilor, a criticat moravurile clerului din timpul său.

Evul Mediu, umanismul regândește ideile de libertate și demnitate umană, de civism și de educație. Omul se desăvârșește prin educație: „Omul nu se naște, omul devine, se construiește prin cultură, prin civilizarea pornirilor și a instinctelor”, susținea Erasmus din Rotterdam. Studiul limbilor antice (greaca, latina și ebraica) a luat amploare. Se dezvoltă cercetarea critică a textelor antice și a celor evanghelice, religioase. Orașul Florența a fost leagănul acestei mișcări intelectuale, care susținea studiul naturii umane și reîntoarcerea la învățătura clasică.

Umanismul propune și un nou model uman, un om interesat de cunoaștere, demn, responsabil, liber civic și politic, tolerant, bun cetățean, implicat în treburile cetății, pe care trebuie să o slujească spre a fi el însuși mulțumit, interesat de permanenta sa perfecționare.

Umanismul dă naștere unei literaturi impresionante. Mari scriitori sau poeți creează în această perioadă: Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio (Italia), Miguel de Cervantes (Spania), William Shakespeare (Anglia), François Rabelais, Michel de Montaigne (Franța), sau unii cronicari din Țările Române, precum: Nicolaus Olahus, Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce.

RENAȘTEREA:

GENEZA SPIRITULUI MODERN, UMANISMUL

Cunosc și înțeleg

Renașterea a fost o mișcare culturală care s-a manifestat în secolele al XIV-lea și al XVI-lea în Europa, o perioadă de mare dezvoltare culturală și artistică, de înnoire socială. Renașterea reprezintă redescoperirea Antichității, a marilor opere artistice și literare ale acestei prime perioade de înflorire a culturii și civilizației umane. A început în Italia (Florența, Veneția, Roma, Milano) și, ulterior, s-a răspândit în toată Europa. Una dintre cauzele care au accelerat răspândirea ideilor a fost inventarea tiparului, de către Johannes Gutenberg, la mijlocul secolului al XV-lea.

În Italia au existat toate condițiile favorabile dezvoltării acestei mișcări: orașele italiene se bucurau de independență financiară, de conștiința individualității și a libertății lor politice. Tot aici era prezentă moștenirea culturii greco-latine și învățării greci din Constantinopol care s-au refugiat din cauza cuceririi turcești. În secolele al XIV-lea și al XVI-lea burghezii educați au dorit transformarea treptată a societății. Oameni înstăriți ai epocii și-au construit palate impresionante, conace, vile care erau decorate cu obiecte și opere artistice (sculpturi, picturi), care demonstrează dragostea lor pentru lux, pentru frumos. Studiarea diversității naturii, antrenarea corpului uman prin exerciții fizice, realizarea de sculpturi care să redea frumusețea trupului uman erau dovezi ale noilor orientări ale culturii renascentiste. Artele decorative – tapiserie, ceramică, sculpturile, picturile – au intrat sub patronajul familiilor bogate (Medici, Borgia) care investeau în artă și care doreau să-și demonstreze bogăția, poziția socială și noua lor orientare economică socială și artistică, în opoziție cu reprezentanții Bisericii.

Renașterea a fost însoțită de **umanism**, un nou mod de gândi asupra lumii și asupra omului: „omul este măsura tuturor lucrurilor”. În raport cu

Axă cronologică

1348-1353	1455	1478-1492	1513	1532	1605
Giovanni Boccaccio scrie <i>Decameronul</i>	Publicarea Bibliei Gutenberg	Lorenzo Magnificul conduce Florența	Machiavelli scrie <i>Principele</i> care va fi publicat în 1532	François Rabelais scrie <i>Gargantua și Pantagruel</i>	Miguel Cervantes scrie <i>Don Quijote de La Mancha</i> (prima parte)

Descopăr

Renașterea artistică a debutat cu redescoperirea formelor și a proporțiilor corpului uman, cu inspirație din modelele antice, cu prezența mișcării în creație, cu noi invenții tehnice în artă: perspectiva, abstractizarea, clarobscurul, și cu noi materiale (pictura în ulei). Artiștii încep să-și semneze operele.

Arhitectura

Stilul Renașterii a fost o combinație a elementelor arhitecturale antice cu romanicul și goticul și a permis crearea de monumente variate, armonios proporționate, unice ca valoare artistică: biserici, palate, vile, biblioteci, piețe publice și monumente etc. Elementul caracteristic al arhitecturii perioadei a fost cupola.

„Lanterna”, partea de sus a cupolei, permite luminii să pătrundă în interior.

Campanila sau clopotnița a fost proiectată de Giotto (1266-1337) și construită între anii 1334 și 1359; se înalță până la 85 de metri pe patru niveluri.

Cupola are un diametru de 42 de metri și o înălțime de 91 de metri.

Santa Maria del Fiore, Florența

Zidurile sunt acoperite cu inserții de marmură. Marmura folosită la construcție este de trei culori: albă (Carrara), roșie (Maremma), verde (Prato).

Partea exterioară a cupolei este acoperită cu cărămizi roșii în stilul „os de hering”. În interiorul cupolei este pictată Judecata de Apoi.

Dicționar

Perspectivă = reprezentare tridimensională prin desen a unui corp din spațiu pe o suprafață plană.

Clarobscur = efect artistic de contrast produs prin distribuția luminii și a umbrei într-un tablou.

Personalități

Filippo Brunelleschi (1377-1446)

Arhitect, inginer constructor și sculptor, florentinul Filippo Brunelleschi este unul dintre cei mai reprezentativi artiști ai Renașterii italiene. A introdus în operele sale perspectiva, metodă prin care se putea crea un spațiu tridimensional. Cea mai cunoscută realizare a sa este Domul Santa Maria del Fiore din Florența, considerat o capodoperă a arhitecturii italiene din Quattrocento (secolul al XV-lea).

Sculptura. Cel mai mare sculptor al Renașterii rămâne Michelangelo Buonarroti, autor al *Pietei*, al statuilor lui *David* și *Moise*, dar și al sculpturilor din Capela Medici: *Aurora*, *Amurgul*, *Ziua*, *Noaptea*.

Pictura. S-a bucurat de o pleiadă de artiști, cei mai cunoscuți fiind:

- Leonardo da Vinci, renumit pentru *Gioconda* sau *Mona Lisa*, *Fecioara între stânci*, *Cina cea de taină* etc.;
- Michelangelo, pictor al Capelei Sixtine, unde a creat frescele *Geneza* și *Judecata de Apoi*, *Sfânta Familie*;
- Rafael Sanzio, maestrul Madonelor, recunoscute prin gingășie și frumusețe: *Madonna Sixtină*, *Madonna del Prato*; *Școala din Atena*.

Moise, Michelangelo

Madonna della Seggiola, Rafael Sanzio

Axă cronologică

1495-1498	1501-1504	circa 1503-1506	1508-1512	1508-1517
Leonardo da Vinci pictează <i>Cina cea de taină</i>	Michelangelo îl sculptează pe <i>David</i>	Leonardo da Vinci pictează <i>Mona Lisa (Gioconda)</i>	Michelangelo pictează plafonul <i>Capelei Sixtine</i>	Rafael Sanzio creează frescele din apartamentul papal, printre care și <i>Școala din Atena</i>

Leonardo da Vinci (1452-1519)

STUDIU DE CAZ. LEONARDO DA VINCI ȘI MICHELANGELO BUONARROTI

Artist, om de știință, inventator și filozof, **Leonardo da Vinci** a fost una dintre cele mai reprezentative personalități ale Renașterii.

Exemplificarea complexității personalității lui Leonardo da Vinci este dată de preocupările sale pentru studiul anatomiei, cu redări precise în operele sale ale corpului uman, studiul botanicii, al opticii, domeniul arhitecturii militare și civile, domeniul proiectării unor aparate neobișnuite pentru epoca sa (elicopter, avion, submarin, echipament de scafandru, bicicletă), întocmirea unor hărți ale orașelor italiene, realizarea unor desene

Model de macara

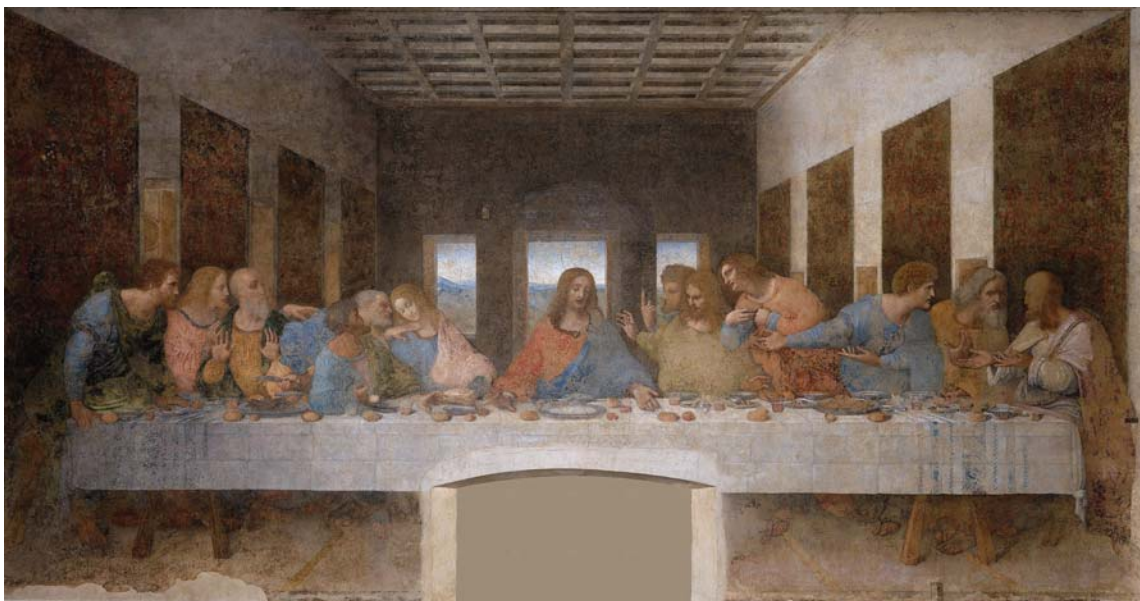

Mașină zburătoare

ale poliedrelor, inventarea de instrumente muzicale. Pictorul Leonardo a realizat opere care sunt cunoscute astăzi la nivel mondial: *Mona Lisa/ Gioconda*, *Cina cea de taină*.

Ca geniu artistic universal, operele lui Leonardo da Vinci reflectă modalitatea de a interpreta și de a transmite cu fidelitate cunoașterea realității înconjurătoare.

Activitatea lui în domeniul artistic a depășit cu mult realizările epocii sale.

Cina cea de taină

În 1475 se naște la Caprese, în Toscana, **Michelangelo Buonarroti**, unul dintre cei mai importanți artiști ai Renașterii italiene. La 14 ani îl cunoaște pe Lorenzo de Medici și și-a dorit să devină artist de curte.

Cea mai mare pasiune a lui Michelangelo a fost sculptura. *Pietà*, expusă în Catedrala Sfântul Petru de la Vatican, a fost prima comandă de mare importanță făcută lui Michelangelo și, în același timp, singura operă pe care apare semnătura artistului. Capodopera a fost realizată într-un singur bloc de marmură de Carrara, ales chiar de artist și adus la Roma, după o călătorie de aproximativ nouă luni.

David și *Moise* completează seria capodoperelor artistului. Statuile sale par însuflețite, artistul redând în marmură cele mai fine detalii. Michelangelo și-a împărțit timpul și talentul între Florența și Roma, cele două capitale ale Renașterii italiene.

Papa Iuliu al II-lea i-a încredințat în 1508 pictura boltei Capelei Sixtine din Vatican, un proiect gigantic la care Michelangelo a lucrat timp de patru ani.

Pe tavanul Capelei Sixtine sunt reprezentate scene biblice, precum: Dumnezeu desparte lumina de întuneric, crearea aștrilor, a lui Adam și a Evei. Frescele Capelei Sixtine au fost realizate în culori vii, strălucitoare. Munca depusă de artist a fost istovitoare, în cea mai mare parte a timpului acesta a lucrat singur.

Genialitatea artistului se regăsește și în activitatea sa ca arhitect și poet. Operele de arhitectură proiectate de Michelangelo cuprind Cupola Bazilicii Sfântul Petru, Palatul Farnese din Roma, Capela Medici și Biblioteca Laurențiană din Florența. Ca poet, a compus sonete și madrigaluri (poezie scurtă care exprimă sentimente delicate sau complimente adresate unei femei).

Viața, munca și operele lui Michelangelo au fost sursă de inspirație, numeroase cărți și filme artistice i-au fost dedicate. Un astfel de exemplu este cartea lui Irving Stone, *Agonie și extaz*, care a stat la baza filmului cu același titlu.

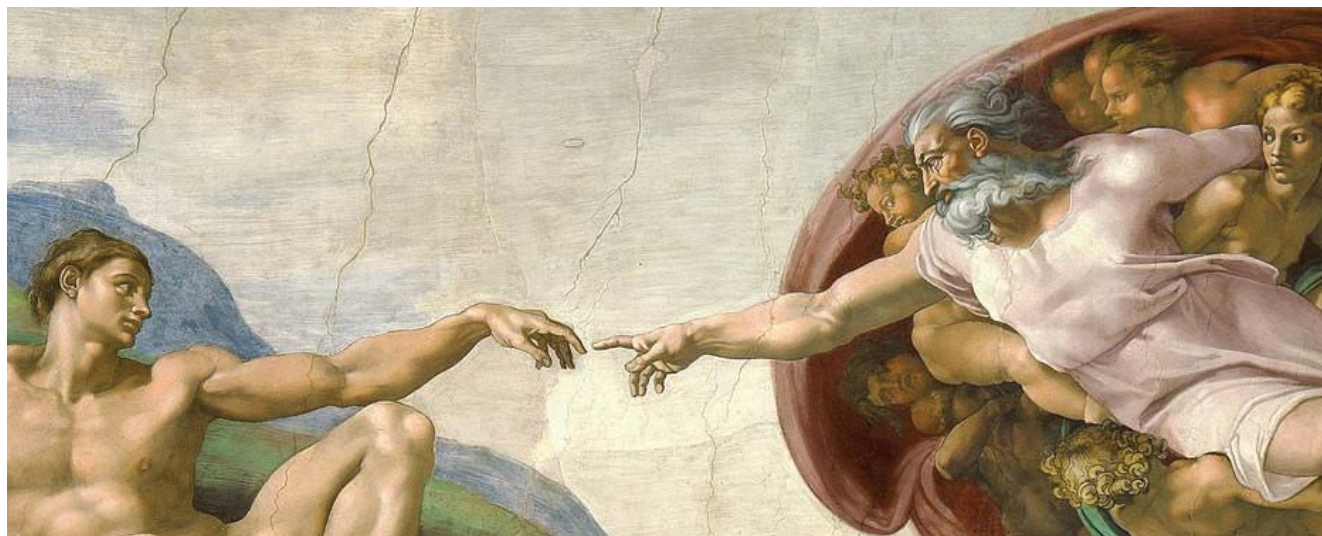
Michelangelo (1475-1564)

Pietà

Capela Sixtină

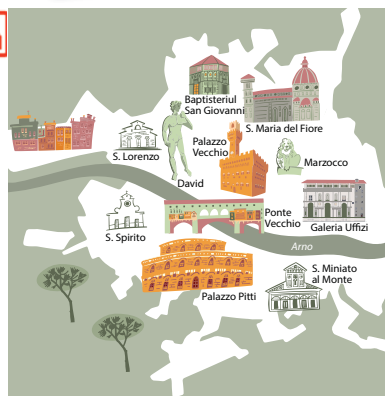

Dumnezeu creându-l pe Adam

Aplic și analizez

Hartă

Biserica San Miniato al Monte (interior)

NUMELE ARTISTULUI

SCURTĂ PREZENTARE:

Portretul artistului

CITATE CELEBRE:

„Am văzut îngerul în piatră și am sculptat până l-am eliberat.”

Imagini reprezentative despre opera și personalitatea artistului.

Michelangelo

Accesează resurse de pe internet și realizează, pe baza modelului, câte un poster despre personalitățile studiate: Leonardo da Vinci și Michelangelo. **Portofoliul personal.**

»»»» Timpul și spațiul

1. Privește cu atenție harta alăturată și încearcă să descoperi numele orașului pe care îl reprezintă. Numește monumentele și operele de artă din perioada Renașterii ale acestui oraș învățate la ora de istorie.
2. Realizează un pliant de prezentare/afiș/ poster pentru orașul precizat.
3. În următoarea vacanță ai posibilitatea de a vizita împreună cu părinții Italia. Toate cheltuielile sunt asigurate, cu excepția biletelor de acces la obiectivele turistice. Îți poți ajuta părinții în planificarea excursiei? Poți să îți faci un buget de venituri și cheltuieli pentru a ajuta la obținerea banilor pentru bilete? Accesează surse de internet și propune-le părinților itinerarii care să includă și obiective sau monumente ce aparțin perioadei Renașterii.

»»»» Sursa istorică

Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

- A.** „Cupola magnifică a Catedralei Santa Maria del Fiore din Florența este dovada geniului unuia dintre cei mai buni arhitecți ai lumii, Filippo Brunelleschi, care a precedat alte genii renescentiste, precum Michelangelo și Leonardo da Vinci. Așa cum au făcut mulți dintre artiștii contemporani lui și de după el, Brunelleschi a încercat să reînvie formele Antichității grecești și romane și, astfel, a deschis calea către un nou stil de proiectare arhitecturală... Construcția cupolei a durat 16 ani. În 1434, un vizitator venit de la Roma a descris-o ca fiind «o structură cu adevărat măreață, care se ridică până la cer, atât de mare, încât toți locuitorii Toscaniei s-ar putea adăposti la umbra ei, construită fără ajutorul cintrelor (construcție provizorie de susținere a unui arc sau a unei bolți) sau al tâmplăriei, de o măiestrie pe care, poate, nici anticii nu o cunoșteau sau nu o înțelegeau.»”

(Simon Sebag Montefiore, *Titani ai istoriei*)

- B.** „Michelangelo era considerat încă din timpul vieții cel mai mare artist al lumii, iar secolele care au urmat nu au șters din strălucirea geniului său universal. A fost sculptor, pictor, arhitect și poet – personificarea Renașterii la apogeu – și nici în prezent nu e cu puțință să nu fii uimit de creativitatea lui, să nu-i admiri dinamismul uimitor și să nu fii copleșit de energia lui neobosită care i-a adus porecla *Il Divino, Divinul*, și de grandioarea lui impetuoasă și teribilă, care i-a adus porecla Teribilul...”

(Simon Sebag Montefiore, *Titani ai istoriei*)

- a. Indică, din sursa **A**, epoca și spațiul istoric din care s-au inspirat artiștii Renașterii.
- b. Numește personalitatea descrisă în sursa **B**.
- c. Menționează sursa în care sunt prezente noțiuni de arhitectură. Selectează și explică termenii descoperiți.
- d. Compară arhitectura medievală cu cea renescentistă. Precizează o asemănare și o deosebire între acestea.

Evaluez și creez

Cooperez

1. *Eu, în perioada Renașterii.* Reconstituie tablouri celebre din perioada Renașterii! Accesează *Google Arts & Culture, Renașterea*. Alege picturile care îți plac și pe care le poți reface (persoane, loc, haine, decor etc.). Reconstituie pictura și apoi realizează fotografiile ale acesteia. Compară opera ta cu originalul. Discută cu colegii de clasă despre operele alese, autorii lor și munca voastră. Expuneți fotografiile realizate în cadrul unei expoziții. **Portofoliul personal.**
2. Accesează surse de pe internet și completează, în caiet, după model, împreună cu colegul de bancă, „Floarea de nufăr”*. **Portofoliul personal.**

*„Floarea de nufăr” este o tehnică cu ajutorul căreia se poate dezvolta o temă. Aceasta este trecută în mijlocul tablei/plașei. Inițial, pe primele opt petale se trec idei/informații/personalități etc. în sensul acelor de ceasornic. Cele opt idei/informații/personalități vor deveni teme centrale pentru alte opt petale.

Leonardo da Vinci, Portrete

Biblioteca virtuală

Javier Alonso Lopez,
Micii eroi. Leonardo da Vinci
Botticelli, *Adorarea magilor*

Michelangelo, *David*

3. Realizează tururi virtuale ale orașelor italiene renașcentiste: Florența, Roma, Siena etc. Caută în turul tău monumente și opere de artă din perioada Renașterii. După modelul prezentat la pagina 23, redactează jurnale de călătorie pentru aceste tururi.

Bazilica Sfântul Petru, Vatican

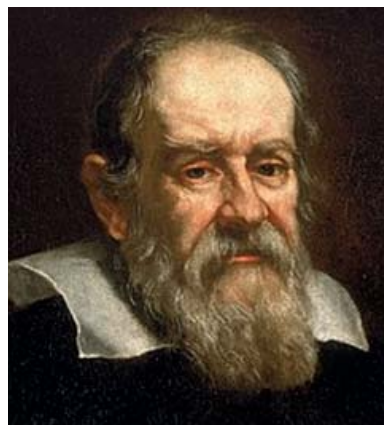
Bazilica Sfântul Petru, interior

STUDIU DE CAZ. GIORDANO BRUNO ȘI GALILEO GALILEI

Giordano Bruno (1548-1600)

Galileo Galilei (1564-1642)

Galileo în fața Inchiziției, pictură din 1857,
Cristiano Banti

Progrese importante se fac în perioada Renașterii și în domeniul științei. Astronomul polonez Nicolaus Copernic a susținut că Soarele este centrul sistemului solar și planetele se învârt în jurul acestuia (teoria heliocentrică). Aceasta a intrat în contradicție cu teoria geocentrică, susținută de Biserica Catolică, potrivit căreia Pământul este centrul Universului.

Giordano Bruno a fost un teolog și filozof umanist italian din epoca Renașterii. Din cauza ideilor lui a fost exclus (excomunicat) de Biserica Catolică și s-a refugiat în Franța, iar mai târziu în Anglia. Ideile sale revoluționare au fost cuprinse în peste 20 de lucrări, printre care *Despre infinitatea universului și a lumilor*. Giordano Bruno susținea că stelele sunt asemănătoare Soarelui, că universul este infinit și conține un număr infinit de lumi populate de ființe inteligente. În lucrările sale, Giordano Bruno a reluat teoriile lui Copernic. În 1591 a revenit în Italia, la Veneția, unde a dat lecții ca profesor particular, dar a fost arestat de Inchiziție. După șase ani de detenție, timp în care a fost supus la nesfârșite interogatorii, fiind acuzat de defăimare a religiei (blasfemie), comportament imoral și erezie, refuzând să-și renege convingerile, va fi condamnat și ars pe rug la 17 februarie 1600 în piața Campo dei Fiori din Roma. Toate operele sale au fost interzise.

Galileo Galilei a fost un mare fizician, matematician, astronom și filozof italian, numit și „părintele științei moderne”. Printre realizările sale se numără construirea unor telescoape ce permiteau mărirea imaginilor și de 30 de ori, descoperirea sateliților planetei Jupiter. A făcut numeroase observații astronomice care susțineau teoria heliocentrică și dovedeau că modelul ptolemaic, geocentric era greșit (fazele planetei Venus). A fost printre primii astronomi care au observat petele solare și craterele de pe Lună. Galileo a scris o serie de cărți, între care cea mai cunoscută este *Dialog despre cele două sisteme principale ale lumii*.

Galileo Galilei a fost și el găsit „vehement suspect de erezie”, pentru că a susținut opinia că Soarele stă nemișcat în centrul universului și că Pământul nu se află în centru și se mișcă. Ca urmare a susținerii acestor idei i se interzice publicarea oricărei lucrări, inclusiv a celor pe care urma să le scrie.

Conform legendelor populare, după ce a retractat în fața tribunalului Inchiziției teoria sa că Pământul se mișcă în jurul Soarelui, Galileo ar fi rostit celebra frază: „Și totuși, se mișcă!”, (*Eppur si muove!*), dar nu există dovezi că el ar fi spus ceva asemănător. Lucrările lui Galileo descriu diverse instrumente științifice: o balanță precisă pentru cântărit obiecte în aer sau în apă, o busolă militară și geometrică etc. Galileo a propus o metodă experimentală de măsurare a vitezei luminii. De asemenea, el este și unul dintre primii savanți care au înțeles noțiunea de frecvență a sunetului. Galileo a publicat o lucrare originală în matematică: *Paradoxul lui Galileo*, care arată că există tot atâtea pătrate perfecte câte sunt și numere întregi, deși majoritatea numerelor nu sunt pătrate perfecte.

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

Imaginea alăturată îl reprezintă pe Galileo Galilei și pe asistentul său, Vincenzo Viviani, cel care a calculat viteza sunetului în 1660 observând zgomotul și lumina intermitentă produse de o lovitură de tun.

1. Identifică, în imaginile **A** și **B**, trei instrumente utilizate de oamenii de știință ai timpului.
2. Transcrie și completează în caiet un organizator grafic cu câte două informații despre Giordano Bruno, respectiv Galileo Galilei.

Giordano
Bruno

Galileo
Galilei

3. Accesează surse de internet și realizează scurte prezentări (multimedia) despre invențiile lui Galileo Galilei – sursa **C**. Discută apoi cu colegii de clasă despre importanța descoperirilor lui Galileo Galilei pentru știința modernă.

4. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.
 - A. „Dacă omul e destinat să cunoască universul, n-are decât să-și ridice ochii și gândurile înspre cerul ce-l înconjoară și înspre lumile ce zboară deasupra-i. Iată un tablou în care poate contempla, iată o carte în care poate citi... planul și înjghebera unui tot desăvârșit.”

(Giordano Bruno)

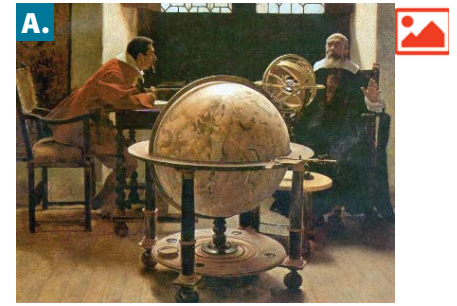
- B. „Giordano Bruno i-a determinat pe oameni să gândească și să aducă argumente în legătură cu teoria lui Copernic.”

(J.D. Bernal, *Știința în istoria societății*)

- C. „A zice, însă, că în realitate, Soarele stă în centrul lumii, fără să alege de la răsărit la apus, iar Pământul e în cerul al treilea și se învârtăște cu ușurință în jurul Soarelui, este un lucru foarte primejdios..., fiindcă e dăunător sfintei credințe, înfățișând ca greșită sau falsă Sfânta Scriptură.”

(Cardinalul Bellarmino, unul dintre cei care au participat la judecarea lui Galilei)

- a. Numește și explică teoria susținută de cele trei surse. De ce autorul sursei **C** consideră că teoria este primejdioasă?
- b. Imaginează-ți că ești Galileo Galilei în fața Inchiziției. Utilizează în apărarea ta trei argumente științifice din lecție sau de la alte discipline studiate.

Galileo Galilei, pictură din 1892, Tito Lessi

Galileo Galilei și dogele Veneției, pictură de Giuseppe Bertini

C. **Galileo Galilei**

Telescopul

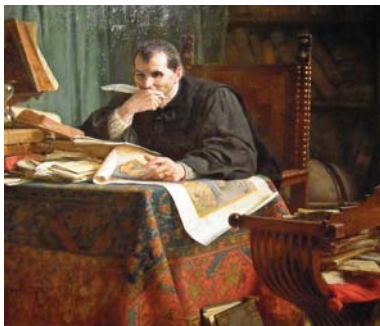
Termoscopul (Termometrul)

Bilancetta (busolă geometrică și militară)

Niccolò Machiavelli (1469-1527)

Consultă *Dicționarul explicativ al limbii române* și află sensul expresiei *machiavelism*. Comentează împreună cu colegii de clasă explicațiile descoperite.

Niccolò Machiavelli în biroul său,
Stefano Ussi, 1894

Statuia lui Niccolò Machiavelli din Florența

STUDIUL DE CAZ. NICCOLÒ MACHIAVELLI

Niccolò Machiavelli a fost diplomat, istoric, dramaturg, filozof italian. Înzestrat cu o inteligență deosebită, Machiavelli a fost un gânditor iscusit, care și-a subordonat întreaga morală unificării Italiei.

Il Principe, Principele, primul tratat modern de politică, un tratat despre guvernare, a circulat în manuscris mult timp și a fost publicat în anul 1532, la cinci ani după moartea autorului. Machiavelli considera politica o artă care trebuia să creeze, să apere și să întărească un stat. Principele trebuia să fie gata să facă pentru stat lucruri care ar putea fi considerate nelegiuite în relațiile dintre indivizi. El trebuie să aibă o armată puternică, să studieze arta diplomației, să încurajeze artele și erudiția, să își mențină măreția rangului, să ofere spectacole publice și jocuri poporului. Virtuțile apreciate la oameni trebuiau să fie curajul, perseverența, inteligența, încrederea în sine.

Istoriile florentine publicate în anul 1525 au fost prima narațiune istorică scrisă într-o italiană clară, care ilustrează curajul autorului de a prezenta cauzele și consecințele politicii florentine.

Opera lui Machiavelli mai cuprinde lucrările: *Arta războiului*, *Discurs asupra primei decade a lui Titus Livius* și chiar o piesă de teatru (*Mătrăguna*).

▶▶▶▶ Analizează și rezolv

Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Astfel, un stăpânitor înțelept nu poate și nici nu trebuie să-și țină cuvântul atunci când acesta s-ar întoarce împotriva lui și când motivele care l-au făcut să promită un lucru au încetat de a mai exista. [...] De altfel, un principe are întotdeauna la îndemână tot felul de motive îndreptățite, care-i îngăduie să-și calce cuvântul sub aparențe cinstite. [...] Acela care înșală va găsi întotdeauna pe unul care să se lase înșelat.”

(Niccolò Machiavelli, *Principele*)

B. „Se pune, astfel, problema dacă este mai bine să fii iubit decât temut, sau invers. Răspunsul este că ar trebui să fii și una, și alta; dar, întrucât este greu să împaci aceste două lucruri, spun că, atunci când unul din două trebuie să lipsească, este mult mai sigur pentru tine să fii temut decât iubit.”

(Niccolò Machiavelli, *Principele*)

- a.** Pe baza surselor **A** și **B** și a informațiilor din lecție, discută cu colegii de clasă despre calitățile pe care trebuie să le dețină un conducător al unui stat.
- b.** Ești de acord cu punctul de vedere susținut de autor în sursa **A**? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?
- c.** Discută cu un coleg despre sursa **B**. Află care este opinia lui despre citat. Negociați, apoi prezentați colegilor opinia voastră.

STUDIU DE CAZ. WILLIAM SHAKESPEARE

Cel mai cunoscut reprezentant al Renașterii în spațiul englez este poetul și dramaturgul **William Shakespeare**, considerat cel mai mare scriitor de limbă engleză. A rămas celebru prin cele peste treizeci de piese, dintre care zece sunt tragedii inspirate din istoria Angliei, șapte au subiecte din istoria greco-romană, cinci sunt numite „mari tragedii”, iar cincisprezece sunt comedii, dar și pentru faptul că în opera sa a prezentat marile probleme ale timpului și a creat personaje memorabile.

Operele sale sunt cunoscute și jucate pe scenele teatrelor din întreaga lume: *Romeo și Julieta*, *Henric al IV-lea*, *Richard al III-lea*, *Hamlet*, *Regele Lear*, *Othello*, *Nevestele vesele din Windsor*, *Visul unei nopți de vară*, *Neaguțătorul din Veneția* etc.

William Shakespeare (1564-1616)

Procesiune de personaje din piesele lui Shakespeare (artist necunoscut, circa 1840)

Cea mai cunoscută piesă de teatru shakespeariană este *Romeo și Julieta*. Drama tinerilor îndrăgostiți din Verona a impresionat multe generații. Cei doi luptă împotriva prejudecăților sociale, a urii dintre familii, a ambiției vanitose și împotriva destinului.

Hamlet este drama cea mai profundă și semnificativă a lui Shakespeare. „A fi sau a nu fi, aceasta este întrebarea” este una dintre cele mai cunoscute replici dramatice. Răzbunarea lui Hamlet, tânărul prinț al Danemarcei, al cărui tată a fost ucis de fratele său, naște o serie de drame.

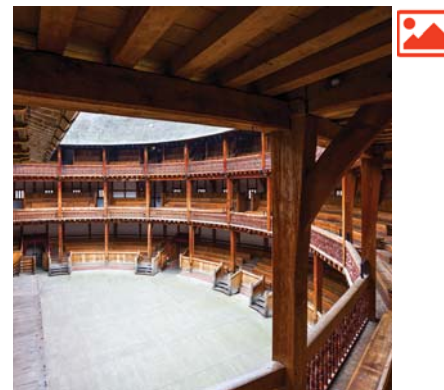
Toate piesele lui William Shakespeare s-au jucat în celebrul teatru Globe, a cărui deviză – ce se putea citi pe cortina teatrului – era „Lumea este o scenă și oamenii sunt doar actori.” (*Cum vă place*). Shakespeare aduce o nouă împărțire a scenei care permite folosirea mai multor decoruri în același timp și înlătură separația dintre actori și spectatori.

»»»» Analizez și rezolv

1. Ai auzit expresia: „A fi sau a nu fi?” Din ce piesă de teatru face parte și ce personaj a rostit-o?
2. Numește, plecând de la textul din manual, o valoare umană transmisă de piesele lui William Shakespeare.
3. Alegeți-vă o piesă de teatru, adaptată pentru copii, dintre creațiile lui Shakespeare, stabiliți-vă rolurile și „recreați” o scenă! Puteți, cu ajutorul profesorului de limba engleză, să o prezentați și în limba autorului.

Hamlet, prințul Danemarcei

Teatrul Globe, interior

Aplic și analizez

»»»» Timpul și spațiul

Privește cu atenție harta și răspunde la următoarele cerințe.

- Precizează numele a două orașe în care au fost înființate tipografiile înainte de anul 1471 și formulează un enunț despre importanța înființării tiparului.
- Numește două orașe italiene, importante centre ale Renașterii.

Cele mai importante centre tipografice în secolul al XV-lea

Tipografie din secolul al XVI-lea

»»»» Sursa istorică

- Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Renașterea a apărut în condițiile formării relațiilor capitaliste și a burgheziei, mai întâi în Italia și ulterior în restul Europei. În condițiile accesului la cultură a unor pături sociale tot mai largi, oamenii de cultură ai Renașterii proveneau aproape numai dintre laici și îndeosebi din rândurile burgheziei, orașenimii și, în parte, ale nobilimii, care aveau posibilități materiale și interesul de a-și însuși o cultură mai înaltă [...] Din secolul al XV-lea, regimurile republicane, principatele teritoriale și papalitatea au dus o politică de sprijinire a culturii și artei renașteriste, de protejare a umaniștilor și artiștilor.”

(Radu Manolescu, *Istoria medie universală*)

B. „Influența tiparului asupra dezvoltării științei și a culturii în general a fost cu adevărat revoluționară. Timp de patru sute de ani tipăriturile au alcătuit principalul mijloc de conservare și de răspândire (în straturile sociale, în spațiu și timp) a informației relative la cunoaștere. Cu privire la evoluția activității tipografice și punerea ei în slujba științei pe teritoriul României, menționăm următoarele: prima tipăritură bisericească în limba slavonă, datează din 1508 (Macarie, Mănăstirea Dealu), primele tipărituri românești – din aceeași sferă a culturii – apar în 1544 (*Catehismul*, Sibiu) și 1559 (Coresi, Brașov).”

(René Taton, *Istoria generală a științei. Știința modernă de la 1450 la 1800*)

- Numește, din sursa **A**, doi factori care au favorizat răspândirea Renașterii.
 - Precizează, din sursa **B**, rolul tipăriturilor în istoria omenirii.
 - Caută informații despre inventatorul tiparului și realizează o scurtă prezentare multimedia despre acesta.
- Citește cu atenție enunțurile de mai jos și precizează care dintre ele sunt cauze sau consecințe ale Renașterii.
 - dezvoltarea orașelor italiene;
 - dezvoltarea umanismului;
 - dezvoltarea artelor.
 - Pe baza surselor **C** și **D**, realizează, după modelul de la pagina 22, o fișă de personaj istoric pentru Lorenzo de Medici. **Portofoliu personal.**

C. „Datorită lui Lorenzo, capitala provinciei Toscana atinge maxima sa frumusețe, impunându-se pe plan economic și cultural nu doar în Italia, ci în întreaga Europă. [...] Orașul acesta devine leagănul Renașterii italiene, centrul din care iradia civilizația renașcentistă... Abilitățile l-au impus ca mediator între diferite provincii italiene, care erau dintotdeauna în război, și drept garant al echilibrului politic din peninsula. Considerat, din aceste motive, «acul balanței» politicii italiene, simpla sa prezență a constituit un scut împotriva pericolului pe care-l presupunea o intervenție străină în Italia... Grija sa a încurajat și a asigurat o înflorire artistică fără precedent în Florența de atunci. Literat și poet, colecționar de obiecte prețioase și de statui antice în faimoasa Grădină din San Marco, un adevărat descoperitor de noi talente, Magnificul a promovat la cel mai înalt nivel literatura și artele. La curtea sa au trăit și au creat personalități renumite. Pentru el au lucrat cei mai mari artiști ai timpului.”

(Florența lui Lorenzo Magnificul, www.historia.ro)

D. Lorenzo de Medici printre artiști,
Ottavio Vannini

Evaluez și creez

Cooperez

1. Citește cu atenție sursa de mai jos și răspunde la următoarele cerințe. „Doresc ca omul nostru de curte să fie instruit în litere și să știe nu numai limba latină, ci și greaca..., să cunoască poeți, precum și oratori și istorici și, în plus, să se priceapă a scrie în versuri și în proză... Nu voi fi mulțumit de cavalerul nostru dacă n-ar fi în plus muzician. Mai există și un lucru pe care-l consider de mare importanță: e talentul de a desena, precum și cunoștințele de pictură. Vreau ca omul nostru de curte să fie un cavaler perfect...”

(Baldassare Castiglione, *Curteanul*)

- Describe, pe baza sursei, idealul uman din perioada Renașterii.
 - Compară cavalerul medieval cu cavalerul renașcentist.
 - Împreună cu colegul/colega de bancă, stabiliți trei caracteristici ale omului renașcentist pe care să le regăsiți și în personalitatea voastră.
 - Realizează un portret al omului din perioada Renașterii. Poți folosi cuvinte, desene, imagini. **Portofoliul personal.**
2. Realizează, împreună cu colegul de bancă, o prezentare, utilizând mijloace digitale, despre evoluția modei în perioada Renașterii.

Învăț să învăț

Utilizând metoda „Explozia stelară”, rezolvă următoarele cerințe.

Ce este Renașterea?

Cine sunt reprezentanții
acesteia?

Când a apărut?

De ce?

Unde a apărut?

Biblioteca virtuală

Wuji House, Javier Alonso López,
Istoria lumii. Renașterea
Omul vitruvian

Marile descoperiri ale lui Galileo Galilei

Dictionar

Indulgențe = iertare totală sau parțială a păcatelor pe care Biserica Catolică o acordă credincioșilor ei în schimbul unei sume de bani.

Conciliu = adunare a reprezentanților înaltului cler catolic dintr-o provincie, dintr-o țară sau din întreaga lume, în care se iau hotărâri cu privire la chestiuni de dogmă, de morală sau de disciplină bisericească.

Dogmă = învățătură a bisericii care nu poate fi supusă criticii, nu poate fi contestată.

Reforma religioasă nu a avut un caracter anticreștin, ci un caracter anticlerical! Pentru că au protestat împotriva papalității, credincioșii care s-au desprins de Biserica Catolică au fost numiți **protestanți**.

Conciliul de la Trento, pictură din 1588

Contrareforma

Biserica Catolică nu a întârziat să răspundă acestei provocări și a organizat **Contrareforma**, o manifestare care viza reînnoirea clerului, crearea de noi ordine călugărești, alcătuirea unui index (listă) al cărților interzise (1559), extinderea activității Inchiziției. Contrareforma a atins punctul culminant prin organizarea **Conciliului de la Trento** (1545-1563), prin care se restabiea autoritatea papei asupra Bisericii Catolice, dar și înființarea de seminarii pentru pregătirea preoților. Se interzicea vânzarea indulgențelor. Mântuirea putea fi obținută nu doar prin credință, ci și prin fapte bune.

REFORMA. CONTRAREFORMA

Cunosc și înțeleg

Martin Luther la Dieta de la Worms (1521)

La începutul secolului al XVI-lea, în spațiul german s-a manifestat o mișcare de contestare a autorității Bisericii Catolice, cunoscută sub numele de Reforma religioasă. Noua manifestare ideologică era previzibilă în contextul declinului autorității papale, al noilor taxe impuse de Biserica Catolică, dar și pe fondul conflictelor militare cu Imperiul Otoman sau a nemulțumirilor populare.

Cauzele Reformei religioase au îmbrăcat diferite forme:

- **religioase** (vânzarea de indulgențe, imoralitatea și ignoranța preoților, desfișurarea serviciului divin în limba latină);
- **științifice** (umanistii contestau dogmele Bisericii și puneau accent pe forța creatoare a omului);
- **economice** (nobilii și regii catolici doreau să confişte marile proprietăți ale Bisericii Catolice);
- **politice** (regii catolici nu mai acceptau controlul politic al papei).

Consecințele Reformei:

- slăbirea unității creștinătății (separarea unor noi biserici creștine de cea catolică);
- apariția a numeroase conflicte între protestanți și catolici (războaiele civile și religioase);
- divizarea Germaniei din punct de vedere religios – religia principelui a devenit și religia supușilor; împăratul Carol al V-lea a recunoscut în 1555 împărțirea religioasă a Germaniei;
- folosirea limbilor naționale la slujbele religioase;
- răspândirea Reformei în spațiul german, Elveția, Țările de Jos, Anglia, Scoția, Franța, țările nordice, Transilvania.

Axă cronologică

1517
Martin Luther

1541
Jean Calvin

1545-1563
Conciliul de la Trento

Descoperă

Inițiată în 1517 de către **Martin Luther**, mișcarea anticlericală a primit numele de **Reformă** și a declanșat numeroase schimbări la nivel ideologic, cultural, al mentalităților. Luther afirma că baza existenței bisericii este credința și că singura sursă a credinței este Sfânta Scriptură. El și-a prezentat ideile, afișând pe poarta bisericii castelului din Wittenberg *95 de teze* împotriva indulgențelor, susținând și faptul că Sfintele Taine sunt doar botezul și împărtășania. Martin Luther respinge celibatul preoților (interdicția căsătoriei), cultul Maicii Domnului, al sfinților și icoanelor/statuilor, activitatea mănăstirilor, introduce conceptul **mântuirii prin credință** și al meritului personal (nu contează originea socială, ci meritul personal – inteligența, educația și munca). Tot el traduce Biblia în limba germană, în 1522, și astfel, începând cu 1530, se pun bazele **luteranismului**.

Un alt reprezentant al Reformei religioase, teologul francez **Jean Calvin** a întemeiat o comunitate protestantă la Geneva în anii 1540. Mai radical decât Martin Luther, în operele sale *Instituțiile religiei creștine* și *Ordonanțele ecleziastice*, Calvin propunea **teoria predestinării divine** și simplificarea cultului religios, punând accent pe morală, muncă, cinste, dar și pe faptul că bogăția nu este un păcat. **Calvinismul** s-a răspândit rapid în Franța, Olanda, Scoția, statele germane și Europa Centrală.

Pornind de la motive personale, combinate cu cele politice și economice, în 1534, prin „Actul de supremație”, biserica engleză devenea independentă, iar regele **Henric al VIII-lea**, șeful bisericii anglicane. Astfel, sunt puse bazele **anglicanismului**. Regele a ordonat desființarea mănăstirilor și confiscarea proprietăților Bisericii Romano-Catolice.

Biblia tradusă de Luther în limba germană

Jean Calvin, *Instituțiile religiei creștine*

Știu mai mult

Învățătura de bază a reformatorilor poate fi rezumată prin cele cinci *Sola* (în limba latină):

- *Sola gratia* („Numai prin har”). Mântuirea vine numai prin harul lui Dumnezeu.
- *Sola fide* („Numai prin credință”). Mântuirea e primită numai prin credință.
- *Sola Scriptura* („Numai Scriptura”). Biblia este singurul Cuvânt inspirat și autoritar al lui Dumnezeu.
- *Solus Christus* („Numai Hristos”). Hristos este singurul mediator între Dumnezeu și om.
- *Soli Deo Gloria* („Glorie numai lui Dumnezeu”). Toată lauda I se cuvine numai lui Dumnezeu.

G.L. Bernini, *Extazul Sfintei Tereza*

Fontana (Fântana) di Trevi, Roma

STUDIU DE CAZ. BAROCUL

În încercarea Bisericii Catolice de a-și recâștiga credincioșii, un rol aparte a revenit **barocului**, curent cultural și stil artistic apărut în Europa la începutul secolului al XVII-lea. Având ca punct de pornire Roma, barocul s-a extins rapid în Franța, Italia de nord, Spania și Portugalia.

Întâlnit în arhitectură, muzică, dans, pictură și sculptură, barocul a fost susținut de Biserica Catolică, fiind un mijloc de a combate simplitatea și austeritatea arhitecturii, artei și muzicii protestante. Scopul artei baroce era de a provoca uimirea privitorului, totul având aerul unui decor de operă datorită celor mai bizare și mai neprevăzute combinații.

Artiștii barocului pun accent pe emoția puternică și construiesc monumente de dimensiuni colosale, se lasă dominați de optica scenei de operă. Planul general al unui ansamblu de construcții este de multe ori radiant, pornind de la o clădire centrală sau de la o piață, în mijlocul căreia se înalță o fântână de mari proporții, un obelisc, o statuie colosală. Uneori totul este integrat unei zone și mai întinse în care intră parcuri, lacuri, pădure, pajistile din jur. Arta barocă este o artă extravagantă prin exagerarea ornamentelor și a decorațiilor. Barocul s-a dezvoltat în jurul unui nucleu de artiști pe care i-a susținut Roma papală: Gian Lorenzo Bernini și Francesco Borromini.

În Franța, barocul a fost denumit „Grand Clasicism” sau, pur și simplu, „Clasicism”, fiind asociat cu operele construite în timpul domniilor lui Ludovic al XIV-lea și Ludovic al XV-lea.

Arhitectura

Gian Lorenzo Bernini

- realizează planul de sistematizare a Pieței San Pietro din Roma;
- creează grupuri statuare: *Extazul Sfintei Tereza* din biserica Santa Maria della Vittoria, *Apolo și Dafne*, *Pluto și Proserpina*.

Francesco Borromini

- construiește biserici în care introduce arcuri frânte, planuri rotunde.

Colonada lui Bernini

Pictura

- transmite emoția religioasă cu ajutorul culorilor; utilizează jocul de lumini și umbre, menit a pune în valoare misterul Sfintelor Taine.

Reprezentanți:

- Caravaggio (Italia)
- Francisco de Zurbarán, Diego Velázquez (Spania), Peter Paul Rubens, Rembrandt van Rijn (Țările de Jos)

Caravaggio, *Arestarea lui Hristos*

Muzica

Preclasicismul

- Se dezvoltă genuri muzicale noi: opera, oratoriul, concertul, sonata.

Reprezentanți:

Claudio Monteverdi, Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel, Antonio Vivaldi, Tomaso Albinoni, Domenico Scarlatti, Georg Philipp Telemann, Jean-Philippe Rameau, Henry Purcell etc.

Antonio Vivaldi (1678-1741)

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

1. Realizează un tur virtual al abației de la Melk sau al oricărui monument baroc. Completează, după modelul de la pagina 23, jurnalul acestei călătorii virtuale.

2. Ascultă varianta clasică și pe cea modernă a compoziției baroce: *Adagio*, autor Tomaso Albinoni. Compară cele două variante. Ți-a plăcut ceea ce ai ascultat? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?

3. Alcătuieste o listă cu cinci site-uri de pe internet cu muzică din perioada barocului.

4. Realizează un album foto într-o aplicație informatică (PowerPoint, Prezzi, Canva, Padlet etc.) cu monumentele realizate în stil baroc din Europa. Albumul va conține minimum patru monumente reprezentative care vor fi însoțite de un scurt text referitor la denumire, autor, elemente caracteristice. Organizează apoi împreună cu colegii de clasă o expoziție virtuală a albumelor realizate.

5. După modelul fișei de lucru de la pagina 58, Reprezentare grafică (desene), realizează o planșă cu 3-4 monumente aparținând barocului. **Portofoliul personal.**

Tomaso Albinoni (1671-1751)

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Peter Paul Rubens,
Femeie în vârstă și copil cu lumânări

Rembrandt Harmensz van Rijn,
Iacov îi binecuvântează pe fii lui Iosif

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Consultă un atlas istoric și identifică aria de răspândire a Reformei religioase.
2. Stabilește relația corectă între următoarele personalități și țările în care au promovat Reforma.

Martin Luther	Anglia
Henric al VIII-lea	Elveția
Jean Calvin	statele germane

3. Transcrie în caiet și completează, după model, cu datele corespunzătoare tabelul de mai jos.

An			
Personalitate		Henric al VIII-lea	
Document			
Idei	Mântuirea prin credință		

Mântuirea prin credință, Henric al VIII-lea, *Ordonanțele ecleziastice, Actul de supremație*, 1534, Teoria predestinării divine, Martin Luther, 1517, independența Bisericii engleze, 1541, *Cele 95 teze*, Jean Calvin

Trandafirul lui Luther, simbol al creștinilor luterani

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Creștinii trebuie să știe că, în afară de cazul în care avutul lor depășește nevoile, au datoria să rețină ceea ce este necesar gospodăriei lor și în niciun caz să nu-l risipească pe cumpărarea de iertări [indulgențe]... Fiecare creștin cu adevărat pocăit are dreptul de a primi o iertare deplină de pedeapsă și de vinovăție, chiar și fără scrisori de iertare.”

(Luther, *Cele 95 de teze*)

B. „De ce este interzis să obții profituri mai mari din afaceri decât din proprietatea asupra unor pământuri? De unde să-i vină de altundeva unui negustor profitul decât din propria-i străduință și din negustoria sa?”

(Jean Calvin)

C. „Nimeni, întemeindu-se pe propria-i judecată și prin răstălmăcirea Scripturii după dorință, nu poate avea îndrăzneala să interpreteze Sfânta Scriptură altfel decât a încuviințat și încuviințează sfânta Biserică Mamă (a cărei menire este de a judeca sensul corect și interpretarea Sfintei Scripturi)...”

(Decret al Conciliului de la Trento)

D. „Predicatorii să propovăduiască Evanghelia pretutindeni, fiecare după credința lui, iar obștea dacă îl vrea, bine, dacă nu, nimeni să nu îl oblige sau să încerce a-i vătăma pe predicatori. Nimeni să nu fie ocărât pentru religie de nimeni. [...] Nu i se permite nimănui ca pentru învățătură să amenințe pe cineva cu privire la libertate sau funcție, fiindcă Credința este darul lui Dumnezeu, ce vine în urma auzirii, iar auzirea vine prin Cuvântul lui Dumnezeu.”

(*Edictul de la Turda*, 1568)

- a. Precizează, pe baza sursei **A**, o idee specifică luteranismului și, pe baza sursei **B**, o idee specifică învățăturii calviniste.
 - b. Menționează pe baza sursei **C** o decizie a Conciliului de la Trento.
 - c. Indică din sursa **D** o dovadă de toleranță religioasă.
 - d. Identifică, pe baza surselor de mai sus, valori comune credințelor religioase ale secolului al XVI-lea.
2. Stabilește pentru enunțurile de mai jos dacă acestea reprezintă cauze sau consecințe ale Reformei religioase.
 - a. vânzarea de indulgențe;
 - b. apariția riturilor protestante;
 - c. răspândirea tiparului;
 - d. traducerea Bibliei în limba germană;
 - e. privilegiile economice ale bisericii catolice;
 - f. războaiele religioase.

Monumentul Internațional al Reformei, Geneva

Evaluez și creez**Cooperez**

Împreună cu colegii de clasă realizați o investigație referitoare la un aspect al activității și personalității lui Martin Luther. **Portofoliul personal.** Reamintiți-vă etapele investigației!

- 1 Stabiliți tema investigației.
- 2 Alcătuiți planul investigației.
- 3 Selectați materialele cu care veți lucra: cărți, pliante, dicționare, surse internet etc.
- 4 Colectați datele necesare: informații și imagini.
- 5 Formulați propriile concluzii.
- 6 Redactați raportul investigației și prezentați-l colegilor.
- 7 Adăugați investigația realizată în **portofoliul personal.**

Învăț să învăț

1. Citește împreună cu colegii de clasă sursele **A-C**.
- A. „Vreo 15 detașamente au fost repartizate în locuri diferite. La dangătul clopotelor, catolicii au dat semnalul masacrului. De la început, ducele de Guise, în fruntea halebardierilor săi, a invadat locuința amiralului Coligny, unde se reuniseră mulți gentilomi bravi. Halebardierii francezi, pe care regele îi trimisese la amiral, sub pretextul de a-l proteja, n-au opus rezistență, ajutându-l mai degrabă pe ducele de Guise să-și îndeplinească oribila misiune. Oricine avea un dușman putea să-l omoare, considerându-l hughenot.”
(*Memoriile lui Luc Geizkofler, student german*)
- B. Henric al IV-lea de Bourbon (1589-1610) a pus capăt războaielor religioase, prin Edictul de la Nantes (1598), recunoscând libertatea religioasă a protestanților și accesul acestora la toate funcțiile publice.
- C. Între 1562-1598, în Franța au avut loc războaie religioase declanșate de rivalitatea dintre hughenoți (protestanți) și catolici. În 1572, în „noaptea Sfântului Bartolomeu” (23-24 august) are loc un adevărat masacru, fiind asasinați peste 3000 de hughenoți numai în Paris. Acest episod tragic al războaielor religioase a fost rezultatul mai multor factori politici, religioși și sociali. A fost o consecință a conflictelor civile și militare dintre nobilimea franceză catolică și cea protestantă.

Transcrie în caiet tabelul de mai jos și completează cadranele conform cerințelor.

Cadrantul I: sunetele auzite în prezentare sau desprinse din ideile textului.

Cadrantul al II-lea: sentimentele pe care ți le-a trezit conținutul textului.

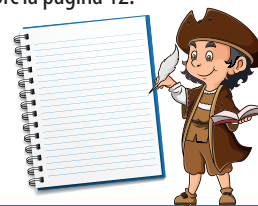
Cadrantul al III-lea: stabilirea unor legături între conținutul textului, pe de o parte, și cunoștințele și experiența ta de viață, pe de altă parte.

Cadrantul al IV-lea: „morală” sau „învățătura” ce se desprinde din conținutul de idei prezentat.

2. Amintește-ți despre religiile studiate în anii trecuți la istorie. Compară cu informațiile descoperite pe parcursul lecției și alcătuește un afiș/poster cu valorile comune ale religiilor din Europa în secolul al XVI-lea. **Portofoliul personal.**

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Biblioteca virtuală

Wuji House, Javier Alonso López,
Istoria lumii. Reforma protestantă
Inchiziția spaniolă

Noaptea Sfântului Bartolomeu

Dictionar

Prerogative = privilegiu acordat în exclusivitate șefului unui stat sau unui demnitar.

Dinastie = familie ai cărei membri se succed (urmează) la conducerea unui stat.

Mercantilism = teorie economică potrivit căreia bogăția unei țări constă în cantitatea de metal prețios (aur) pe care o deține.

Revoluție = schimbare, transformare radicală într-un anumit domeniu; schimbare politică semnificativă.

Elisabeta I, regina Angliei

ABSOLUTISMUL

Cunosc și înțeleg

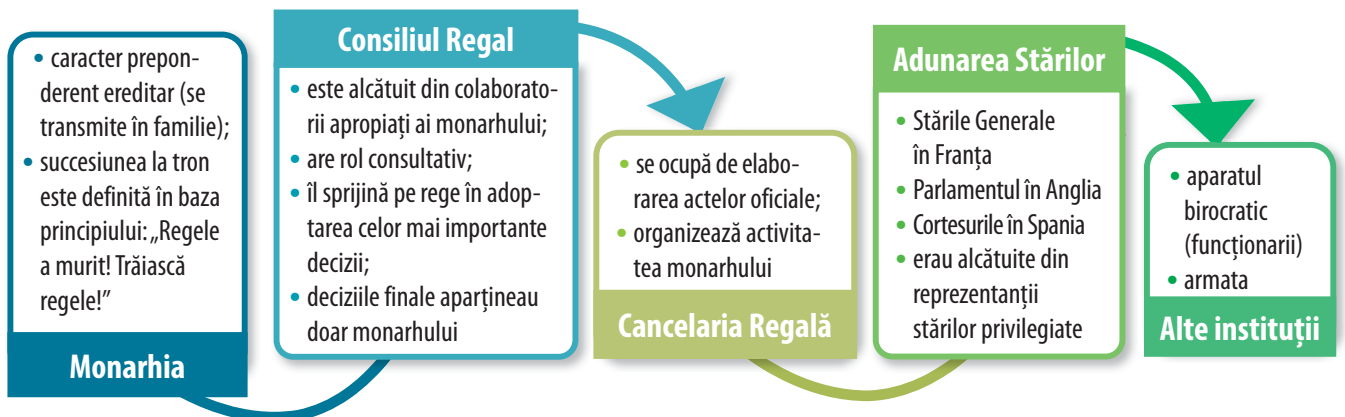
„El are asupra regatului o autoritate deplină. Totul depinde de el, pacea și războiul, impozitele și tributurile, favorurile, beneficiile, sarcinile, guvernul și administrația întregului regat. Pe scurt, regele este stăpân absolut: niciun consiliu, niciun magistrat nu poate să-i limiteze puterea.” (ambasadorul Veneției la Paris, despre puterea absolută a monarhului, 1561).

Absolutismul este regimul politic în care conducătorul are puteri depline în stat. Termenul derivă din expresia latină: *Rex legibus solutus* – „regele nu se supune legii”. Puterea sa se justifica prin faptul că acesta era considerat reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ. Monarhul se identifica cu statul și persoana sa era considerată sacră. Absolutismul apare în cele mai multe țări europene la sfârșitul secolului al XV-lea, ajungând să cunoască formele sale clasice în timpul Elisabetei Tudor (1558-1603), în Anglia, Filip al II-lea (1556-1598), în Spania, Ludovic al XIV-lea (1643-1715), în Franța, Petru I cel Mare (1682-1725), în Rusia, Soliman Magnificul (1520-1566), în Imperiul Otoman.

Monarhul avea largi prerogative: își exercita efectiv atribuțiile suveranității depline, dreptul de a legifera, de a bate monedă, este comandantul suprem al armatei, este judecător suprem, conducea politica externă, declara război și încheia pacea. Concentrarea puterii în mâinile monarhilor s-a datorat, pe de-o parte, politicii de centralizare statală și unificare teritorială, dar și declinului economic și militar al nobilimii, ascensiunea burgheziei și Reforma religioasă care a slăbit puterea Bisericii Catolice.

Absolutismul monarhic va fi înlăturat în apusul Europei prin revoluțiile burgheze din Țările de Jos (secolul al XVI-lea), Anglia (secolul al XVII-lea), Franța (secolul al XVIII-lea). În centrul și estul Europei, absolutismul se va menține îmbrăcând forma absolutismului luminat (despotismul luminat) care, prin reforme, va prelungi în timp și existența monarhiei absolutiste, dar și a formelor feudale.

Instituțiile statului absolutist

Axă cronologică

1520-1566
Soliman Magnificul

1558-1603
Elisabeta I

1643-1715
Ludovic al XIV-lea

1682-1725
Petru cel Mare

Descopăr

Anglia. Monarhia absolută engleză a debutat cu **Henric a VII-lea Tudor** (1485-1509), care a convocat Parlamentul, „când a fost necesar și l-a ignorat când nu a fost necesar”. Urmașul său, regele **Henric al VIII-lea** (1509-1547), a condus din ce în ce mai autoritar, i-a executat pe opozanți (Thomas Morus), a secularizat averile mănăstirilor catolice și s-a proclamat șef al Bisericii Angliei. Fiica sa, **Elisabeta I Tudor**, a avut o domnie lungă și bazată pe o politică autoritară, cu ajutorul Consiliului privat, și convocarea tot mai rară a Parlamentului. În timpul domniei sale, au fost puse bazele imperiului colonial englez. Politica absolutismului englez va continua sub dinastia Stuart, de origine scoțiană.

Spania. În imperiul lui **Carol al V-lea** sau Quintul/de Habsburg, rege al Spaniei și împărat al Germaniei, „soarele nu apune niciodată”, aluzie la posesiunile pe care le deținea în cele două emisfere ale Pământului. Opoziția internă, precum și autoritatea lui simbolică l-au determinat pe Carol Quintul să abdice și să se retragă la o mănăstire. Imperiul se va împărți între fiul său, **Filip al II-lea**, rege în Spania, Țările de Jos și coloniile din Lumea Nouă, și fratele său, Ferdinand I, devenit împărat la Germaniei.

Franța. Evenimentele secolului al XV-lea, eșecul Stărilor Generale, conflictele religioase (noaptea Sfântului Bartolomeu, 1572), stingerea dinastiei de Valois au permis instalarea monarhiei absolute în Franța. Odată cu Henric al IV-lea de Bourbon, se restabilește pacea religioasă. Prin Edictul de la Nantes (1598), sunt reorganizate finanțele și stopate războaiele civile. Monarhia absolutistă franceză atinge apogeul în timpul regelui **Ludovic al XIII-lea**, dar, mai ales, al lui **Ludovic al XIV-lea**.

- Numește miniștri și funcționarii statului
- Inițiază legi
- Este comandantul armatei
- Controlează administrația
- Încheie pace
- Declară război
- Controlează poliția și justiția

Monarhul

- Convoacă și dizolvă Adunarea reprezentativă (Parlamentul)
- Este conducătorul bisericii

Filip al II-lea, regele Spaniei

Cardinalul Richelieu (1585-1642)

Istoria și literatura

Cardinalul Richelieu, cel mai important ministru al regelui Ludovic al XIII-lea, a rămas cunoscut în istorie mai puțin pentru realizările sale politice și pentru sprijinirea artei și culturii, și mai mult pentru rolul jucat în romanul *Cei trei muschetari* al scriitorului francez Alexandre Dumas.

Citește cartea sau urmărește filmul pentru a afla mai multe detalii atât despre vestiții muschetari, cât și despre celebrul cardinal!

STUDIU DE CAZ. SOLIMAN MAGNIFICUL

A. Soliman Magnificul (1520-1566)

B. Roxelana

Soliman sau Süleyman Legiuitorul (1520-1566) a fost al zecelea sultan al Imperiului Otoman. În Occident acesta este cunoscut sub numele de Soliman cel Strălucit. El controla întreaga politică și economie a imperiului, fiind și conducătorul armatei. Cucerește pe rând Belgradul și Rodosul, iar după victoria de la Mohács din 1526, reușește să pună stăpânire pe o mare parte din teritoriul Regatului Ungariei, pe care o transformă în pașalâc. A ocupat zone întinse din Persia și Africa de Nord (Algeria de azi), dominând cu autoritate Orientul Mijlociu. Flota sa controla traficul maritim din Marea Mediterană, Marea Roșie și Golful Persic. În perioada domniei sale, cultura otomană s-a dezvoltat mai ales în domeniul artelor, literaturii și arhitecturii.

Încălcând tradițiile otomane privind căsătoria, Soliman I s-a căsătorit cu o sclavă din haremul său, pe nume Roxelana.

C. „Departate de a se mulțumi cu niște simple victorii militare, Soliman a căutat să transforme Istanbulul în centrul civilizației islamice. A început astfel mai multe proiecte de construcție fără precedent: poduri, moschei și palate. A angajat un arhitect, pe nume Mimar Sinan, considerat de foarte mulți unul dintre cei mai geniali din istorie. Moscheile concepute de acesta se numără printre cele mai mărețe triumfuri arhitecturale ale islamului.

Soliman a fost preocupat și de reformele în domeniul educației. A avut grijă ca școlile de pe lângă moschei, finanțate de fundații religioase, să asigure educația gratuită a băieților musulmani. A mărit numărul de școli primare, în care copiii deprindeau nu doar scrisul și cititul, ci și principiile islamului. A deschis noi colegii pentru cei care doreau să își aprofundeze studiile în diverse domenii cum ar fi filozofia, geometria, astronomia și astrologia. Domnia lui Soliman a fost epoca de aur a Imperiului Otoman, reprezentând o culme a gloriei armatei otomane, dar și a realizărilor culturale și sociale ale turcilor otomani.”

(Marcus Cowper, *O aventură interactivă. Carte de istorie*)

D. Moscheea lui Soliman, Süleymaniye Camii, este cea mai mare moschee din Istanbul. A fost construită de vestitul arhitect Mimar Sinan și îmbină elemente islamice și bizantine, minarete delicate și cupole uriașe. În grădina moscheii sunt mormintele sultanului și al soției sale Roxelana.

E. „Nu pot nega faptul că îmi doresc foarte mult ca sultanul să fie puternic și gata de luptă, nu pentru el însuși, pentru că el este un necredincios și noi suntem creștini, ci pentru a submina puterea împăratului, pentru a-l determina să facă cheltuieli mari pentru a potoli celelalte guverne în fața unui inamic atât de puternic.” (Declarație a regelui Franței, Francisc I)

Moscheea lui Soliman Magnificul

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

1. Pe baza surselor A-E, realizează, după modelul de la pagina 22, fișa de personaj istoric pentru sultanul Soliman Magnificul. **Portofoliul personal.**
2. Viața sultanului Soliman Magnificul a fost subiectul a numeroase filme artistice sau seriale de televiziune. Pot fi acestea considerate surse istorice credibile? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?
3. Amintește-ți informațiile despre creștinism, respectiv despre islam, din clasa a V-a și compară ideile și valorile transmise de aceste religii, analizând și sursa E.

STUDIU DE CAZ. LUDOVIC AL XIV-LEA. PALATUL DE LA VERSAILLES

Modelul monarhului absolut a fost **Ludovic al XIV-lea** sau „Regele Soare” (1643-1715), regele Franței. Pentru că a devenit rege la doar cinci ani, până în 1661, adevăratul conducător al statului a fost cardinalul Mazarin. După moartea lui Mazarin, Ludovic al XIV-lea de Bourbon a domnit fără prim-ministru, ocupându-se de toate problemele statului. Astfel, s-a acreditat ideea că există o identitate între monarh și stat: „Statul sunt eu!”. Ludovic al XIV-lea a avut cea mai lungă domnie din istorie, de 72 de ani.

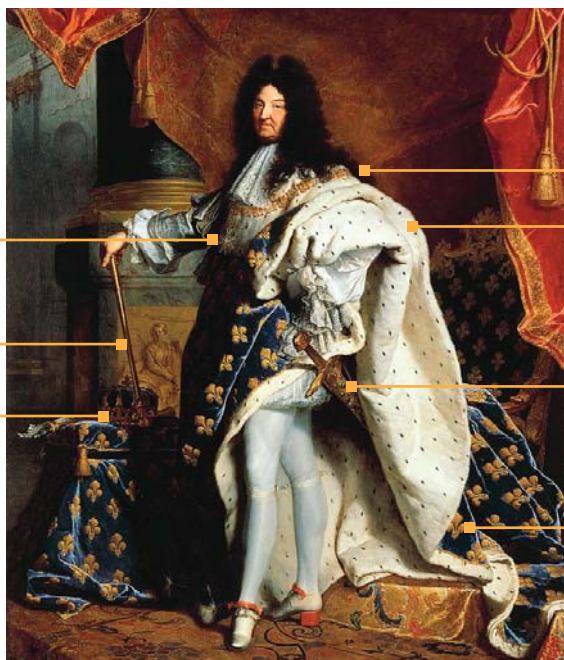
Regele Ludovic al XIV-lea a promovat o politică economică înfloritoare, fiind ajutat de ministrul Colbert, adept al mercantilismului. Necesitățile și luxul monarhiei, costurile armatei franceze, implicată în războaie și cu Anglia și cu Austria, cu Spania, dar și cu Olanda, regresul economic provocat de părăsirea Franței de către protestanți (hughenoți), după revocarea Edictului de la Nantes (1685), politica culturală văzută ca mijloc de elogie-re a măreției regale implicau o gândire economică atentă și bazată pe încurajarea manufacturilor, dar și a comerțului. Au fost puse și taxe și impozite foarte mari, suportate cu greu de populație, care vor accelera nemulțumirile acesteia, izbucnite mai târziu, sub forma unei revoluții.

Soarele este simbolul regelui Franței, Ludovic al XIV-lea. Asemenea soarelui, regele luminează omenirea și conduce cu inteligență și rațiune.

Nec pluribus impar = Nimeni nu îi este egal

Globul pământesc este prezent pentru a demonstra că regele poate conduce întreaga lume.

Crucea Ordinului Sfântului Spirit

Sceptrul este simbolul puterii, al autorității regelui asupra întregului stat și asupra supușilor săi.

Coroana este simbolul perfecțiunii și al întregului. Ea simbolizează că regele este conducător absolut.

Colierul de aur este alcătuit din flori de crin și limbi de foc.

Mantia regală este din purpură, tivită cu hermină și brodată cu flori de crin. Arată ca mantia unui preot, are caracter sacerdotal.

Spada simbolizează puterea militară. Regele este conducătorul armatei, declară războaie, încheie pace.

Floarea de crin este simbolul regalității franceze. Crinul era emblema dinastiei capetiene.

Ludovic al XIV-lea

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

Citește cu atenție sursa de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

„Nu vă lăsați niciodată guvernat de alții; fiți stăpânul. Să nu aveți niciodată favoriți, nici prim-ministru; ascultați, consultați Consiliul, dar hotărâți singuri. Dumnezeu, care v-a ales să fiți rege, vă va da toată înțelepciunea de care aveți nevoie. Întreaga putere, întreaga autoritate se află în mâinile regelui.”

(Ludovic al XIV-lea către fiul său, 1700)

- Identifică în sursă două caracteristici/aspecte ale monarhiei absolute.
- Precizează ce origine se considera că are monarhia în timpul lui Ludovic al XIV-lea.

Versailles (1668)

Palatul Regal

Sala Oglinzilor

Grădinile palatului

Palatul Versailles este una dintre cele mai mari realizări ale artei franceze din secolul al XVII-lea și, împreună cu grădinile sale, este unul dintre cele mai cunoscute monumente istorice ale patrimoniului mondial. Măreția și opulența au atins cote maxime în cadrul palatului de la Versailles, devenit reședință regală permanentă începând cu anul 1682, când regele Ludovic al XIV-lea a mutat curtea de la Paris aici. Construit în stil baroc cu costuri foarte mari, palatul a fost reședința regilor francezi până în 1789 și a reprezentat un simbol al absolutismului monarhic.

Versailles-ul nu este doar un palat, ci este aproape un oraș alcătuit din clădiri, străzi, râuri și grădini. Acest complex monumental a fost construit ca reședință pentru familia regală, pentru întreaga armată de servitori și gărzi, dar și pentru a primi întreaga aristocrație franceză pe care astfel regele o putea controla mai bine și mai ușor.

Palatul Versailles a fost inițial o cabană de vânătoare și un refugiu privat pentru regele Ludovic al XIII-lea (1610-1643) și familia sa. Sub îndrumarea lui Ludovic al XIV-lea, reședința a fost transformată într-un complex imens și extravagant, înconjurat de grădini stilizate franceze și englezești. Fiecare detaliu al construcției sale era menit să-l glorifice pe rege. Ansamblul arhitectural cuprindea: apartamentele regale, Sala Oglinzilor, decorată cu statuete aurite, Capela Regală, Opera Regală și Muzeul de Istorie a Franței.

Grădinile Versailles sunt considerate cele mai frumoase din lume, fiind opera arhitectului André Le Nôtre. Grădinile se întind pe o suprafață de 815 hectare și sunt amenajate sub forma unor spații geometrice armonioase, cu flori și arbuști. Impresionate sunt și decorațiunile din grădină: fântâni și sculpturi inspirate din mitologiile greacă și romană. Aici se află și Marele Canal, cu o lungime de 1,5 km și Grădina cu Portocali.

Palatul de la Versailles a devenit un model pentru celelalte capete încoronate ale Europei, astfel au fost construite palatele de la Caserta (Italia), Schönbrunn (Austria), Potsdam (Germania).

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

1. Alcătuieste o listă cu șase site-uri de pe internet despre regele Ludovic al XIV-lea și Palatul de la Versailles.
2. Dacă ai fi Ludovic al XIV-lea, cum ar arăta o zi din viața ta în Palatul de la Versailles?

STUDIU DE CAZ. PETRU CEL MARE

Petru cel Mare a fost țarul (împăratul) Rusiei, care, pe parcursul a 42 de ani de domnie, a reușit să schimbe soarta țării sale. S-a înconjurat de oameni interesanți și pricepuți și a dorit să „aducă” civilizația europeană în Rusia, să introducă noi strategii militare și să dezvolte flota. Petru cel Mare a extins granițele Rusiei, a construit o nouă capitală, la Sankt Petersburg, devenit important centru cultural, și palatul Peterhof, clădit în apropiere de capitală, numit mai târziu palatul Versailles al Rusiei, datorită frumuseții sale.

Curios și dornic de cunoaștere, Petru a călătorit prin Europa, cu numele de Piotr Mihailov, unde a studiat fabricile, uzinele, farmaciile, cum se construiesc podurile, morile de vânt și de apă, canalele. S-a angajat ca simplu lucrător în docuri, pentru a învăța cât mai multe detalii despre industria navală și construcția ambarcațiunilor. O perioadă a lucrat și în Anglia, de unde a recrutat peste 500 de muncitori iscusiți pe care i-a adus în Rusia. De asemenea, a introdus serviciul militar obligatoriu, cu scopul de a purta mai multe bătălii, atât cu Imperiul Otoman, cât și cu Suedia. Ambițios din fire, țarul a ordonat construirea unui canal între Don și Volga și a stabilit o flotă în Marea Neagră. În anul 1700 a ajuns la porțile otomane, obligându-i pe turci să capituleze. Turcii și-au luat revanșa în 1711, la Stănilești, unde l-au înfrânt pe Petru, aliat cu domnul Moldovei, Dimitrie Cantemir.

„Poarta otomană, văzând că domnul Moldovei a trecut la dușmani chiar în focul luptei și că începutul înfrângerii s-a tras de la moldovenii și muntenii trădători, socoate că este mai chibzuit ca pe viitor să nu mai numească niciodată domn pe un moldovean, ci pe un grec, care să-și aibă casa și neamurile la Țarigrad și pe lângă aceasta să fie om pașnic și neștiutor în ale războiului.”

(Dimitrie Cantemir, *Viața lui Constantin Cantemir*)

▶▶▶▶ Analizez și rezolv

Pe baza surselor **A** și **B** și al accesării resurselor de internet, realizează un **portofoliu** despre urmările măsurilor adoptate în timpul țarului Petru cel Mare pentru evoluția Rusiei în secolele următoare. Portofoliul tău va conține: un organizator grafic, care să cuprindă decizii și consecințe ale măsurilor adoptate de către țarul Petru cel Mare, două texte explicative de aproximativ cinci rânduri, minimum cinci imagini, una-două hărți. **Portofoliul personal.**

A. „Până la vremea aceea, rușii purtaseră întotdeauna bărbi lungi, pe care le prețuiau și le îngrijeau cu mare atenție, lăsându-le să atârne pe piept, în jos, fără să-și tundă nici măcar mustațile. Deși aveau bărbi lungi, rușii își purtau părul tăiat foarte scurt, cu excepția clericilor, care, pentru a se deosebi de ceilalți, își lăsau și părul să crească. Pentru a scăpa de aceste obiceiuri, țarul le-a cerut domnilor din înalta societate, negustorilor și altor supuși, cu excepția preoților și țăranilor, să plătească o taxă de 100 de ruble pe an, dacă doreau să-și păstreze în continuare bărbile. Oamenii de rând plăteau câte o copeică.”

(Jean Rousset de Missy, *Viața lui Petru cel Mare*)

Petru cel Mare (1682-1725)

Palatul Peterhof (Sankt Petersburg)

B. O monedă din 1705, purtată pentru a indica faptul că proprietarul a plătit taxa de barbă impusă de Petru cel Mare.

Aplic și analizez

A. Filip al II-lea

B. Soliman Magnificul

C. Elisabeta I

D. Ludovic al XIV-lea

E. Petru cel Mare

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Numește statele în care au condus monarhii din imaginile **A-E**.
2. Realizează cu ajutorul Google Earth tururi virtuale la Versailles, Sankt Petersburg și Istanbul. Descoperă monumente istorice legate de monarhii absoluți studiați, apoi realizează, după modelul de la pagina 23, jurnalul călătoriei tale.

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Precizează care dintre enunțurile de mai jos reprezintă cauze sau consecințe ale absolutismului:
 - a. războaiele religioase;
 - b. slăbirea aristocrației feudale;
 - c. declinul societății medievale.
2. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Dumnezeu numește regii, cât și miniștrii, și domnește prin ei asupra popoarelor [...]. Orice putere vine de la Dumnezeu. Regele, spune Sfântul Pavel, este slujitorul lui Dumnezeu pentru a face bine supușilor [...]. Regele acționează ca și trimis al lui Dumnezeu, ca reprezentantul Său pe pământ. Prin el, Dumnezeu își exercită supremația. Pentru aceasta, persoana regelui este sacră, iar atentatul asupra ei este un păcat [...].”
(Jacques-Bénigne Bossuet, Paris, 1709)

B. „Autoritatea constrânge la supunere, rațiunea la convingere. Dacă este adevărat că rațiunea trebuie să fie flacăra care luminează prinții în comportamentul lor și cel al statelor, atunci la fel de adevărat că nu există nimic pe lume care să fie mai puțin compătimit ca pasiunea oarbă...”
(Cardinalul de Richelieu, *Testamentul politic*, 1640)

C. „Pacea de care se bucură în prezent statul ne îngăduie să ne consacram timpul în scopul înviorării comerțului său. Ne dăm seama că singurul mijloc real care poate să-l aducă în starea în care vedem că se găsește el la străini este comerțul cu coloniile și navigația pe mări, pentru a încuraja aceste activități pe supușii noștri, pentru a crea companii puternice, noi am promis mari privilegii... tuturor acelor care acceptă să participe la ele cu mijloace legale și cinstite, pentru slava și bunătatea statului.”
(*Edict pentru înființarea unei companii comerciale*, 1664)

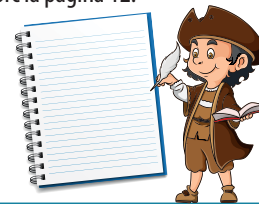
 - a. Descoperiți în sursa **A** tipul de monarhie descris și menționați trei elemente specifice acestui tip de conducere.
 - b. Precizați, pe baza sursei **B**, pe ce se baza autoritatea prinților, în accepțiunea Cardinalului de Richelieu.
 - c. Indicați, din sursa **C**, cauzele care permit dezvoltarea companiilor comerciale.
 - d. Împreună cu colegul de bancă, realizează o discuție pe marginea afirmației din sursa **B**, „rațiunea trebuie să fie flacăra care luminează prinții în comportamentul lor și cel al statelor”.
 - e. Care dintre sursele de mai sus sunt surse oficiale și care sunt surse neoficiale? Cum îți motivezi răspunsul?

Evaluez și creez**Cooperez**

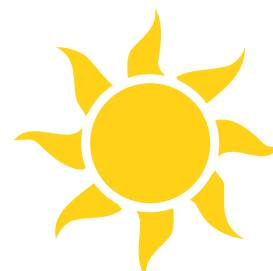
Realizează, împreună cu colegii de clasă, o prezentare, utilizând mijloace digitale, cu tema: „Palatele monarhilor absoluți: Topkapî, Versailles, Peterhof”. Stabiliți grupele, planul prezentării, aplicația în care veți lucra. Împărțiți și realizați sarcinile de lucru, prezentați produsul realizat. Discutați apoi despre modul în care ați cooperat, ce lucruri pot fi păstrate în realizarea unei teme viitoare, la ce lucruri trebuie să renunțați. Precizați care au fost sarcinile voastre în cadrul grupului: documentare, redactare, prezentare.

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Învăț să învăț

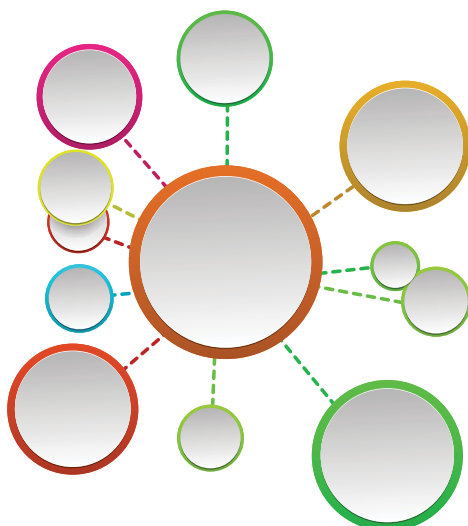
1. Transcrie schema *Soarele ideilor* pe caiet și completează cu atribuțiile monarhului absolut. **Portofoliul personal.**
2. Completează, în caiet, tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare.

Soarele ideilor

Tabelul conceptelor			
Absolutismul	Spațiul istoric	Perioada	Activitate/Realizări
Soliman Magnificul			
Ludovic al XIV-lea			
Petru cel Mare			

3. Realizează harta conceptuală* a lecției *Absolutismul*. **Portofoliul personal.**

*Harta conceptuală este un organizator grafic, o tehnică de reprezentare vizuală a conceptelor/ideilor/noțiunilor și a legăturilor dintre ele. Conceptele sunt redată în spații delimitate (cercuri, dreptunghiuri etc.), iar relațiile dintre concepte sunt indicate prin linii/săgeți de legătură.

Biblioteca virtuală

Wuji House, Javier Alonso López,
Istoria lumii. Absolutism și parlamentarism

Palatul Versailles

Grădinile și Palatul Peterhof, Sankt Petersburg

ETAPA 1. Identificarea cuvintelor-cheie

- ▶ Sublinierea folosind culori diferite a numelor proprii, a numelor personalităților istorice și a denumirilor de locuri.
- ▶ Sublinierea datelor mai importante, referitoare la evenimente sau personalități istorice.
- ▶ Sublinierea cuvintelor de legătură și a legăturilor dintre fraze: ele pot exprima cauze, consecințe.
 - ◆ **Indicați anul apariției literelor mobile.**

ETAPA 2. Selectarea informației

- ▶ Identificarea ideilor principale și a exemplurilor, sublinierea acestora folosind culori diferite.
 - ◆ **Subliniați domeniul despre care oferă informații sursa istorică.**
 - ◆ **Precizați rolul noului domeniu.**

ETAPA 3. Organizarea informației

- ▶ Scoaterea din text a cuvintelor care nu sunt importante.
- ▶ Introducerea de abrevieri (pentru – pt., exemplu – ex.) și înlocuirea cuvintelor de legătură sau a verbelor cu simboluri (cauză ⇒; consecință ⇐; diferit de ≠ etc.).
 - ◆ **„Rescrieți” textul folosind abreviații și simboluri.**
 - ✓ În jurul anului 1450 apar literele mobile.
 - ✓ Tipografia joacă un rol important în răspândirea umanismului.
 - ✓ Printre cele mai importante tipografii se numără cele din Mainz, Strasbourg, Veneția, Paris, Lyon, Basel, Anvers, care vor deveni și importante centre ale umanismului.
 - ✓ Sunt publicate numeroase lucrări (circa 200 000) religioase sau opere ale umanistilor: textele Antichității în original sau în traducere, cărți științifice, opere originale.

1. Luarea notițelor

„**Tipografia** joacă un **rol determinant în răspândirea umanismului**. Odată cu invenția capitală a literelor mobile (către 1450, în Renania), tipografia cunoaște o dezvoltare deosebită la începutul secolului al XVI-lea. Tipografiile din Mainz și Strasbourg, cele din Veneția – unde invenția este răspândită de Aldo Manuce – apoi cele din Paris, Lyon, Basel sau Anvers, devin centre ale umanismului în care se adună intelectualii. Mai ales răspândirea cărții devine un instrument esențial de propagare a ideilor: de-a lungul secolului sunt publicate între 150 000 și 200 000 de lucrări, reprezentând în total mai mult de 150 de milioane de exemplare. Lucrărilor religioase, întotdeauna majoritare, li se adaugă de acum înainte operele umanistilor: textele Antichității în original sau în traducere, cărți științifice, opere originale, ca *Adagiile* sau *Colocviile lui Erasmus*, care constituie succese de librărie considerabile.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

Pornind de la modelul prezentat, „luați notițe” și analizați sursa de mai jos.

„Prototip al noului artist, produs al Renașterii, Leonardo da Vinci, născut la Florența, aflat în serviciul ducelui de Milano și foarte legat de Franța, apare ca un geniu universal. El pune bazele legilor mecanicii, ale chimiei, ale geologiei, se străduiește să analizeze funcționarea organismului uman, inventează uimitoare mașini care folosesc forța hidraulică sau a aburului, construiește canale sau realizează planurile unei mașini zburătoare. Pictor format în atelierul lui Verrochio, pictează la început în manieră florentină (*Buna Vestire*), apoi inventează tehnica «estompării» care dă senzația unei ușoare ceți ce învăluie formele și creează impresia de blândețe, de poezie și de mister (*Madona pe stânci* sau *Gioconda*). Strălucirea școlii florentine se răsfrânge asupra întregii peninsule.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

2. Harta textului

Fișă de lucru

▶▶▶▶ Analiza unei imagini. Pictura

Analiza unei imagini presupune rezolvarea următoarelor aspecte:

Titlul și tipul imaginii: (afiș, tablou, desen) ...

Perioada în care a fost realizată: ...

Ce îți sugerează imaginea? ...

Personajele: ...

Expresia fețelor/Mișcările personajelor: ...

Alte obiecte prezente în imagine: ...

Culorile folosite/Semnificația culorilor: ...

Opinia ta despre imagine: *Îmi place, pentru că ...*
Nu-mi place, pentru că ...

Leonardo da Vinci, *Mona Lisa* (1503-1506)

PASUL 1. Identificarea și prezentarea unei picturi

- ▶ Identificarea datei, a epocii în care a fost realizată pictura.
- ▶ Prezentarea pe scurt a autorului (atunci când acesta este cunoscut).
- ▶ Identificarea tipului de pictură: pe pânză, pe lemn, frescă, portret, pictură istorică, pictură religioasă
- ◆ **Precizează epoca istorică în care a fost realizată pictura.**

PASUL 2. Înțelegerea conținutului picturii

- ▶ Studierea obiectelor, a personajelor picturii, a decorului.
- ▶ Identificarea simbolurilor reprezentate, descoperirea semnificației lor.
- ◆ **Describe îmbrăcămintea personajului și explică cine este acesta.**

PASUL 3. Importanța picturii

- ▶ Demonstrarea importanței istorice.
- ▶ Analizarea eventualelor reacții pe care această operă le-a generat.
- ◆ **„Care este părerea ta despre această pictură?”**

1. Urmărește împreună cu colegii de clasă documentarul *De ce este Mona Lisa atât de faimoasă?*

Discutați apoi despre răspunsurile descoperite.

2. Tu cum ai picta-o pe Mona Lisa?

A.

Realizează o planșă cu 3-4 monumente aparținând perioadei Renașterii.

B.

Instrumente:

bloc de desen, creioane, creioane colorate, acuarele etc.

C.

Citește informațiile din manual, accesează Biblioteca virtuală.

D.

Analizează cu atenție imaginile.

Alege monumentele pe care dorești să le desenezi (să le redai grafic).

E.

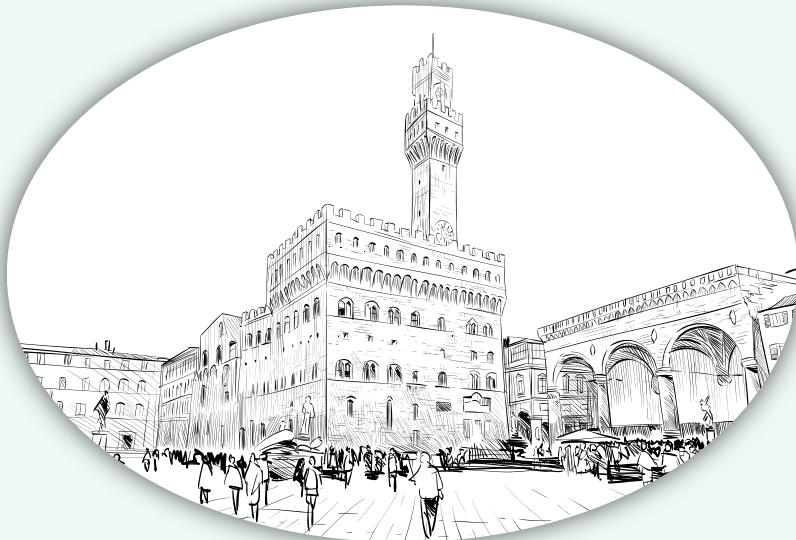
Realizează o scurtă descriere a fiecărui monument desenat.

- Cine este autorul?
- Ce fel de monument este (religios, politic, comercial etc.)?
- Ce element îl face special?
- Care a fost motivul pentru care ai ales să îl desenezi?

F.

La sfârșit, organizează împreună cu colegii de clasă o expoziție a desenelor realizate.

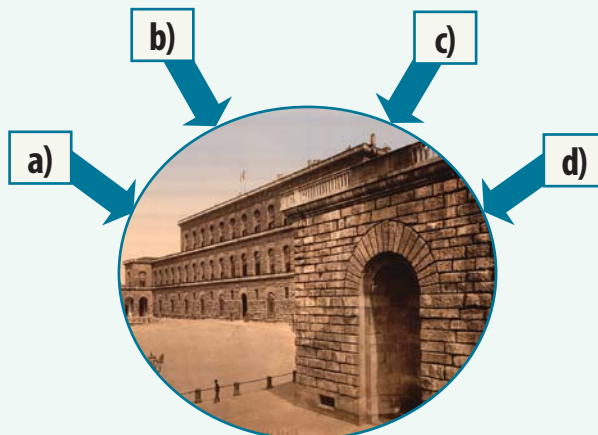
▶▶▶▶ Proiect. Reprezentare grafică (desene). Portofoliul personal.

Florența, Palazzo Vecchio

Domul din Florența

RECAPITULARE

- I. Explică, pe baza modelului de la pagina 22, următoarele noțiuni: *Renaștere, umanism, Reformă, Contrareformă, absolutism*. **Portofoliul personal.**
- II. Utilizând metoda „Turul galeriei”, imaginile din manual și tehnologii de informare și comunicare, realizați un proiect al clasei despre „Geneza spiritului modern: personalități istorice”. **Portofoliul personal.**
 *„Turul galeriei” este o metodă de învățare prin cooperare. Produsele realizate vor fi expuse ca într-o galerie, prezentate și susținute de reprezentantul grupei, urmând să fie evaluate și discutate de către toți elevii, indiferent de grupa din care fac parte.

ETAPE

1. Se formează grupe de câte 4-5 elevi.
2. Este anunțată tema „Geneza spiritului modern: personalități istorice”.
3. Fiecare grupă își primește sarcina de lucru, conform sugestiilor de mai jos.
4. Fiecare grupă va realiza un produs corespunzător temei anunțate: două-trei fișe de personaj istoric. Fișele pot include și desene, imagini, postere etc.
5. Produsele vor fi prezentate/expuse în clasă.
6. Reprezentantul grupei prezintă în fața tuturor elevilor produsul realizat.
7. Se analizează împreună toate lucrările.
8. După „Turul galeriei”, grupele își reexaminează propriile produse prin comparație cu celelalte.

Grupa 1: Personalități ale Renașterii literare

Grupa 2: Personalități ale Renașterii științifice

Grupa 3: Personalități ale Renașterii artistice

Grupa 4: Personalități ale Reformei/Contrareformei

Grupa 5: Personalități ale absolutismului

- III. Citește cu atenție afirmațiile din tabelul de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

Afirmația	Acord (A)	Dezacord (D)
Renașterea este cea mai importantă perioadă din istoria lumii.		
Reforma religioasă a contribuit la schimbarea modului de a gândi al oamenilor.		
Absolutismul este un regim politic în cadrul căruia sunt respectate drepturile omului.		

Argumentează alegerile făcute și compară-le cu cele ale colegilor.

- IV. Redactează un e-mail/o scrisoare către cel mai bun prieten al tău în care să îi descrii personalitatea din perioada Renașterii/Reformei/absolutismului care te-a impresionat cel mai mult. **Portofoliul personal.**
- V. Compară o zi din viața ta cu aceea a uneia dintre personalitățile istorice studiate. Ce ai putea prelua din obiceiurile acesteia?
- VI. Privește cu atenție sursele **A-E** și stabilește cărui eveniment/perioade istorice îi aparțin: Renaștere, Reformă, Contrareformă, absolutism.

A. Domul din Florența

B. Teatrul Globe

C. În fața Dietei din Worms

D. Palatul Peterhof

E. Regina Elisabeta I

I. Citește cu atenție textul următor, apoi alege varianta corectă de răspuns.
 „Pe lângă renașterea lumii valorilor antice, Renașterea reprezintă mai înainte de orice afirmarea omului, a valorilor umane, din toate domeniile, de la artă până la viața civilă. Pentru prima dată, figura omului, în complexitatea ei, a fost descoperită și pusă în lumină. Întrucât Renașterea s-a născut în orașele-state italienești, aici trebuie căutate trăsăturile omului Renașterii: artistul autor al unor opere originale, dar și autorul transformării propriei poziții sociale datorită valorii artei sale: astfel, el a căpătat dreptul de a interveni în viața cetății, umanistul, notarul, juristul dobândesc autoritate și, prin activitățile care le dau identitatea, prezintă importanță pentru viața politică.”
 (Eugenio Garin, *Omul Renașterii*)

1. Renașterea se inspiră din modelele lumii:
 - a. antice; b. medievale; c. moderne.
 2. Renașterea s-a născut în:
 - a. orașele-state grecești;
 - b. orașele-state italienești;
 - c. orașele-state romane.
 3. Un domeniu al culturii prezentat în sursă este:
 - a. religia; b. arta; c. știința.
 4. Prezintă importanță pentru viața politică:
 - a. umanistul, notarul, polițistul;
 - b. iluministul, notarul, juristul;
 - c. umanistul, notarul, juristul.
- II. Transcrie în caiet și completează tabelul următor, cu datele din partea de jos.

Renașterea				
Reforma, Contrareforma				
Absolutismul				

Ludovic al XIV-lea, pictura în ulei, Inchiziția, Leonardo da Vinci, mântuirea prin credință, mercantilism, anglicanism, Petru cel Mare, *Pietà*, Conciliul de la Trento, Rafael Sanzio, Consiliul regal

III. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Barocul apare în Italia ca o prelungire a artei Renașterii. Prin urmare, operele târzii ale artiștilor de la sfârșitul secolului al XVI-lea îmbină maniera artistică cu dorința de punere în scenă și de spectaculos. Judecata de Apoi (Capela Sixtină) a lui Michelangelo ilustrează perfect această revoluție. Continuând activitatea papilor din timpul Renașterii, cei din epoca Contrareforme fac din Roma capitala artei baroce...”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

B. „Desăvârșind acțiunea regilor Franței încă din Evul Mediu, Ludovic al XIV-lea stabilește un model de monarhie a cărei eficacitate este invidiată de suveranii europeni. Monarhia absolută se bazează în esență pe principiul, repetat mereu, al atotputerniciei regelui... suveranul, suzeran suprem, așezat în vârful ierarhiei feudale, este îndreptățit să ceară tuturor vasalilor săi fidelitate și sprijin. Ungerea papală îi conferea deja monarhului o dimensiune religioasă esențială, prin urmare, regele este sfânt, autoritatea sa este absolută. Deoarece este de origine divină, el nu trebuie să dea socoteală nimănui.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

1. Precizează câte un spațiu istoric din sursa **A**, respectiv din sursa **B**. 0,5 p
2. Scrie câte o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa **A**, respectiv din sursa **B**, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (cauză, respectiv efect). 1 p
3. Menționează din sursa **A**, respectiv din sursa **B**, câte un eveniment istoric studiat în cadrul acestei unități de învățare. 0,5 p
4. Prezintă într-un text de aproximativ zece rânduri două cauze și două consecințe ale Reformei religioase. 2 p

AUTOEVALUARE					
Punctaj	SI = 2 p (0,5 × 4)	SII = 3 p (0,25 p × 12)	SIII = 4 p	Oficiu = 1 p	Total = 10 p
Punctajul tău					
Nu uita să completezi fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului de la pagina 12!					

SPRE O NOUĂ SOCIETATE

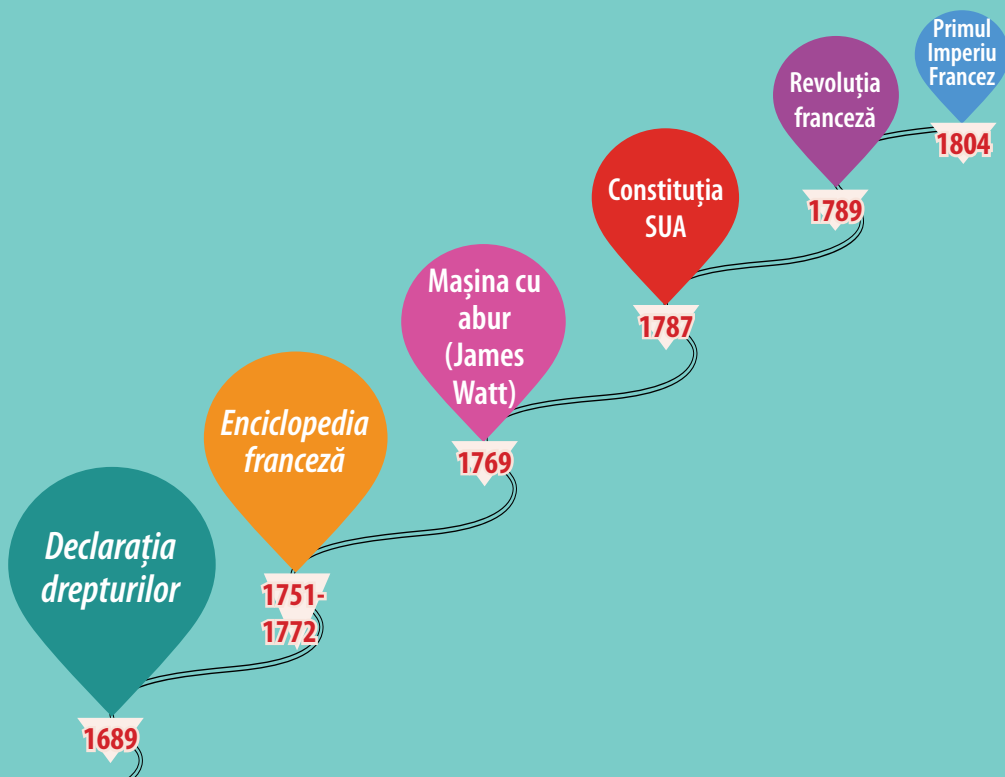
UNITATEA 3

John Trumbull, *Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii*

Cuprins

- ▶ *Revoluția Glorioasă*
- ▶ Iluminismul – rațiune, drepturi, implicarea oamenilor în viața publică
Studiu de caz. Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire
- ▶ Viața cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea
- ▶ Constituirea SUA. *Declarația de Independență*. Constituția
- ▶ *Revoluția franceză*. De la supus la cetățean
Studiu de caz. *Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*
- ▶ Napoleon I și răspândirea ideilor Revoluției franceze în Europa
- ▶ *Revoluția industrială*. Impactul în viața oamenilor

Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.; 4.1.; 4.2.

Ce vei reuși să faci?

- să localizezi în timp și spațiu evenimente istorice;
- să analizezi surse scrise și vizuale;
- să alcătuești fișe de personaje istorice;
- să descoperi cauzele și consecințele unui eveniment istoric;
- să analizezi evenimente istorice din perspective multiple;
- să cooperezi în grupurile de învățare;
- să descrii consecințe ale deciziei și acțiunii umane;
- să realizezi prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale;
- să identifice și să compare idei și valori umane.

Dicționar

Parlament = instituție care adoptă legi.

Restaurație = readucerea pe tron a vechiului monarh.

Revoluția Glorioasă = transformarea Angliei pe cale pașnică într-o monarhie constituțională.

Monarhie constituțională = formă de guvernământ în care puterea monarhului este limitată de lege sau de constituție.

Război civil = lupta armată în interiorul unui stat pentru a dobândi puterea politică.

Parlamentul cel Lung = Parlamentul care și-a desfășurat activitatea între anii 1640 și 1653.

Personalități

Oliver Cromwell

(1599-1658) a devenit parlamentar în anul 1628. El s-a impus în timpul războiului civil. A devenit comandantul suprem al armatelor parlamentare în anul 1650. Armata Nouului Model era radical modernizată întrucât accentul se punea pe calitățile soldaților, și nu pe rangul lor social. El va deveni mai târziu „Lord Protector”. Guvernarea sa a fost o dictatură militară.

Cromwell în bătălia de la Naseby (1645)

REVOLUȚIA GLORIOASĂ

Cunosc și înțeleg

În istoria relațiilor dintre regele Angliei și Parlament, abuzurile frecvente ale suveranului au provocat o reacție de revoltă a nobililor englezi. Aceștia au decis să restrângă puterile regelui impunându-i **Magna Carta** în anul 1215. Acest document fundamental prevedea reducerea prerogativelor suveranului asupra colectării impozitelor, stabilirea drepturilor și îndatoririlor baronilor, oamenilor liberi, negustorilor, orașelor, drepturile și îndatoririle Bisericii, garantarea libertății orașelor în fața arbitrarului regelui etc. Instituția **Parlamentului** a apărut pentru prima dată în anul 1265, când regele Angliei a convocat reprezentanți ai celor trei stări sociale: clerul, nobilimea și orașele (comunele), pentru a stabili impozitele pentru supușii monarhului. Parlamentul englez era compus din Camera Lorzilor și Camera Comunelor.

Carol I Stuart (1625-1649)

La 400 de ani după *Magna Carta*, regele Iacob I conducea Anglia cu autoritate absolută și ignora cererile Parlamentului pentru putere. Practic, el pretindea că prevederile acestui important document nu mai trebuie aplicate.

Destrămarea autorității regale. Drumul către război civil

Carol I Stuart (1625-1649) a preluat tronul după tatăl său, Iacob I, și a refuzat să lase Parlamentului puterea, dizolvându-l. Nereușind să strângă bani pentru planurile sale de război, în anul 1628, regele Carol I Stuart, a fost obligat să adopte **Petiția dreptului**, care prevedea că regele nu poate percepe un impozit fără acordul Camerei Comunelor. Printre altele, petiția (cerere scrisă) a făcut referire la *Magna Carta*. Carol I a evitat să convoace un parlament pentru următorul deceniu, perioadă cunoscută sub numele de „Tirană de 11 ani” (1629-1640). În 1640, Carol I a fost nevoit să convoace **Parlamentul**. Conflictul a luat amploare, iar regele Carol I a încercat să-i aresteze pe unii membri ai Parlamentului. Mulți au văzut arestările ca pe un atac asupra poporului Angliei. **Războiul civil** a izbucnit între susținătorii lui Carol I (**regaliștii**) și susținătorii Parlamentului (**Armata Nouului Model**, capetele rotunde), în anul 1642. Armata Parlamentului a învins pe Carol I și pe regaliști. Carol I a fost judecat, găsit vinovat și, apoi, a fost executat.

Axă cronologică

1215	1265	1628	1689
<i>Magna Carta</i>	Parlamentul	<i>Petiția dreptului</i>	<i>Declarația drepturilor</i>

Protectoratul (1653-1660)

Conducătorul Armatei Noului Model, **Oliver Cromwell**, a devenit conducătorul Angliei. El a guvernat țara cu putere nelimitată ca **Lord Protector** (dictator militar). Parlamentul a declarat Anglia republică (Commonwealth). Războiul civil a stabilit precedentul prin care un monarh nu poate governa fără consimțământul Parlamentului.

Restaurația (1660-1688)

Când Cromwell a murit, fiul său a preluat conducerea, dar și-a dat demisia după puțin timp. În anul 1660, Carol al II-lea a fost invitat să revină pe tron restaurând dinastia Stuart. Când Carol al II-lea a murit fratele său, Iacob al II-lea (catolic), a preluat conducerea.

Descopăr

Revoluția Glorioasă

Răsturnarea în anul 1688 a lui Iacob al II-lea și urcarea pe tron a fiicei sale Maria a II-a și a soțului ei, Wilhelm de Orania, devenit rege sub numele de William al III-lea, a fost numită **Revoluția Glorioasă**, deoarece îndepărtarea Stuartilor s-a realizat fără violență. Noii monarhi au fost de acord să-și limiteze puterea prin semnarea **Declarației drepturilor** (*Bill of Rights*) în anul **1689**. Documentul prevedea supremația puterii Parlamentului asupra puterii executive (regele), stabilind că puterea unui conducător vine de la Parlament, și nu de la Dumnezeu. Acest act fundamental al istoriei Angliei a reprezentat începutul **monarhiei constituționale**. Regele putea să impună impozite, să întrețină o armată pe timp de pace numai cu aprobarea Parlamentului. El nu putea să suprimă legile aprobate de puterea legislativă. Nicio persoană din regat nu putea fi arestată sau reținută fără un proces legal. *Declarația drepturilor* a dat Angliei o organizare politică modernă. În timpul acestei domnii au fost aprobate două acte care completeau noul regim politic: *Actul de toleranță* (1689) care a asigurat libertatea religioasă pentru toți locuitorii statului. Monarhului i s-a interzis să fie catolic sau să se căsătorească cu un catolic și *Actul de instalare* (1701) care reglementa problemele de succesiune la tronul țării. În 1707, prin unirea regatelor Angliei și Scoției, se formează Regatul Marii Britanii.

- Numea miniștrii și generalii, confirma (sanționa) legile aprobate de Parlament, dar fără a le putea anula (abroga). Orice act al regelui trebuia contra-semnat de ministrul de resort.

Regele

Modelul politic britanic

Consiliul Regal

- Punea în aplicare legile.
- Era compus din miniștrii și condus de prim-ministru.
- Era responsabil în fața Parlamentului.

- Era principala putere în stat.
- Ales, la început, la 3 ani, apoi la 7 ani, el vota legile, aproba bugetul și controla guvernul reprezentat de cabinet.
- Nu se putea lua nicio măsură importantă fără acordul Parlamentului.

Parlamentul

Încoronarea regelui William al III-lea și a reginei Maria, pictură din secolul al XIX-lea

Regele William al III-lea și regina Maria, pictură din secolul al XVIII-lea

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Indică pe harta de mai jos două localități în care s-au desfășurat bătălii în timpul Războiului Civil.

Războiul Civil din Anglia
1642-1646

2. Accesează resurse de pe internet și află informații despre cele două bătălii.
3. Realizează o axă cronologică, după modelul de la pagina 22, a principalelor evenimente desfășurate în Anglia în secolul al XVII-lea (axa trebuie să conțină cel puțin cinci evenimente).

Portofoliul personal.

Parlamentul britanic

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Identifică în careul alăturat patru noțiuni-cheie din lecție.
2. Citește cu atenție enunțurile de mai jos. Precizează care dintre ele reprezintă cauze și care efecte ale Revoluției engleze.

R	E	V	O	L	U	Ț	I	E
D	G	T	T	D	F	S	C	D
T	N	E	M	A	L	R	A	P
V	H	U	E	V	R	Q	R	E
B	Y	I	W	G	D	A	O	P
C	R	O	M	W	E	L	L	S
C	K	K	H	J	K	S	I	P

- a. neînțelegerile dintre rege și Parlament;
 - b. transformarea Angliei în monarhie constituțională;
 - c. cheltuielile pentru război ale regilor Angliei;
 - d. organizarea politică modernă.
3. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Lorzii spirituali și temporali și Comunele reuniți în Parlament, înfățișează cu umilință stăpânului nostru Regele că s-a zis și s-a hotărât că nimeni nu poate fi constrâns să plătească împotriva voinței sale taxe Regelui... Supușii Voștri nu vor fi constrânși să plătească nicio taxă fără aprobarea națiunii exprimată în Parlament.” (*Petiția dreptului*, 1628)

B. „Membrii Parlamentului declară:

 - Că puterea autorității regale de a suspenda legile, fără consimțământul Parlamentului, este ilegală. [...]
 - Că este un drept al supușilor de a prezenta petiții regelui și că orice întemnițări din pricina acestor petiții sunt ilegale.
 - Că ridicarea și întreținerea unei armate în regat, în timp de pace, fără acordul Parlamentului, este ilegală. [...]
 - Că alegerile membrilor Parlamentului trebuie să fie libere.
 - Că libertatea cuvântului, precum și dezbaterile din Parlament nu pot fi limitate în fața niciunei curți (de justiție), în afară de însuși Parlamentul. (*Declarația drepturilor*, fragment, adaptare, 1689)

- a. Identifică, din sursa **A**, componența adunării de stări a regatului englez.
- b. Numește, din sursa **B**, două drepturi și libertăți.
- c. Precizează o cauză a adoptării documentului din sursa **A**.
- d. Indică o urmare a adoptării documentului din sursa **B**.

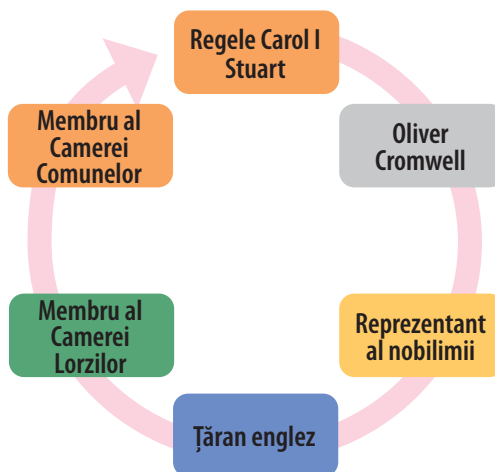
Evaluez și creez

Cooperez

Împreună cu colegii de clasă, imaginați-vă că sunteți una dintre persoanele din diagrama alăturată.

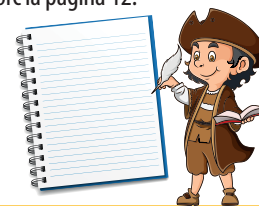
Cum ați descrie evenimentele petrecute în Anglia între anii 1628 și 1689? Ce tip de guvernare avea Anglia înainte de *Revoluția Glorioasă*? Ce tip de guvernare a avut Anglia după *Revoluția Glorioasă*?

Motivați-vă răspunsurile.

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

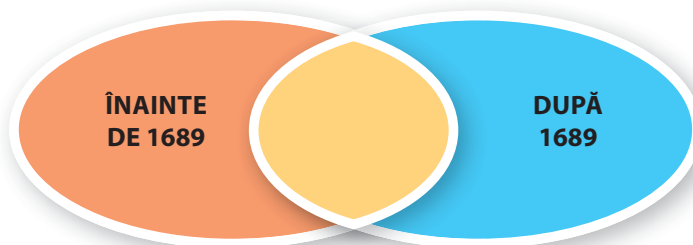

Învăț să învăț

1. Amintește-ți lecția despre absolutismul monarhic. Discută cu colegii de clasă despre condamnarea regelui Carol I Stuart. Formulați, în perechi, câte un argument, așa cum ați învățat în clasa a V-a la educație socială, în favoarea sau împotriva condamnării regelui. Alcătuiți apoi un singur tabel pentru întreaga clasă.
2. Utilizează mijloace digitale pentru a completa în caiet diagrama Venn (vezi imaginea alăturată) cu informațiile corespunzătoare. Stabilește o asemănare și două deosebiri între Anglia înainte de 1689 și Anglia după 1689, din punct de vedere politic.

Portofoliul personal.

Pentru condamnarea lui Carol I Stuart	
Contra condamnării lui Carol I Stuart	

Biblioteca virtuală

Parlamentul britanic

Războiul Civil

Dictionar

Ideologie = ansamblu de idei sau credințe caracteristice unei epoci, unei societăți, unei categorii sociale sau unui partid politic.

Vechiul Regim = regimul politic dinaintea Revoluției franceze din anul 1789.

Drept natural = concepție potrivit căreia oamenii se nasc egali în drepturi.

Personalități

René Descartes (1596-1650) este filozoful și matematicianul francez care a pus bazele gândirii raționale, cartezianismului (cuvântul provine de la **Cartesius**, numele latin al filozofului). Este considerat părintele filozofiei moderne. Teoriile sale au stat la baza gândirii iluministe. A realizat numeroase lucrări și tratate de matematică (algebră, geometrie, numere complexe), fizică și muzică. Gândirea sa a fost simplificată în formula: *Mă îndoiesc, deci gândesc. Gândesc, deci exist.*

ILUMINISMUL – RAȚIUNE, DREPTURI, IMPLICAREA OAMENILOR ÎN VIAȚA PUBLICĂ

Cunosc și înțeleg

Iluminismul a fost un curent literar, filozofic, politic și ideologic apărut în Franța în secolul al XVIII-lea și caracterizat prin încrederea în rațiunea umană, în toleranță, în libertate, în capacitatea de a lumina oamenii prin cultură și educație. Din acest motiv, secolul al XVIII-lea a fost numit **Secolul Luminilor**. Cultura și limba franceză s-au impus pe continent, spiritul și bunele maniere ale francezilor s-au propagat în întreaga Europă.

Cultura iluministă a fost o cultură de elită și a fost difuzată prin intermediul academiilor naționale și regionale, al saloanelor și cafenelelor literare din Paris (cele mai renumite erau ale doamnelor Geoffrin, du Deffand, domnișoarei de Lespinasse), unde era răspândită moda lecturării unor opere iluministe. Din Franța, curentul s-a răspândit imediat în întreaga Europă și în America de Nord.

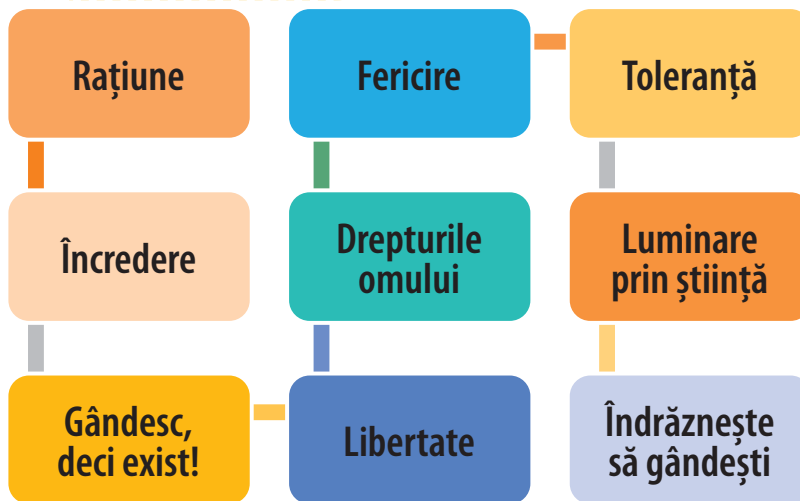
Originile Iluminismului se găsesc în gândirea filozofului francez René Descartes și a părintelui liberalismului britanic John Locke, în revoluția științifică, asociată cercetărilor lui Robert Boyle, în chimie, și ale lui Isaac Newton, în fizică.

Reprezentanții Iluminismului au fost scriitori și filozofi: Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Diderot, Montesquieu, D'Alembert etc.

Conform filozofiei luminilor, lumea putea să fie cunoscută cu ajutorul rațiunii umane. Filozofii iluminiști francezi au avansat idei noi, legate de drepturile naturale ale omului, de faptul că nu doar individul are obligații

față de stat, ci și acesta trebuie să aibă obligații față de individ, că fericirea este un drept, un scop al ființelor inteligente. În acea perioadă pozițiile față de divinitate erau diferite, unii dintre iluminiști erau ateii, negând existența lui Dumnezeu, alții dești, acceptau existența lui Dumnezeu, considerând că acesta a creat lumea, dar apoi nu s-a mai implicat în treburile ei. Iluminismul a adus în atenția publică două categorii neglijate: femeile și copiii.

Scrierile iluminiștilor au creat o stare de spirit anticlericală, antimonarhistă și combativă, au dezvoltat ideea de drept

Axă cronologică

1596-1650	1632-1704	1642/3-1727	1751-1772	1689-1755	1694-1778	1712-1778
René Descartes	John Locke	Isaac Newton	Enciclopedia franceză	Montesquieu	Voltaire	J.J. Rousseau

natural, care se referă la dreptul individului de a se dezvolta liber și la dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta, au reprezentat un atac virulent împotriva modului de organizare a societății secolului al XVIII-lea, al Vechiului Regim.

În lupta ei pentru putere, burghezia și-a elaborat noua ei ideologie politică, împotriva privilegiilor de clasă, folosindu-se de ideile acestui curent filozofic. Ideile aceste noi clase dornice de preluarea puterii politice erau: un nou tip de stat, în care legea să fie mai presus de orice și să fie respectată de toți în mod egal, chiar și de rege, principiul suveranității poporului, contractul social (un angajament liber consimțit, încheiat între popor și monarh, care garanta fiecărui individ drepturile, libertățile și egalitatea), separarea puterilor în stat (legislativă, executivă și judiciară), care nu mai pot fi reunite într-o singură mână, a regelui, egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor (drept natural). Aceste idei reprezentau o lovitură dată regelui, nobilimii, ierarhiei bazate exclusiv pe naștere și nu pe merite și puneau în discuție fundamentele regimului monarhic absolutist. Ilumiștii au propus modele diferite de organizare a statului. Montesquieu susținea monarhia parlamentară bazată pe separarea puterilor în stat. Voltaire era adeptul unei „monarhii luminate”, în timp ce J.J. Rousseau vorbea de o republică democratică fondată pe contractul social.

Monarhii secolului al XVIII-lea care au îmbrățișat ideile iluministe au fost numiți și despoți luminați: Iosif al II-lea din Austria, Ecaterina a II-a a Rusiei, Frederic al II-lea din Prusia sau Constantin Mavrocordat din Țările Române. Politica reformistă aplicată de monarhii/despoții luminați din Centrul și Estul Europei în a doua jumătate a secolului XVIII-lea a deschis calea aplicării unui ansamblu de măsuri iluministe luate la nivelul acestor state, în domeniul administrației, justiției și finanțelor.

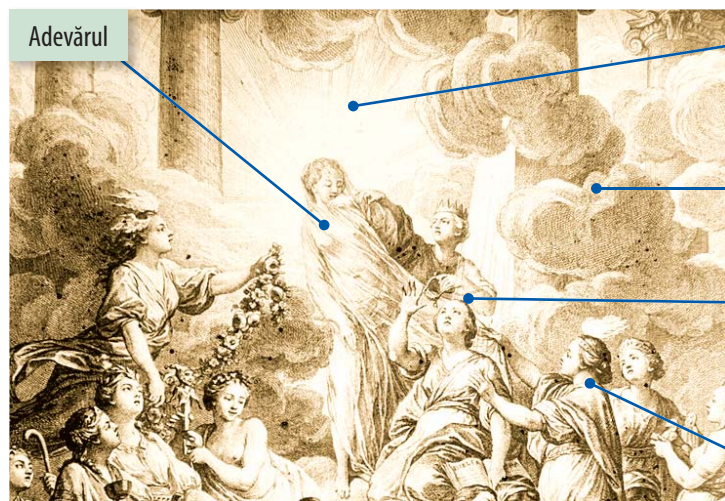
Iosif al II-lea (1780-1790)

Împărăteasa Ecaterina a II-a și savantul rus Mihail Lomonosov, pictură din secolul al XIX-lea

Descopăr

Adevărul

Lumina/
Cunoașterea/
Iluminarea

Norii
ignoranței

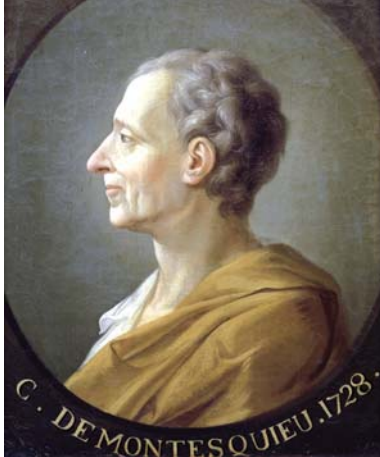
Rațiunea

Filozofia

Extras din Frontispiciul (prima pagină) a *Enciclopediei franceze*

O contribuție remarcabilă în răspândirea ideilor iluministe a avut-o **Enciclopedia**, o operă remarcabilă a intelectualității franceze. Publicată între anii 1751 și 1772, aceasta a avut 17 volume de texte, 11 volume de planșe desenate și 71 818 articole. Editorii principali au fost Denis Diderot și D'Alembert. Prin ea s-au popularizat noțiunile științifice și tehnice, ideile acestui curent filozofic, formulându-se un îndreptar al eforturilor spiritului uman în toate direcțiile.

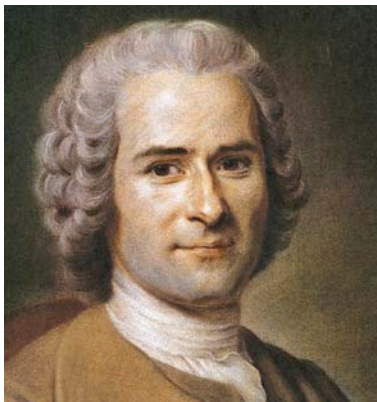
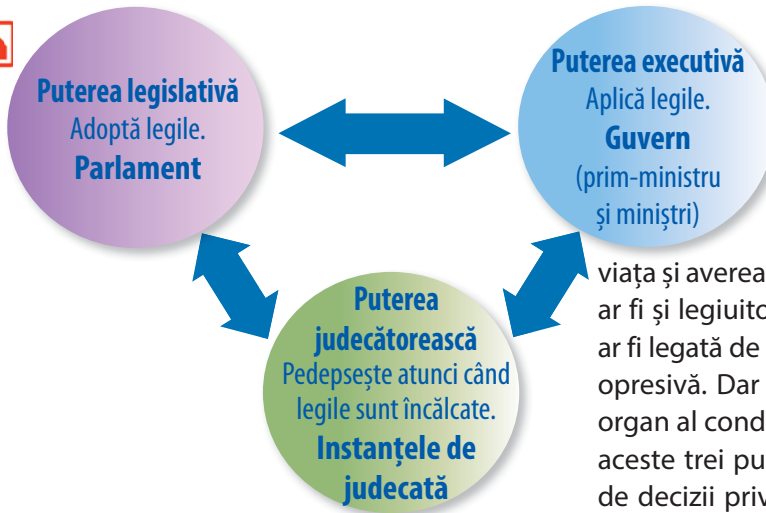
STUDIU DE CAZ. MONTESQUIEU, J.J.ROUSSEAU, VOLTAIRE

Montesquieu (1689-1755)

Charles-Louis de Secondat, Baron de La Brède et de Montesquieu a fost membru al Academiei Franceze și una din cele mai reprezentative figuri ale Iluminismului. Una dintre operele sale cele mai importante a fost lucrarea *Scrisori persane* (1721), concepută sub forma unei colecții de scrisori, despre care se presupune a fi fost scrise de călători în Persia și de prietenii acestora din Europa, unde autorul a satirizat și a criticat instituțiile franceze. *Despre spiritul legilor* (1748) este o lucrare despre legi, un studiu comparativ asupra a trei tipuri de guvernare (republică, monarhie și despotism) și prezintă teoria separării puterilor în stat: legislativă, executivă și judecătorească. Acestea trebuie să fie separate pentru a asigura și garanta libertatea oamenilor. Această lucrare a influențat esențial scrierea a numeroase constituții ale statelor lumii. În baza principiului separării puterilor funcționează astăzi toate statele democratice din lume.

A. „Când în aceeași persoană sau în același corp de magistratură puterea legislativă este reunită cu puterea executivă, nu există deloc libertate, pentru că există temerea că același monarh sau același senat să facă legi tiranice pentru a le executa în mod tiranic. Nici atunci nu există libertate dacă puterea judecătorească nu e separată de cea legislativă, respectiv executivă. Dacă puterea executivă s-ar lega de puterea legislativă, atunci autoritatea ce dispune de viața și avera cetățenilor ar fi arbitrară, pentru că judecătorul ar fi și legiuitor în același timp. Dacă puterea judecătorească ar fi legată de cea executivă, atunci judecătorul ar avea putere opresivă. Dar totul ar fi pierdut dacă unul și același om sau organ al conducătorilor, nobililor sau al poporului ar exercita aceste trei puteri, adică puterea legislativă, puterea aplicării de decizii privind viața publică și puterea judecării disputei de drept și a delictelor individuale.” (Montesquieu, *Despre spiritul legilor*).

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)

Jean-Jacques Rousseau (1712-1778) a fost un filozof elvețian, scriitor și compozitor, unul dintre cei mai iluștri gânditori ai Iluminismului european. A influențat într-un mod hotărâtor spiritul revoluționar, principiile de drept și conștiința colectivă a epocii. Ideile lui au fost puse în aplicare și promovate de Revoluția franceză din anul 1789. Rousseau a propagat în lucrările sale eliberarea oamenilor de dogmele religioase, solicitând toleranță religioasă și a realizat multe dezbateri libere și deschise, care să înlăture dictatul, arbitrarul și spiritul de supunere. A avut un mare impact asupra modului de viață al oamenilor vremii; a învățat să educe copiii în mod diferit, a deschis oamenilor dorința spre a admira frumusețea naturii, a încurajat exprimarea emoțiilor în prietenie și iubire. A dobândit renume după publicarea, în 1750, a primei sale lucrări *Discurs despre arte și științe*, unde prezintă ideea că

progresul științelor și al artelor a dus la coruperea societății, a eticii și a moralei acesteia. Al doilea discurs al său *Despre originile inegalității*, publicat în 1755, a generat mari controverse. Cea mai cunoscută lucrare a sa este *Contractul social*, în care tratează despre relațiile dintre stat și cetățeni. Modelul propus stă la baza organizării statelor democratice de astăzi. Acesta avea în vedere crearea unui contract social bazat pe libertatea individului. Oamenii pot găsi o modalitate de a se asocia prin care se ascultă pe ei înșiși și pe nimeni altcineva, menținându-și libertatea.

B. „A renunța la libertatea ta înseamnă a renunța la calitatea ta de om, la drepturile umanității, chiar la datoriile tale. Voința generală poate dirija singură forțele statului. Poporul supus legilor poate fi autorul acestora. Puterea legislativă aparține poporului și nu-i poate aparține decât lui... Cetățeanul își dă acordul pentru fiecare lege, chiar și pentru aceea care îl supun unor pedepse, dacă ar îndrăzni să încalce vreuna dintre ele. Voința permanentă a totalității membrilor statului este voința generală, acest lucru îi face să se simtă cetățeni și oameni liberi. Când este înaintată vreo lege în adunarea legiuitoare a poporului nu se pune, de fapt, întrebarea, dacă sunt de acord cu propunerea respectivă sau ba, ci dacă propunerea corespunde sau nu voinței generale, adică voinței poporului.”

(J.J. Rousseau, *Contractul social*)

Voltaire, pe numele său adevărat **François-Marie Arouet**, a fost un scriitor, filozof, istoric, dramaturg, reprezentant al Iluminismului francez. Debutează în literatură la vârsta 16 ani. Spiritul său sarcastic, usturător i-a creat probleme cu autoritățile. A fost arestat și încarcerat la Bastilia, închisoare simbol al absolutismului monarhic. A fost prieten și a întreținut corespondență cu capetele încoronate ale Europei, Frederic al II-lea al Prusiei și împărăteasa Ecaterina a II-a Rusiei. A susținut despotismul luminat, alianța dintre monarhi și filozofi. A colaborat la *Enciclopedia franceză*. A fost un scriitor cu o opera foarte diversă (piese de teatru, poezie, romane, eseuri, lucrări istorice și științifice, peste 21 000 de scrisori și peste două mii de cărți și pamflete). Cea mai mare lucrare filozofică a lui Voltaire a fost *Dictionnaire philosophique (Dicționar filozofic)*, publicat în anul 1764, unde a realizat o critică a instituțiilor politice franceze. *Candid sau Optimismul* este cea mai cunoscută satiră a filozofului francez, considerat cel mai influent reprezentant al Iluminismului francez.

C. „Văd cu plăcere că se formează în Europa o republică imensă de spirite cultivate. Lumina se propagă din toate părțile. De aproape cincisprezece ani se petrece o revoluție în spirite care va face o epocă mare.”

(Voltaire, *Scrisori alese*)

1. Identifică în sursele **A-C** ideile și valorile susținute de filozofii iluminiști. Sunt valori valabile și astăzi?
2. Alcătuieste o listă de valori personale (4-5) și compară-le cu cele susținute de către iluminiști.
3. Transcrie în caiet și completează tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare. **Portofoliul personal.**

Reprezentanți ai Iluminismului	Ideile susținute	Activitate/Realizări/Opere
Voltaire		
Montesquieu		
J.J. Rousseau		

Jean-Jacques Rousseau în mijlocul naturii, pictură (1778)

Voltaire (1694-1778)

Aplic și analizez

Harta Europei

C. La Masa rotundă, regele *Frederic al II-lea* (în centru) *la Sanssouci*, cu *Voltaire* (stânga) și personalități din *Academia de știință din Brandenburg* și *Academia din Berlin* (Adolph Menzel, pictură din 1850)

D. *Regele Frederic al II-lea examinează recoltarea cartofilor* (Robert Müller)

E. *Regele Frederic al II-lea cântând la flaut* (Adolph Menzel)

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

Indică pe harta alăturată și numește:

- țara în care a apărut Iluminismul;
- țările în care au condus monarhii luminați: Frederic al II-lea, Iosif al II-lea, Ecaterina a II-a.

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Alcătuiește, după modelul de la pagina 22, pe baza surselor **A-E**, fișe de personaj istoric pentru: *Voltaire* și *Frederic al II-lea*. **Portofoliul personal.**

A. „Scriitorul, filozoful, celebritatea literară și prietenul regilor François-Marie Arouet, cunoscut mai bine după pseudonimul său literar, *Voltaire*, a fost starul Epocii Luminilor, unul dintre cei mai influenți oameni din Europa și, totodată, unul dintre cei mai bogați. Modul în care a ridiculizat absurditățile și atrocitățile specifice Europei de secol al XVIII-lea a contribuit la nașterea lumii moderne – o lume în care știința și rațiunea a luat locul superstiției. Grație indignării și energiei lui, libertatea de exprimare și de credință și imparțialitatea justiției au ajuns să fie văzute ca drepturi inalienabile ale omului. *Voltaire* era renumit încă de pe vremea sa ca un geniu neobosit cu talente multiple. S-a distins ca dramaturg, poet, romancier, satirist, polemist, istoric, filozof, investitor financiar și curtean. Din prodigioasa lui operă de 350 de volume, satira de mici dimensiuni intitulată *Candid* (1759) înglobează întreaga lui genialitate.”

(Simon Sebag Montefiore, *Titani ai istoriei*)

B. „Deci, principala îndatorire a principelui este dreptatea. Ține în mâinile sale bunăstarea poporului său și pune aceasta mai presus de orice interes individual... Principele nu este deloc stăpânul și poruncitorul fără limite al propriului popor, ci doar servitorul său cel mai de seamă și unealta norocului său, precum este poporul sursa gloriei sale [...] Eu însă spun că principele poate să își mărească grandoarea și prestigiul său. În primul rând, prin cuceriri, dacă principele războinic își extinde granițele țării sale prin forța armelor sale, iar, în al doilea rând, prin sânguință și cunoaștere dacă face ca în țara sa să înflorească artele și științele și prin aceasta își face statul mai educat și mai grandios.”

(Frederic al II-lea, cel Mare, *Anti-Machiavelli*, 1739)

2. Stabilește pentru enunțurile de mai jos, dacă acestea reprezintă cauze sau consecințe ale Iluminismului.

- progresul științei;
- respectarea drepturilor naturale ale oamenilor;
- egalitatea în fața legilor și a justiției;
- apariția unui nou tip de guvernare, cunoscut sub numele de „absolutism luminat”.

3. Imaginează-ți că te-ai întâlnit cu unul dintre reprezentanții Iluminismului. Ce întrebări îi poți adresa? Cum i-ai descrie societatea în care trăiești?

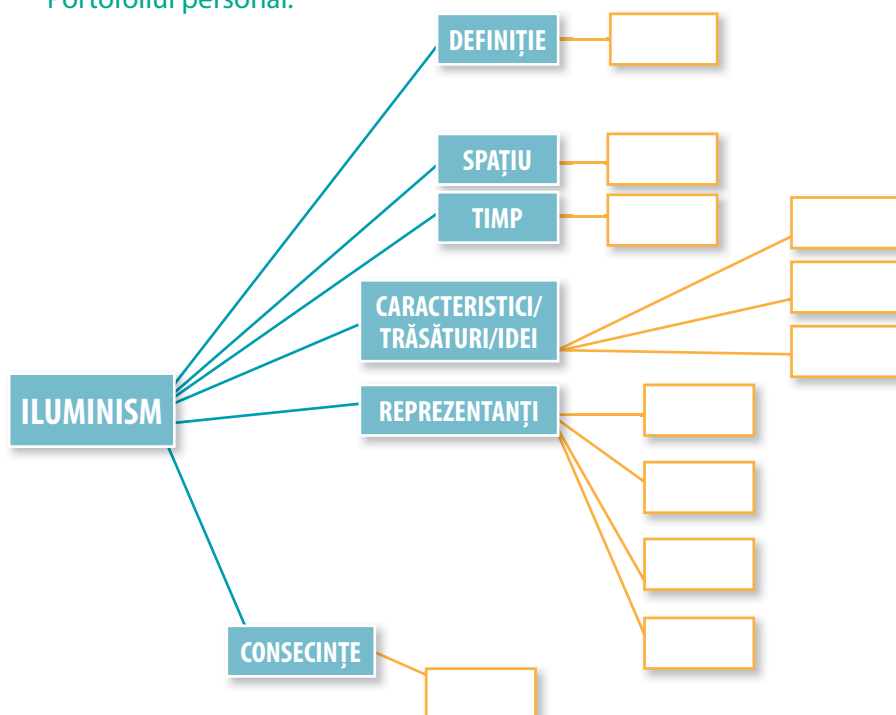
4. Redactează un e-mail/o scrisoare către cel mai bun prieten al tău în care să îi prezinți personalitatea din Secolul Luminilor care te-a impresionat cel mai mult.

Evaluez și creez**Cooperez**

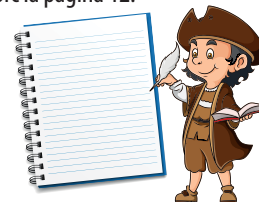
1. Realizează un **cvintet** cu una dintre temele următoare: rațiune/știință/Iluminism/cunoaștere/drepturi.
2. Realizează un mini-cod de norme (între cinci și zece reguli), care să includă comportamentul, drepturile și îndatoririle conforme cu ideile iluministe. Pentru documentare folosește manualul de istorie și accesează resurse de internet. Expuneți în cadrul unei expoziții codurile voastre și realizați apoi, în baza acestora, un regulament/un mic set de reguli al clasei voastre. **Portofoliul personal.**
3. Redactează un text de aproximativ cinci rânduri în care să prezinți două consecințe ale apariției *Enciclopediei franceze*.

Învăț să învăț

1. Plecând de la afirmația filozofului german Immanuel Kant, *Îndrăznește să gândești!*, alcătuiește împreună cu colegul de bancă, un afiș/poster cu informații, selectate din surse de pe internet, despre Iluminism și valorile pe care le promovează acest curent: rațiune, libertate, drepturi, toleranță etc. **Portofoliul personal.**
2. Jonathan Swift și Daniel Defoe sunt doi dintre scriitorii Epocii Luminilor. Citește sau privește desenele animate *Călătoriile lui Gulliver* și *Robinson Crusoe*. Identifică, împreună cu colegii de clasă, ideile și valorile umane prezente în aceste opere.
3. Transcrie în caiet și completează organizatorul grafic de mai jos. **Portofoliul personal.**

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Immanuel Kant (1724-1804)

Biblioteca virtuală

Mariano Veloy,
Micii eroi. René Descartes
Wuji House, *Istoria lumii. Revoluția științifică și Iluminismul*

Enciclopedia franceză

Reforme iluministe: Constantin
Mavrocordat și Iosif al II-lea

Dicționar

Opinia publică = definește convingerile, valorile, părerile și credințele membrilor unei societăți.

Burghezie = grup social care nu prestează muncă manuală și are venituri semnificative (bancheri, proprietari etc.).

Nobilime = grup social care posedă autoritate politică și militară. Împreună cu clerul sunt două ordine privilegiate.

Pamflet = text anonim care critică societatea și, în special, regele și anturajul său.

Salon = un loc care aparținea în general unei femei bogate, adesea din burghezie, și în care savanți, filozofi, dar și bărbați interesați de cultură se întâlneau pentru a-și schimba ideile.

Femeie cărând lemne

Personalități

Cunoscută scriitoare britanică, Mary Wollstonecraft este considerată o pionieră a feminismului modern. *O revendicare a drepturilor femeii* apărută în anul 1792 este cea mai influentă lucrare a scriitoarei britanice. Aceasta a susținut drepturile femeilor, influențată fiind de opera lui J.J. Rousseau. Mary Wollstonecraft a mai scris nuvele, o istorie a Revoluției franceze, cărți pentru copii.

VIAȚA COTIDIANĂ. OPINIA PUBLICĂ ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

Cunosc și înțeleg

Viața cotidiană în secolul al XVIII-lea ne înfățișează tabloul unei lumi organizate într-o **societate de stări**, care se bucura de privilegii, cu un regim politic absolutist. Este secolul de dezvoltare maximă, dar în același timp și de dezagregare a Vechiului Regim.

Populația. Introducerea culturilor de porumb și cartof, îmbunătățirea plugului, assolamentele trienale și bienale, cultivarea pășunilor au contribuit la reducerea foametei, ceea ce a dus și la o creștere a populației. Dacă Europa avea în 1650 aproximativ 100 de milioane de locuitori, în 1800 populația era de circa 190 de milioane.

Lumea rurală. Principala ocupație era agricultura, astfel că majoritatea populației locuia la sat. Aici, alături de țărani, trăiau meșteșugari, lucrători textiliști, manufacturieri. La sat predomina gospodăria tradițională țărănească. Aici erau și reședințele luxoase ale nobililor.

Lumea urbană. Orașul continua să fie un dinamic centru economic. În oraș se găseau principalele edificii publice: primăria, palatul guvernatorului, teatre, bănci, burse, societăți comerciale, ateliere, manufacturi, academii, universități. Orașul continuă să rămână un centru de răspândire a modernității.

Societatea. Nobilimea nu mai era la fel de bogată ca în Evul Mediu, dar continua să se bucure de privilegii juridice: era scutită de impozite, deținea funcții în armată și administrație.

Burghezia se ocupa de comerț și finanțe, era proprietară de ateliere și manufacturi. Deținea puterea economică, dar nu avea putere politică. O parte dintre membrii burgheziei au obținut ranguri nobiliare prin cumpărare sau prin căsătorie.

În orașe, alături de noii îmbogățiți mai trăiau micii negustori și **muncitorii salariați**. Condițiile de muncă ale acestora erau foarte grele, salariile erau mici, iar munca nu era normată și protejată.

Familia a continuat să fie elementul central al organizării sociale, legătura buni-părinți-copii rămânând foarte strânsă. Căsătoria era controlată de Biserică.

Paris, circa 1763

Axă cronologică

1709	circa 1714	1752	1798
Bartolomeo Cristofori – pianul	Daniel Gabriel Fahrenheit – termometrul cu mercur	Benjamin Franklin – paratrăsnetul	Edward Jenner – vaccinarea

Viața cotidiană cunoaște semne de îmbunătățire în ceea ce privește **alimentația**, care este bazată pe produse lactate și legume. Carnea de vită, de porc și peștele erau consumate doar la evenimente deosebite.

Mediul de viață a devenit mai atractiv, mai plăcut. Noile locuințe erau mai spațioase, având mobilier cu linii funcționale, cu dormitoare, sufragerie, bucătărie. În încăperi erau oglinzi, figuri de porțelan. În orașe, casele erau mai confortabile, având două sau mai multe camere, foloseau iluminatul artificial (lampa), aveau mobilier funcțional și de lux, dar condițiile de igienă lăsau foarte mult de dorit. Vestimentația a cunoscut și ea schimbări evidente, fiind influențată de moda barocului.

Educația. În secolul al XVIII-lea familiile acordau o importanță mai mare educației. Alfabetizarea masivă a populației s-a făcut de la Vest (Marea Britanie și Franța) către Estul Europei. Societatea a investit în educație. Situația materială bună a permis familiilor burgheze să aibă guvernantă pentru educația copiilor.

Secolul al XVIII-lea a adus o magnifică deschidere către literatură, muzică, pictură, arhitectură, sculptură, fiind marele secol al operei, al concertelor publice. **Viața culturală** a fost dominată de științe și de arte. Isaac Newton a descoperit legea gravitației universale, James Watt a inventat motorul cu aburi. Francisco Goya s-a remarcat în domeniul picturii, iar în arhitectură au dominat palatele și grădinile. Teatrul a reprezentat un mod de petrecere a timpului liber foarte apreciat. Orga, clavecinul, apoi pianul au fost instrumentele muzicale favorite ale timpului. Mari muzicieni s-au afirmat în această perioadă: Johann Sebastian Bach (1685-1750), Georg Friedrich Händel (1685-1759), Joseph Haydn (1732-1809) și Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791).

La modistă (1746), François Boucher

În centru, la pian (clavecin) Wolfgang Amadeus Mozart, la vioară Thomas Linley, copiii minune ai timpului

Descoperă

Opinia publică se formează în aceste timpuri, se consolidează și devine o forță deosebită în propagarea ideilor înnoitoare ale iluminiștilor. Filozofii iluminiști, prin operele lor, au luat atitudine împotriva nedreptăților din societate.

Tiparul a jucat un rol important în acest proiect iluminist, deoarece a favorizat răspândirea rapidă și pe scară largă a ideilor și informațiilor. Scrierile despre politică, despre relațiile între rege și popor au depășit pentru prima dată granițele cunoscătorilor și au ajuns la un public mult mai larg. În formarea opiniei publice un rol important l-a avut presa. Ziarele apărute în epocă transmit informații, mesaje ce pot influența societatea.

Literatura, prin personajele celebre ale lui Beaumarchais, Voltaire, Montesquieu, Jonathan Swift, Daniel Defoe, influențează și ea opinia publică. Prin intermediul operelor literare este criticată și satirizată organizarea politică și sunt propuse noi principii de organizare a societății, precum contractul social sau separarea puterilor în stat.

Cafenelele și saloanele literare au jucat un rol decisiv în elaborarea și răspândirea ideilor iluministe. Acestea erau locuri sociale în care se discuta cu spirit liber și unde se întreba despre ultimele lucrări literare, artistice sau

Salonul doamnei Geoffrin, 1755,
Anicet Charles Gabriel Lemonnier

Olympe de Gouges

științifice. Muzicienii cântau, autorii își citeau romanele și eseurile filozofice, artiștii jucau piese, uneori politice. Saloanele erau, de asemenea, locuri în care se prezentau științe noi. Bunele maniere erau esențiale pentru calitatea relației dintre participanți.

Tot în această perioadă au apărut **cluburile politice**, care aduc în opinia publică politica în diferite locuri (comitete electorale, ședințe, demonstrații, afișe, galeriile de presă), care creează noi personaje (candidatul, alegătorul, presa, campania, buletinul de vot), noi gesturi (a se informa, a delibera, a milita, a defila, a vota), noi acțiuni publice (întruniri, manifestații, proteste) pe care societățile le vor învăța încet. Elitele au animat viața politică și au folosit instrumentele politicii pentru educarea alegătorilor și campanii de influențare a opiniei publice în favoarea intereselor lor.

Femeile încep să se afirme tot mai mult în societate ca scriitoare sau gazde ale unor saloane de lectură. Olympe de Gouges, Mary Wollstonecraft, Marie Geoffrin sunt doar câteva exemple ale manifestărilor acestui spirit nou.

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Numește spațiul istoric în care au apărut renumitele saloane literare.
2. Realizează, după modelul de la pagina 22, o axă cronologică în care să se regăsească cinci evenimente din secolul al XVIII-lea din unul dintre următoarele domenii: social, economic sau cultural.

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Acum cincizeci de ani publicul nu era nicidecum interesat de treburile statului. Astăzi fiecare citește ziarul său și cugetă la politică, ce a devenit un subiect comun. Tirania este tot mai mult contestată.”

(Marchizul d'Argenson, 1722-1787)

B. „În perioada 1726-1730, beneficiile celor aproximativ patruzeci de fermieri generali au depășit o sută cincizeci și șase de milioane de livre*. Mulți dintre aceștia își cumpărau domenii și titluri nobiliare, își construiau palate costisitoare și trăiau într-un lux exorbitant care provoca mânia aristocrației și a clerului. Mari amatori de artă, se înconjurau de o mulțime de artiști, de poeți și își transformau locuințele în saloane sau oaze în care înflorea inteligența vremii. Helvétius, cel mai prietenos dintre filozofi, a fost, de asemenea, unul dintre cei mai generoși fermieri generali. Rousseau a fost mult timp oaspetele doamnei de Epinay, soția unui fermier general. Marea burghezie, dornică să fie acceptată în înalta societate, s-a răzburat pe cenzura ecleziastică și pe disprețul pe care i-l arăta aristocrația, susținându-i pe filozofi în revolta lor împotriva Bisericii și, mai târziu, împotriva nobilimii.”

(Will și Ariel Durant, *Civilizații istorisite*)

*Livră = veche monedă franceză

- a. Precizează, din sursa **A**, un factor care contribuie la formarea opiniei publice.
 - b. Indică, din sursa **B**, două grupuri/categorii sociale.
 - c. Menționează secolul la care fac referire cele două surse.
 - d. Numește din sursa **B** un reprezentant al Iluminismului francez.
2. Răspunde într-un text de aproximativ cinci rânduri la întrebarea: De ce sunt saloanele atât de importante pentru răspândirea ideilor iluministe?

Evaluez și creez

Cooperez

1. Realizează împreună cu colegii de clasă un proiect cu tema „Secolul Luminilor”, după metoda „Cafeneaua istoricilor”.

Reconstituieți atmosfera unui salon literar sau a unei cafenele din secolul al XVIII-lea. În sala de clasă, așezați băncile/pupitrele la fel ca într-un salon/cafenea. Puteți aduce și câte o ceașcă de ceai. Formați cinci grupe. Fiecare grupă își alege un lider care va avea rolul de moderator.

Fiecare grupă va discuta o temă și va emite opinii față de problemele puse în discuție. Opiniile vor fi susținute cu argumente, așa cum ați învățat la educație socială în clasa a V-a. Pentru documentare folosiți manualul de istorie și accesați resurse de pe internet. Liderul va prezenta apoi rezultatul muncii grupei sale.

Temele discutate pot fi:

- cauzele apariției Iluminismului;
- ideile iluministe și viața cotidiană;
- reprezentări ai Iluminismului și rolul lor în societate;
- opinia publică;
- organizarea statului;
- drepturi și libertăți;
- viața și drepturile copiilor în secolul al XVIII-lea.

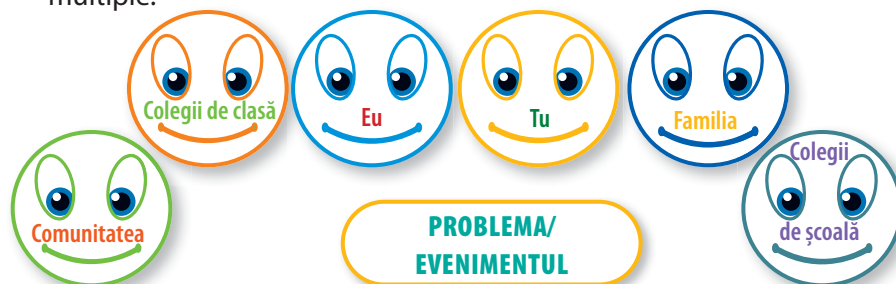
2. Realizează un portret al omului din Secolul Luminilor. Poți folosi cuvinte, desene, imagini. **Portofoliul personal.**

Învăț să învăț

1. Realizează Fișa de învățare a lecției, după modelul de la pagina 24.
2. Construiește o hartă conceptuală (mentală) după modelul de la pagina 55, care să prezinte modul în care a apărut opinia publică în secolul al XVIII-lea. **Portofoliul personal.**
3. Transcrie și completează în caiet tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare pentru tema „Viața cotidiană în secolul al XVIII-lea”.

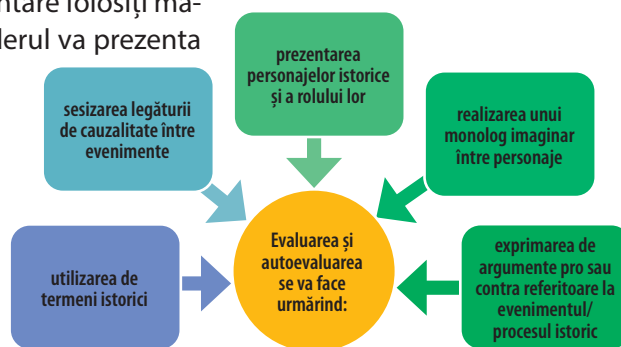
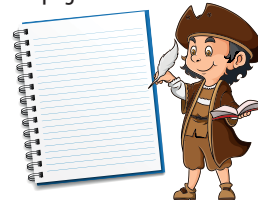
Știu	Vreau să știu	Am învățat

4. Identifică o problemă a comunității locale și discută cu colegii de clasă despre opinia publică referitoare la acel subiect, pe baza perspectivelor multiple.

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Biblioteca virtuală

Moda în secolul al XVIII-lea

Rochie à la française

Viața în secolul al XVIII-lea

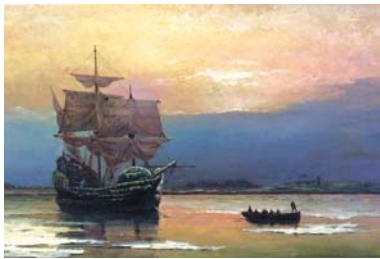

Dictionar

Puritan = membru al unui grup religios de orientare calvinistă care susține practica creștinismului după litera Scripturilor, un creștinism pur, asemenea celui originar.

Boicot = a refuza să cumperi, să folosească sau să participe la (ceva) ca mod de a protesta.

Drepturi inalienabile = drepturi care nu ar trebui luate cetățenilor.

Corabia *Mayflower* cu care au venit în Lumea Nouă, în 1620, *pelerinii*, separatiștii puritani

Personalități

Thomas Jefferson

(1743-1826)

Avocat și proprietar de plantații din Virginia, Thomas Jefferson a fost unul dintre liderii Revoluției americane. A contribuit la redactarea *Declarației de Independență*, alături de John Adams și Benjamin Franklin. În ciuda vârstei sale, doar 33 de ani în 1776, Jefferson avea o bogată experiență în alcătuirea documentelor politice. În 1774 scrisese un pamflet politic, iar în primăvara lui 1776 alcătuiuse o constituție pentru colonia Virginia. A pus bazele Partidului Democrat și a devenit al treilea președinte al SUA.

CONSTITUIREA SUA. DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ. CONSTITUȚIA

Cunosc și înțeleg

Coloniile nord-americe

Descoperit de Columb în 1492, continentul american a fost colonizat inițial de spanioli, portughezi și francezi. În mai 1607 a fost întemeiată prima așezare permanentă a englezilor pe continent. În secolul al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, englezii au înființat **13 colonii** pe coasta de est a Americii de Nord. S-a format o societate viguroasă, tânără, cu oameni animați de convingeri capitaliste și cu o credință protestantă (puritani). Din punct de vedere politic, coloniile se aflau sub conducerea guvernatorilor numiți de regele Angliei. Scopurile principale urmărite de coloniști erau un trai mai bun și libertate.

Cauzele Revoluției americane

Începând din 1763 diferitele măsuri decise de Parlamentul britanic au creat tensiuni în colonii. Pentru a nu-i nemulțumi pe indieni, guvernul britanic le-a interzis coloniștilor americani să se instaleze în teritoriile de la vest de Munții Apalași. Printre alte obligații pe care le aveau, coloniștii trebuiau să plătească numeroase **taxe** și să asigure întreținerea armatei engleze. Toate măsurile au fost impuse coloniilor fără ca acestea să fie consultate. La măsurile guvernului britanic, coloniștii au răspuns cu petiții, pamflete, boicaturi asupra mărfurilor englezești și au organizat comitete de corespondență. În ziua de 5 martie 1770, în Boston, a avut loc o confruntare între coloniști și soldații englezi, soldată cu victime. Acest eveniment se numește Masacrul de la Boston și a fost o cauză a Revoluției americane. La 16 decembrie 1773, mulți cetățeni din Boston s-au întâlnit organizând un protest împotriva taxei pe ceai și au aruncat încărcătura de ceai peste bordul celor trei nave englezești. Acest act a fost numit **Partida de ceai** de la Boston. Guvernul a reacționat contra rebelilor, a închis portul și a desființat autonomia statului Massachusetts. În 1774 coloniștii s-au organizat în **Primul Congres Continental** la Philadelphia. Tensiunea a crescut foarte mult între coloniști și metropolă.

Războiul de Independență al coloniilor americane

Conflictul a devenit inevitabil. Primele confruntări ale Războiului Revoluționar au început în aprilie 1775. Războiul purtat cu sprijinul Franței avea să dureze 8 ani. Congresul din Philadelphia a decis să organizeze o armată,

a numit pe generalul George Washington comandant al acesteia și a ales un comitet care să redacteze un act al independenței coloniilor față de Anglia. **Declarația de Independență** a fost adoptată la data de **4 iulie 1776**.

Washington a fost responsabil pentru tactica Războiului Revoluționar și pentru modul în care au fost conduse campaniile militare. Victoria de la **Saratoga** din octombrie 1777 a determinat Franța și Spania să intervină.

Axă cronologică

1607	1773	1774	1775	1776	1777	1781	1783
Întemeierea primei colonii engleze din America de Nord	Partida de ceai de la Boston	Primul Congres Continental	Bătălia de la Lexington	<i>Declarația de Independență</i>	Victoria coloniștilor la Saratoga	Victoria de la Yorktown	Tratatul de la Versailles

În octombrie 1781, generalul George Washington a atacat în forță pe englezi învingându-i la **Yorktown**. Prin **Tratatul de la Versailles** din 3 septembrie 1783, Anglia a recunoscut **independența** celor 13 colonii. Un nou congres s-a întrunit la Philadelphia, în 1787, care a aprobat **Constituția** Statelor Unite ale Americii, încă în vigoare. George Washington a fost ales primul președinte al SUA.

Descopăr

Declarația de Independență

La jumătatea lunii iunie 1776, un comitet format din cinci persoane, printre care și Thomas Jefferson, John Adams și Benjamin Franklin, a fost însărcinat cu redactarea unei declarații a intențiilor coloniilor. Congresul a adoptat *Declarația de Independență*, redactată în mare parte de Thomas Jefferson, la Philadelphia, în data de 4 iulie 1776. Acest act a fost primul document care exemplifica voința populară a celor 2,5 milioane de oameni asupra dreptului de alegere a propriei guvernări.

Ideile esențiale afirmate în document sunt: viața, libertatea și căutarea fericirii; convingeri despre drepturi și guvernare; o listă de nemulțumiri care detaliază de ce este necesară această separare de Marea Britanie; dreptul la revoluție, drepturile naturale și drepturile la autoguvernare.

- Documentul este un moment de reper pentru istoria democrației mondiale, unul dintre cele mai importante și definitorii documente ale începutului națiunii americane.
- A avut o influență extraordinară în afara Statelor Unite.
- A fost și este o sursă de inspirație pentru toate națiunile lumii, determinând oamenii să lupte pentru libertate personală, autoguvernare și un loc demn în societate.

Congresul:

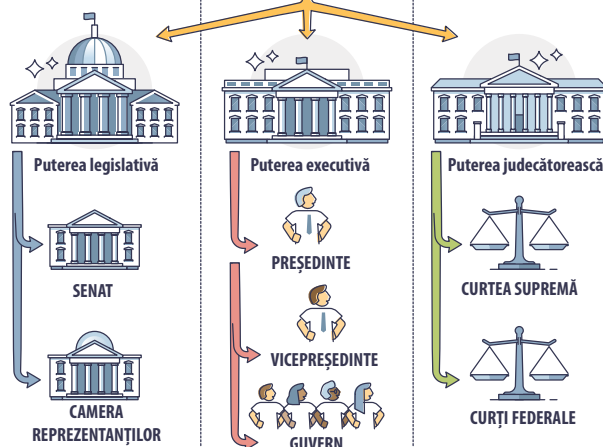
1. este puterea legislativă;
2. votează legile;
3. are posibilitatea de a-l demite pe președinte.

Președintele:

1. deține puterea executivă;
2. are un mandat de 4 ani;
3. este șeful statului;
4. este șeful guvernului;
5. comandant șef al armatei.

SEPARAREA PUTERILOR ÎN STAT

CONSTITUȚIA DIN 1787

Curtea Supremă de Justiție:

1. cea mai înaltă instituție a puterii judecătorești;
2. supraveghează respectarea Constituției.

Harta primelor 13 colonii americane

Constituția SUA

În anul 1787, după îndelungi dezbateri, a fost adoptată legea supremă, fundamentală, prima Constituție americană. Aceasta reprezintă primul document în care ideile Secolului Luminilor sunt puse în practică.

Constituția americană consacra principiile suveranității poporului, separarea puterilor în stat, care permit asigurarea drepturilor și libertăților cetățenești.

Președintele este șeful statului și șeful guvernului.

În 1791 au fost adoptate zece amendamente (modificări), numite *Legea drepturilor omului*, care prevăd: libertatea religioasă, libertatea cuvântului și a presei, dreptul de petiționare și cel de întrunire, libertatea persoanei, dreptul la judecată dreaptă.

Astăzi, Constituția Statelor Unite este cea mai veche constituție de tip federal din lume, fiind efectiv în vigoare de peste două secole. În același timp, este cea mai veche constituție scrisă din lume care funcționează neîntreput de la adoptarea sa.

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Citește în format electronic și rescrie *Declarația de Independență* în propriile tale cuvinte sub forma unei scrisori de aproximativ șapte rânduri.
2. Realizează, după modelul de la pagina 22, o axă cronologică în care să se regăsească cinci dintre cele mai importante evenimente din perioada constituirii SUA.

A. *Washington traversând Delaware*, Eugene Leutze

B. *Semnarea Constituției SUA*, Howard Chandler Christy

C. Demisia generalului George Washington din funcția de comandant al armatei. Această acțiune a contribuit la introducerea unei guvernări civile, care a permis instaurarea republicii.

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.
 - A.** „Toate cratițele lor sunt din aur. Toți prizonierii pe care îi iau sunt legați cu lanțuri de aur. Cât despre rubine și diamante, de sărbători se duc și le adună de pe malul mării pentru a le pune pe hainele copiilor.” (comedia *Eastward Hoe*, 1605, căpitanul Seagull despre bogățiile Virginiei)
 - B.** „Viitorii coloniști erau pregătiți să riște o călătorie periculoasă, lipsită de confort din multe motive foarte diferite. Alcătuiau o mulțime cu adevărat pestriță. Unii erau copiii unor lorzi bogăți. Alții erau atât de săraci că au fost nevoiți să încheie un contract prin care se angajau să muncească mai mulți ani pentru un patron care le plătea costul călătoriei. Erau de mai multe religii. Vorbeau limbi diferite. Mulți fugeau de războaiele teribile care devastaseră Europa timp de mai bine de 100 de ani.”

(E. Wardle, *Marea Britanie și Revoluția americană*)

- a.** Poate fi considerată sursa **A** o sursă istorică oficială? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?
 - b.** Identifică și explică din sursa **B** două cauze ale plecării oamenilor spre Lumea Nouă.
 - c.** Lucrurile descrise în sursa **A** pot fi considerate o cauză a plecării oamenilor spre America?
2. Citește cu atenție enunțurile de mai jos și precizează care dintre ele sunt cauze sau efecte ale constituirii SUA.
 - a.** taxele impuse de guvernul britanic;
 - b.** adoptarea Constituției americane din 1787;
 - c.** adoptarea *Declarației de Independență*;
 - d.** neconsultarea locuitorilor din colonii.
 3. Studiază sursele **A-E** și alcătuiește fișa personajului istoric George Washington. Vezi fișa model de la pagina 22. **Portofoliul personal.**

D. „Născut în Virginia în 1732, într-o familie de proprietari de pământ care emigraseră din nordul Angliei în 1657, Washington și-a început cariera ca tânăr locotenent-colonel în armata Virginiei. Datorită talentelor lui militare și administrative înnăscute a fost promovat la gradul de colonel și de comandant suprem al statului Virginia în 1755, la vârsta de numai 23 de ani... În iunie 1775, după izbucnirea conflictului, Congresul l-a ales în unanimitate comandant suprem al armatei continentale. În timpul Războiului de Independență, Washington a reușit să-i instruiască pe soldații americani și să țină unite toate statele care alcătuiau această alianță. În 1788 a fost ales președinte al Statelor Unite și reales în 1792.”

(Simon Sebag Montefiore, *Titani ai istoriei*)

- E.** Există multe povești despre drapelul american. Se spune că George Washington i-a vorbit lui Betsy Ross, o croitoreasă pricepută, despre ideea Congresului american referitoare la un nou steag, și ar fi spus că: „Am luat stelele de pe cer și roșul de la țara-mamă, apoi le-am separat cu dungi albe, pentru a arăta că ne-am separat de ea, iar dungile reprezintă libertatea.”

Evaluez și creez

Cooperez

1. După obținerea independenței, coloniile trebuiau să se organizeze. S-a discutat foarte mult dacă cele 13 noi state ar trebui să se unească.

Unii credeau că nu, pentru că ...

Unii credeau că da, pentru că ...

Discută cu colegii de clasă și formulează răspunsuri pentru cele două situații.

2. Împreună cu colegii de clasă, realizați „Harta chinestezică” a lecției Constituirea SUA.

*Harta chinestezică reprezintă o metodă interactivă de interacțiune centrată pe analiza fenomenului, producerea ideilor și rezolvarea de probleme. Este o metodă care urmărește învățarea asociativă.

Pe coli mari de carton, format A3, este scris cu litere mari de tipar câte un termen istoric referitor la tema dată: Constituirea SUA (de exemplu: *colonii, George Washington, Declarația de Independență, Partida de ceai de la Boston, Benjamin Franklin, Primul Congres Continental, Constituția SUA, Saratoga, republica* etc.).

Colile de carton sunt puse pe jos într-o ordine aleatorie, la o distanță de aproximativ 50 cm distanță unele de altele. Elevul care este numit de profesor va trebui să sară de pe un carton pe altul după o regulă. **De exemplu:**

- documente istorice;
- evenimente istorice;
- personalități etc.

Când elevul ajunge pe un carton, trebuie să justifice alegerea făcută. Atunci când greșește, este înlocuit de un alt elev.

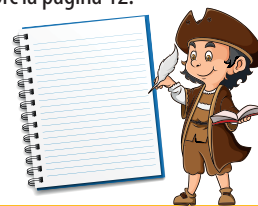
3. Pornind de la imaginea de la pagina 61, realizează împreună cu colegii de clasă o scenetă în care membrii Congresului American dezbat semnarea *Declarației de Independență*. Rolurile trebuie să includă poziții în favoarea, dar și împotriva semnării declarației.

Învăț să învăț

1. Utilizează „Tehnica 3-2-1” și notează:
 - a. trei termeni/noțiuni din ceea ce ai citit/învățat la tema Constituirea SUA (de exemplu: *taxe, constituție, președinte*);
 - b. două idei despre care ai dori să înveți mai mult în continuare (de exemplu: *cum erau guvernate coloniile, care erau relațiile dintre coloniști și guvernul britanic* etc.);
 - c. o capacitate, o pricepere/o abilitate pe care consideri că ai dobândit-o în urma activității de predare-învățare (de exemplu: *capacitatea de a înțelege rolul președintelui în sistemul de guvernare american*).
2. Pe baza surselor din manual, compară ideile și valorile umane susținute de coloniștii americani cu cele contemporane. Se regăsesc acestea în lista ta personală de valori?
3. Pe baza diagramei Venn, stabilește două asemănări și o deosebire între *Declarația de Independență a SUA (1776)* și *Declarația drepturilor (1689)*.

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Harta chinestezică

Biblioteca virtuală

Wuji House, *Istoria lumii. Întemeierea Statelor Unite ale Americii*

Partida de ceai de la Boston

Declarația de Independență

Constituția americană

Dictionar

Caiete de nemulțumiri (doleanțe) = documente întocmite pentru a culege cererile populației.

State (Stări) Generale = adunarea extraordinară a reprezentanților celor trei ordine.

Privilegiu = beneficiu acordat unei persoane sau unui grup de persoane.

Suveranitate = stare a unei colectivități de a se conduce liber, fără amestec din afară.

Ghilotină = instrument de execuție a celor condamnați la moarte.

Cetățean = persoană care se bucură de drepturi civile și politice într-un stat.

Personalități

Maximilien Robespierre (1758-1794)

Avocat din Arras, deputat al Stării a III-a, cunoscut datorită discursurilor sale din Clubul Iacobinilor și din procesul regelui Ludovic al XVI-lea. Maximilien Robespierre este ales lider al grupării iacobine. Onestitatea și sinceritatea opiniilor sale i-au adus supranumele de „Incoruptibilul”. Membru al Comitetului Salvării Publice, este inspiratorul Terorii, care a dus la ghilotină mulți reprezentanți de frunte ai revoluției. Robespierre a căzut el însuși victima terorii dezlănțuite.

REVOLUȚIA FRANCEZĂ. DE LA SUPUS LA CETĂȚEAN

Cunosc și înțeleg

Criza Vechiului Regim

În perioada secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, monarhia absolută franceză, dezinteresată de realitatea economică și socială gravă existentă în țară, realiza cheltuieli imense pentru curtea de la Versailles și pentru susținerea unor conflicte militare din care țara a fost ruinată. La fel ca în timpul Evului Mediu, regele era suveran absolut, cumula toate puterile și își impunea voința proprie în stat. Franța nu era unificată, fiecare provincie avea propria justiție și reguli specifice. Societatea era împărțită în **trei stări**: Starea I – clerul, Starea a II-a – nobilii și Starea a III-a – restul populației.

Cauzele care au condus spre realizarea rupturii definitive de valorile Vechiului Regim au fost:

- ✓ refuzul categoriilor privilegiate de a face reforme care să faciliteze libera dezvoltare a economiei;
- ✓ influența ideologiei iluministe;
- ✓ afirmarea burgheziei în activitățile economico-sociale ale regatului;
- ✓ impozitele mari;
- ✓ starea generală de nemulțumire a populației sărăcite;
- ✓ datoria publică uriașă;
- ✓ adâncirea crizei finanțelor publice;
- ✓ nedreptatea socială prin modul inegal în care stările beneficiau de fondurile statului;
- ✓ scutirea de la plata impozitelor pentru primele două stări.

Cele trei stări

Burghezia a devenit cea mai activă și bogată clasă care, conștientă de forța ei și aflată în imposibilitatea de a juca un rol important în societate, a dorit să aibă acces la funcțiile statului.

Cucerirea libertății. De la supus la cetățean

Confruntat cu dificultăți financiare și cu o lipsă de autoritate, regele Ludovic al XVI-lea a convocat Stările Generale în ianuarie 1789. Deputații celor trei stări, reușiți la Versailles, începând cu 5 mai 1789, s-au bazat pe caietele de nemulțumiri (doleanțe) pentru a transmite cererile francezilor. În timp ce Starea a III-a reprezenta 96% din populație, deputații săi doreau reforme politice și accesul lor la putere. Pe 17 iunie, deputații Stării a III-a pretindeau că reprezintă întreaga țară și, alături de câțiva deputați din cler și nobilime, au format

Axă cronologică

5 mai 1789	14 iulie 1789	26 august 1789	1791	21 septembrie 1792	1793-1794	1795-1799
Deschiderea Stărilor Generale	Căderea Bastiliei	Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului	Constituția	Proclamarea Primei Republici Franceze	Governarea iacobină (Regimul Terorii)	Directoratul

o Adunare Națională, devenită apoi Adunare Națională Constituantă (iulie 1789 – septembrie 1791). Primul lor obiectiv a fost redactarea unei Constituții. Regele a acceptat mai întâi pretențiile reprezentanților Stării a III-a, dar apoi a adus trupe. Au apărut proteste, uneori însoțite de violențe: pe 14 iulie 1789, la Paris, a izbucnit o revoltă, care a avut ca rezultat cucerirea închisorii Bastilia, simbol al arbitrarului regal.

Declanșată la Paris, revoluția s-a extins în toată țara. Se formează gărzii naționale. Țăranii au atacat domeniile feudale. În noaptea de 4 august, deputații au desființat privilegiile feudale. Acest fapt marchează sfârșitul Vechiului Regim. Pe 26 august 1789, au votat **Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului**, care consacră principiile libertății individuale și egalității cetățenilor în fața legii.

De la absolutism la suveranitatea națională

A fost adoptată **Constituția** și acceptată de rege în iulie 1791. Deputații stabilesc o monarhie parlamentară, constituțională în care suveranitatea se exercită în numele poporului și nu mai este de drept divin. Prin textul ei, este desființată monarhia absolută. Adunarea Națională deține puterea legislativă, lăsând puterea executivă în seama regelui. Adunarea a pus în aplicare votul masculin, în ciuda implicării femeilor în revoluție. Ea creează 83 de departamente, unifică sistemul de greutate și măsuri. Toți francezii plătesc impozite. Justiția este gratuită. Simboluri revoluționare, precum căciula frigiană, s-au răspândit în toată țara. Libertatea de cult a fost proclamată și Biserica s-a reorganizat (Constituția civilă a clerului din iulie 1790).

Au apărut noi instanțe ale dezbaterii publice – cluburile, care reprezentau diferitele curente de opinie și de interese ale societății: Clubul Cordelierilor și Clubul Iacobinilor, ambele republicane, Clubul Feuillanților, monarhic. Divizarea politică s-a intensificat. Susținătorii revoluției sunt împărțiți între cei care acum vor să se finalizeze revoluția (feuillanții) și cei care cred că ar trebui prelungită (iacobinii). La 20 iunie 1791, Ludovic al XVI-lea și familia sa au încercat să fugă din țară: arestați la Varennes, au fost duși înapoi la Paris. Decizia regelui a fost interpretată ca o trădare. La 10 august 1792, revoluționarii au invadat Palatul Tuileries. Regele fost suspendat și închis împreună cu familia sa.

Republica

Austria și Prusia au amenințat că vor interveni pentru eliberarea lui Ludovic al XVI-lea, astfel că războiul a izbucnit în aprilie 1792. Acest lucru a întărit opoziția politică. În septembrie, sute de suspecți au fost masacrați la Paris. În noua Adunare Națională (octombrie 1791 – septembrie 1792), girondinii (Brissot, Roland etc.) se opun iacobinilor (Robespierre, Danton, Marat etc.). Victoria franceză de la Valmy (20 septembrie 1792) a întărit revoluția. Republica a fost proclamată a doua zi (Prima Republică Franceză). Țara a trebuit să facă față amenințărilor interne și externe.

Convenția Națională (1792-1795)

În activitatea Convenției se disting trei perioade: **girondină**, dominată de reprezentanți ai intereselor marii burghezii (1792-1793), **iacobină**

Căderea Bastiliei, 14 iulie 1789

Reîntoarcerea familiei regale la Paris

Bătălia de la Valmy

Lideri ai revoluției:
Danton, Marat și Robespierre

(2 iunie 1793-27 iulie 1794), ai cărei reprezentanți apărau interesele micii burghezii, și **termidoriană**, în care s-a format un guvern de tranziție.

Regele Ludovic al XVI-lea a fost judecat, condamnat și executat la 21 ianuarie 1793. În anul 1793, puterea este preluată de iacobini, care au instituit un guvern excepțional, numit mai târziu Teroarea. Exercitarea puterii s-a realizat prin Comitetul Salvării Publice, condus de Maximilien Robespierre. Puterea s-a bazat pe *sans-culottes*, oameni din clasa de jos. Au fost reprimați (prin ghilotinare) toți cei bănuți că ar fi dușmani ai revoluției, atât la Paris, cât și în provincii. Convenția a vândut țăranilor fostele pământuri ale clerului, a adoptat sistemul metric, a votat legi pentru învățământ și a fondat școli mari. Deciziile iacobinilor i-au nemulțumit pe unii dintre deputați și pe reprezentanții burgheziei liberale. O lovitură de stat împotriva regimului a pus capăt acestei perioade. Robespierre și prietenii săi au fost arestați și executați.

Directoratul (1795-1799)

Iacobinii au cedat puterea și în octombrie 1795 au avut loc noi alegeri. S-a instituit o guvernare mai moderată. Prin noua constituție, puterea executivă a fost încredințată **Directoratului** compus din cinci persoane (directori). Puterea legislativă era acordată celor două adunări: Consiliul celor 500 și Consiliul Bătrânilor. În străinătate, expansiunea franceză a continuat. Pe plan intern, regimul a luptat atât împotriva mișcărilor monarhiste, cât și împotriva mișcărilor iacobine.

Din 1789, Franța a cunoscut profunde revolte politice. Monarhia a fost desființată și a fost proclamată republica. Principiile guvernării au fost redefinite și instituțiile țării reorganizate, într-o perioadă marcată de numeroase conflicte politice, sociale, economice, religioase și militare.

Descopăr

Sans-culottes

Simboluri ale Revoluției franceze.

Sans-culottes sau cetățenii „pantaloni trei sferturi” s-au considerat adevărații revoluționari. Au fost numiți așa pentru că au refuzat să poarte perucile și pantalonii până la genunchi ai aristocraților. Ei făceau parte din rândurile salariaților și ale lucrătorilor industriali din orașe.

Republica Franceză este reprezentată ca o femeie, **Marianne**, care poartă o bonetă frigiană.

Tot din timpul Revoluției franceze datează drapelul național al Franței, **Tricolorul** (albastru, alb, roșu), și **imnul național, Marseilleza**.

În aprilie 1792, Franța a declarat război Austriei și Prusiei. Primarul Strasbourgului i-a cerut lui Claude-Joseph Rouget de Lisle, căpitan în armata Rinului, să compună un cântec de îmbărbătare pentru marșul armatei către Paris. Lisle a compus cântecul într-o noapte. Inițial, cântecul s-a numit: „Cântec de luptă al armatei Rinului”. El a devenit atât de popular în rândul voluntarilor din Marsilia, încât a fost redenumit cu numele lor, *Marseilleza*. Copii ale cântecului au fost date revoluționarilor care intrau în Paris. Convenția Națională a adoptat *Marseilleza* ca imn național oficial al Franței pe 14 iulie 1795.

Cocarda tricoloră

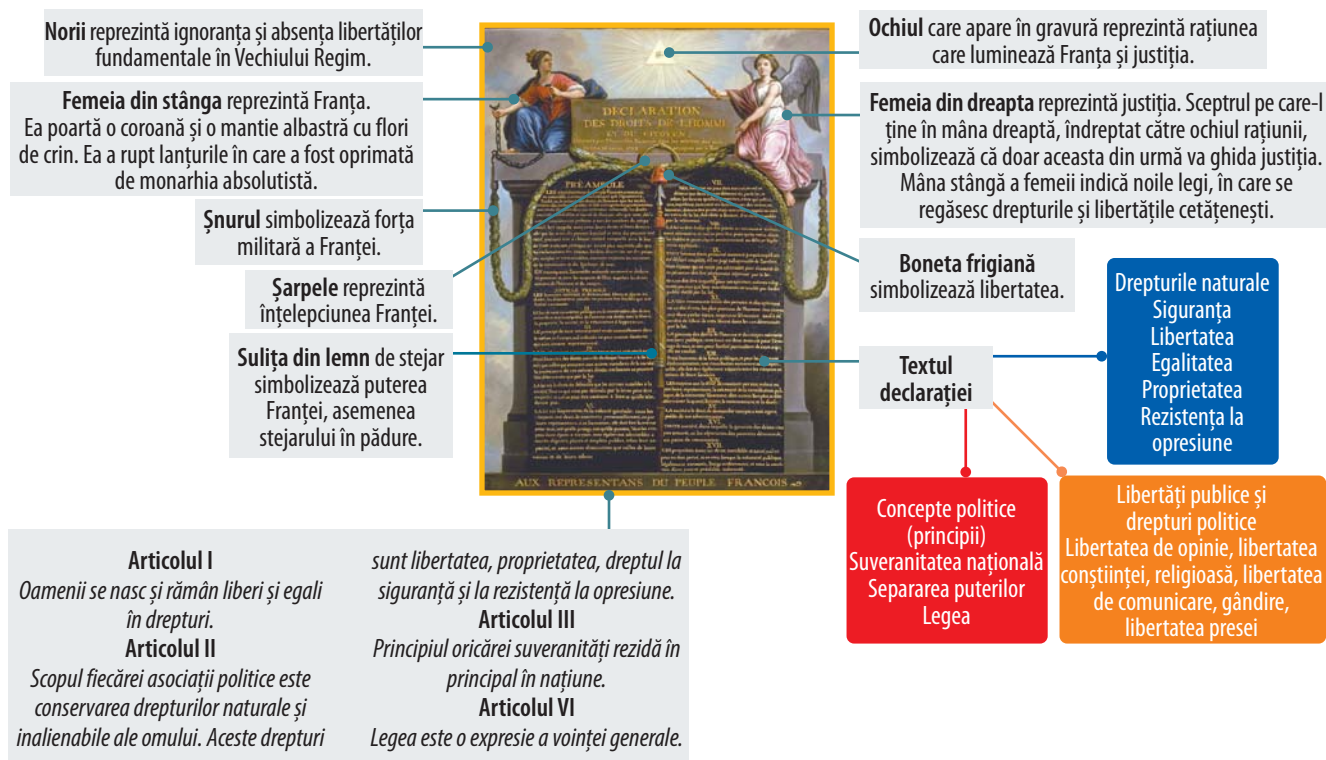
Liberté • Égalité • Fraternité

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

Deviza: *Libertate, Egalitate, Fraternitate*

STUDIU DE CAZ.

DECLARAȚIA DREPTURILOR OMULUI ȘI ALE CETĂȚEANULUI

Imediat după căderea Bastiliei și accelerarea procesului popular revoluționar, Adunarea Națională cu drepturi constituante a hotărât să elaboreze o declarație de principii fundamentale care să stea la baza unei noi constituții. Pe data de 12 august 1789, s-a creat un comitet de cinci deputați pentru a redacta o sinteză a diferitelor proiecte prezentate. Textul original era compus din 24 de articole care au suferit multe schimbări în cursul dezbaterilor în plen. În perioada 20-26 august, declarația a fost votată articol cu articol. În final, regele a promulgat **Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului** la data de 3 noiembrie 1789.

Declarația este formată dintr-un preambul și șaptesprezece articole, care afirmă drepturile naturale și individuale ale cetățenilor și care combină pozițiile privind drepturile a trei categorii de persoane: „**drepturile oamenilor**” (francezi, străini sau inamici) – articolele 1, 2, 3, 4, 7, 9 și 10, „**drepturile cetățenilor**” (cetățeni francezi), care reamintesc și întăresc libertățile civile – articolele 6 și 14 și „**drepturile societății**” (națiunea franceză), care sunt componente constituționale – articolele 13, 15 și 16. Textul este inspirat din principii ale filozofiei Iluminismului, precum și din *Declarația americană de independență* din 1776. Declarația plasează cultul legii în centrul sistemului politic.

Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului este un document de referință în întreaga lume. Drepturile omului sunt drepturile inalienabile și indivizibile ale tuturor ființelor umane, indiferent de naționalitate, locul de reședință, sexul, originea etnică sau națională, culoarea, religia, limba sau orice altă condiție.

Știu mai mult

- Un rol important în timpul Revoluției franceze l-au jucat femeile. Olympe de Gouges, o distinsă scriitoare franceză, a redactat în 1791 *Declarația drepturilor femeii și ale cetățenei*, susținând acordarea de drepturi egale femeilor cu bărbații.
- Declarația din 1789 a inspirat un mare număr de texte similare în diferite țări din Europa și America Latină: *Declarația universală a drepturilor omului* adoptată de Națiunile Unite la 10 decembrie 1948 și *Convenția europeană a drepturilor omului*, semnată la Roma, la 4 noiembrie 1950.

Aplic și analizez

Caricatură reprezentând cele trei stări: clerul și nobilimea pe spatele stării a treia

tensiunile care frământă diferitele grupuri sociale, precum și starea de spirit și mentalitățile. Țăranilor care se plâng de povara impozitelor, de privilegiile de care se bucură clerul și nobilimea și care fac necesară egalitatea obligațiilor fiscale, nobilimea le răspunde proclamându-și atașamentul față de drepturile de care se bucură. Burghezia invocă principiul egalității și folosește limbajul filozofilor pentru a reuși să-și impună revendicările. Ea este cea care câștigă în această primă fază a revoluției.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

B. „Art. 1. Să se alcătuiască în statele [generale] o constituție de așa natură încât să pună în siguranță sub protecția regelui și a legilor persoanele și bunurile locuitorilor de la țară.

Art. 2. Ca toate impozitele stabilite sau care urmează să fie stabilite [...] să fie suportate și plătite în mod egal de cler, nobilime, clasele privilegiate și a treia stare, proporțional cu averea și facultățile fiecăruia. [...]

Art. 27. Circulația să fie liberă din provincie în provincie. [...]

(*Un caiet de doleanțe*)

C. „Iacobinii au mers chiar mai departe decât predecesorii lor pentru a schimba viața de zi cu zi. În locul unui Dumnezeu catolic, au propus înființarea unui Cult al Ființei Supreme. În 1793 au creat un nou calendar, care începea pe 22 septembrie 1792, ziua proclamării Republicii. Lunile de 30 de zile aveau nume inspirate din natură, cum ar fi «Pluioase», adică «luna ploioasă». Vechea monedă și vechiul sistem de unități de măsurare greutății au fost înlocuite cu sistemul metric standard. S-a renunțat la titlurile și însemnele nobiliare. Regele Ludovic al XVI-lea a fost adus la gilotină sub numele de «Cetățeanul Louis Capet».”

(*National Geographic, Istoria lumii, volumul III*)

- a. Precizează secolul la care se referă sursa **A**, respectiv sursa **C**.
 - b. Indică un element comun la care fac referire sursele **A** și **B**.
 - c. Numește sursa care prezintă măsuri adoptate în timpul Revoluției franceze și menționează două dintre acestea.
4. Precizează care dintre enunțurile de mai jos reprezintă cauze și care efecte ale Revoluției franceze.
- a. vechea organizare de stări;
 - b. transformarea Franței în republică;
 - c. lipsa drepturilor și libertăților cetățenești;
 - d. adoptarea *Declarației drepturilor omului și ale cetățeanului*;
 - e. impozitele mari.

Evaluez și creez

Cooperez

- Împreună cu colegii de clasă, imaginați-vă că sunteți:
 - un deputat al Stării a III-a;
 - un țăran francez;
 - un deputat al Stării I sau a II-a;
 - regele Ludovic al XVI-lea;
 - ministrul de finanțe al Franței;
 - un locuitor al Parisului.

Cum ați descrie situația Franței din perioada 1789-1795?

- Menționați pentru fiecare dintre evenimentele alăturate câte o cauză și câte o consecință.

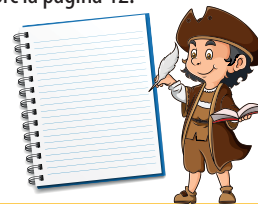

Deschiderea Stărilor Generale, 5 mai 1789

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Învăț să învăț

- Împreună cu colegul/colega de bancă, completați, pentru tema „Revoluția franceză”, schema alăturată numită Arborele lui Sapiro. **Portofoliu personal.**

- Plecând de la sursele **A** și **B** și utilizând resurse de pe internet, realizează o prezentare cu mijloace digitale despre rolul femeilor în cadrul Revoluției franceze.

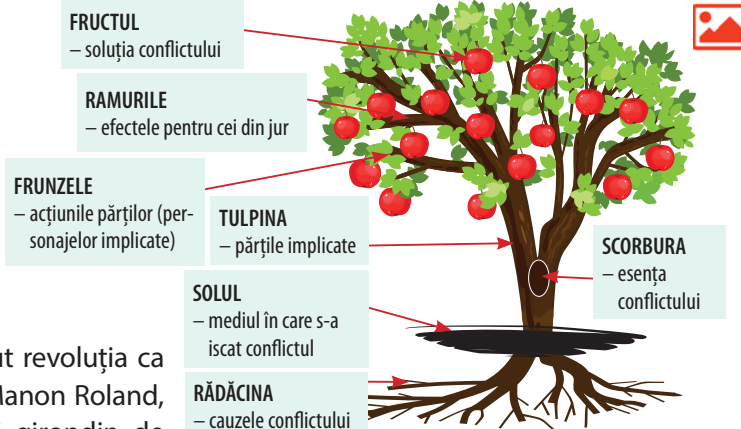
A. „Femeile din toate păturile sociale au văzut revoluția ca pe o oportunitate de participare la politică. Manon Roland, membră a burgheziei și soție a ministrului girondin de interne, a găzduit un salon pentru simpatizanții revoluției din Paris. Chiar de la început, de exemplu, în timpul asaltului Bastiliei, femeile s-au aflat în primele rânduri ale maselor revoluționare. Acestea erau ridiculizate de oponenti, care le numeau soldați în fuste, însă ele au jucat un rol semnificativ în Revoluția franceză, îndeosebi în mișcarea *sans-culottes*.”

(Marea istorie ilustrată a lumii)

- Alcătuiește o listă a valorilor pe care le prețuiești. Regăsești valori personale în valorile și ideile umane promovate de Revoluția franceză? Care sunt acestea? Motivează-ți alegerea.

B. Marșul femeilor la Versailles, 5 octombrie 1789

Biblioteca virtuală

Wuji House, *Istoria lumii. Revoluția franceză*

Revoluția franceză

Ce a provocat Revoluția franceză?

Dicționar

Plebiscit = consultare a populației care răspunde cu da sau nu asupra situației pentru care este chemată să-și exprime părerea.

Cod civil = ansamblul principalelor norme juridice care reglementează drepturile private ale persoanelor (drepturile personale, căsătoria, divorțul, proprietatea, contractele etc.).

Coaliție = alianță între state.

NAPOLEON I ȘI RĂSPÂNDIREA IDEILOR REVOLUȚIEI FRANCEZE

Cunosc și înțeleg

Consulatul (9 noiembrie 1799 – 18 mai 1804)

Remarcându-se în războaiele revoluției, la Toulon, în campaniile din Italia și din Egipt, generalul **Napoleon Bonaparte** a răsturnat regimul instabil al directoratului și a fondat Consulatul la 9 noiembrie 1799 (18 Brumaire, anul VIII). Această situație consolidează rolul politic al armatei. Bonaparte a lucrat pentru a reface stabilitatea țării și a-și consolida propria putere politică. A devenit prim-consul: și-a asumat cea mai mare parte a puterii executive, ceilalți doi consuli, Jean-Jacques Cambacérès și Charles-François Lebrun, doar asistându-l. Noua Constituție, adoptată prin plebiscite (decembrie 1799), a redus rolul adunărilor, care se supuneau în întregime puterii executive. Reformele administrative, instituirea funcției de prefect, reorganizarea învățământului, înființarea Băncii Franței, adoptarea **Codului Civil** (garanta, în special, dreptul la proprietate și libertatea de conștiință) au dus la schimbarea societății. În plan extern, Franța și-a consolidat controlul asupra Belgiei și Peninsulei Italice. În anul 1802, Napoleon Bonaparte a fost numit consul pe viață. Influența sa politică a continuat să crească. Se instaurează un adevărat absolutism al unui general aflat în plină glorie militară.

Napoleon I – împărat al francezilor (1804-1814, 1815)

În 1804, Senatul francez i-a acordat lui Bonaparte titlul de împărat, care devine **Napoleon I**. Încoronarea lui ca **împărat al francezilor** a avut loc în data de 2 decembrie 1804. Înființarea imperiului a readus decorul monarhic, Napoleon a restabilit eticheta, curtea și nobilimea imperială. În cadrul noului regim autoritar, Napoleon deținea puterea dictatorială, bazată pe o administrație centralizată, o poliție secretă și informatori. Libertățile individuale au fost limitate, presa, editurile, viața intelectuală au fost supuse unor reglementări minuțioase. Cenzura controla totul. În 1810, au fost reînființate închisorile de stat care permiteau încarcerarea fără judecată a tuturor opozanților politici. Represiunea politică a lovit atât regaliștii, cât și cercurile iacobine. Pe plan intern, obiectivul lui Napoleon era consolidarea Franței. A încheiat un concordat (o înțelegere) cu papalitatea, pentru a calma tensiunile religioase (1801), și a reorganizat educația, asigurând controlul statului asupra formării intelectuale a noilor generații. Imperiul a menținut sistemul fiscal masculin, unde numai cei mai bogați oameni și proprietari de pământ pot participa la viața politică. Noul regim a contribuit la modernizarea țării.

Încoronarea lui Napoleon – 2 decembrie 1804, pictură de Jacques-Louis David

Napoleon în cabinetul său de lucru, pictură de Jacques-Louis David

Axă cronologică

1769	1796	1799	1804	1805	1812	1813	1814	1815	1821
S-a născut Napoleon Bonaparte la 15 august, în Ajaccio, Corsica	Campania în Italia. Se căsătorește cu Josephine de Beauharnais	Campania în Egipt	Se încoronază și se declară împărat al francezilor	Rege al Italiei. Marea victorie de la Austerlitz	Campania din Rusia	Este învins la Leipzig în Bătălia Națiunilor. Spania se eliberează	Abdicarea și exilarea în insula Elba	Cele 100 de zile. Înfrângerea de la Waterloo. Este exilat în insula Sfânta Elena	Moartea lui Napoleon

Descoperă

Expansiunea imperiului. Cucerirea Europei

În octombrie 1805, britanicii au distrus flota franceză în bătălia de la Trafalgar. În această situație, Napoleon a fost obligat să își concentreze eforturile militare pe continent. Bătălia de la **Austerlitz** din decembrie 1805 (Bătălia celor trei împărați) îi confirmă geniul militar. Austria și apoi Prusia au fost înfrânte și au fost nevoite să se alieze cu Franța. Teritoriile din nordul Italiei, Belgia și Țările de Jos au fost anexate. Napoleon a impus unora dintre statele cucerite (Spania, Olanda, Toscana) noi suverani din propria familie. El însuși s-a căsătorit cu Marie Louise a Austriei. După victoria

Campaniile militare ale lui Napoleon

asupra Imperiului Țarist la Friedland, tratatul de pace semnat la **Tilsit** (1807) a pus capăt pentru o vreme războiului continental. Pentru a slăbi influența britanică, Napoleon a impus **blocada continentală**, împiedicând comerțul dintre Regatul Unit și restul Europei. Bogăția celor învinși a fost jefuită pentru a sprijini efortul de război imperial. Ocupația militară franceză a stârnit numeroase critici și rezistență în Italia, Olanda, Elveția, statele germane și Spania. În același timp, ea a întărit sentimentul național în teritoriile ocupate sau aflate sub influența Franței. Nerespectarea de către **Rusia** a blocadei instituite de Napoleon l-a determinat să lanseze o ofensivă împotriva Imperiului Țarist în anul **1812**. Împăratul francez, cu o armată numeroasă, a reușit să cucerească o parte a Rusiei, dar a trebuit să se retragă din cauza iernii, având pierderi enorme. Contra lui Napoleon s-a format coaliția suveranilor europeni care l-a înfrânt la **Leipzig** (1813) și apoi a cucerit Parisul. Împăratul Napoleon I a fost exilat pe insula Elba. El a revenit și a încercat să-și recapete puterea în timpul celor o sută de zile. Înving, din nou, de o nouă coaliție condusă de Marea Britanie și Prusia, în bătălia de la **Waterloo** (18 iunie 1815), împăratul a fost destituit, exilat în insula Sfânta Elena (britanică), unde a și murit în anul 1821.

Consecințele dominației Imperiului Francez asupra popoarelor Europei

În toate teritoriile care erau, direct sau indirect, sub influența Franței napoleoniene au fost implementate multe reforme politice și administrative care au modernizat statele cucerite, au accelerat schimbările structurilor economice de tip feudal ale acestora. Principiile revoluției – Libertate, Egalitate, Fraternitate! – au dezvoltat sentimentul național la popoarele cucerite, iar, în timp, au impus schimbări economice, politice și sociale în spirit francez, capitalist, înnoitor. Codurile napoleoniene, introduse în teritoriile aflate sub dominația militară franceză, au contribuit la dezvoltarea națiunilor moderne europene, la afirmarea valorilor societății burgheze și la desființarea privilegiilor nobiliare.

Personalitatea lui Napoleon (1769-1821)

Fiu al Revoluției, Napoleon Bonaparte a militat pentru emanciparea cetățenilor, pentru egalitatea dinaintea legilor, pentru posibilitatea oricărui cetățean meritos de a accede în orice funcție publică, pentru apărarea frontierelor statului, pentru modernizarea administrativă, pentru unificarea Franței într-un stat național modern. Acțiunea constructivă a omului de stat a avut limite în dorința nestăvilă a liderului de a avea putere absolută. Geniul său militar a fost materializat în numeroasele victorii obținute de armata franceză sub conducerea sa. A pus bazele a ceea ce va fi arta militară până la începutul secolului al XX-lea. Napoleon a realizat o construcție politică europeană care a avut în centrul său Franța. Era o primă încercare după Carol cel Mare.

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

1. Realizează axa cronologică a celor mai cunoscute șapte bătălii ale lui Napoleon Bonaparte.
2. Pe baza cunoștințelor de la geografie din clasele a IV-a și a VI-a, indicați, pe harta de mai jos, numele teritoriilor aflate sub control francez în anul 1812.

Imperiul Francez în anul 1812

- Administrație directă
- Zone sub control francez

▶▶▶▶ Sursa istorică

1. Închid ochii... sunt la Paris în anul 1805, mă întâlnesc cu împăratul Napoleon. Ce întrebări i-aș pune?
2. Indică, din imaginea alăturată, elementele care reprezintă simboluri ale puterii imperiale. Ai mai întâlnit în acest manual imagini asemănătoare? La ce lecție? Explică fiecare dintre aceste elemente.
3. Privește sursele **A-C** de mai jos și asociază-le cu acea campanie militară/bătălie pe care o reprezintă:
 - a. Bătălia de la Leipzig, 1813;
 - b. Campania din Italia;
 - c. Campania din Egipt.

Napoleon, pictură de J.A.D. Ingres

A. Bătălia piramidelor

B. Bătălia Națiunilor

C. Napoleon trecând Alpii

Evaluez și creez**Cooperez**

1. Împreună cu colegii tăi sunteți: Napoleon sau un polonez, un englez, un austriac, un german, un spaniol, un soldat în armata lui Napoleon, țarul Rusiei, un ministru al lui Napoleon. Cum ați descrie situația anilor 1804-1815 din aceste perspective.
2. Citește împreună cu colegul/colega de bancă lecția din manual, apoi construieți și completați, pe o coală A4, un organizator grafic care să cuprindă deciziile împăratului Napoleon și consecințele acestora. Adăugați fișa în **portofoliul personal**.

Învăț să învăț

1. Alcătuiește o listă cu cinci site-uri de pe internet care prezintă activitatea/personalitatea împăratului Napoleon I.
2. Realizează o prezentare cu mijloace digitale despre cele mai cunoscute cinci citate ale lui Napoleon. Discută-le apoi cu colegii de clasă. Sunteți de acord cu modul de a gândi al împăratului? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?
3. Accesează resurse de pe internet pentru a explica de ce sclavia a fost restabilită de Napoleon. Când a fost desființată din nou în Franța?
4. A fost Napoleon cel mai mare general al lumii? A fost Napoleon un reformator? A fost un tiran sau un geniu?

Împreună cu colegii de clasă, pe baza surselor **A** și **B** și a informațiilor obținute pe parcursul lecției, transcrieți și completați în caiete tabelul T*.

*Tabelul T este o modalitate de organizare grafică a reacțiilor de tip pro și contra. După lectura surselor, elevii, organizați în perechi, trec în stânga tabelului argumentele pro (5 minute), apoi argumentele contra (5 minute). După realizarea sarcinii de lucru, perechile compară tabelele rezultate. La final, se realizează un tabel al clasei.

A. „Acest om, al cărui geniu îl admir și al cărui despotism îl urăsc.”

(François-René de Chateaubriand)

B. „Termenul de «tiran» are, poate, o semnificație destul de puternică, la fel și cel de «vizionar»: în domeniul istoriei trebuie să știm cum să adoptăm puncte de vedere nuanțate și trebuie să recunoaștem că nu îl putem eticheta pe Napoleon ca fiind bun sau rău; guvernul său a avut și realizări laudabile, mai ales pe plan administrativ. Cu toate acestea, a condus Franța într-un mod foarte autoritar, favorizând egalitatea în detrimentul libertății, aspect ce inevitabil ne șochează. Mai mult decât un tiran sau un vizionar, Napoleon a fost pur și simplu un om, cu calitățile și defectele sale.”

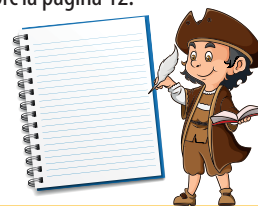
(Charles-Éloi Vial, istoric francez, <https://www.rfi.ro/>)

TABELUL T

Pro Napoleon	Contra Napoleon

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Istorie și cinematografie

Personalitatea lui Napoleon Bonaparte a inspirat numeroși artiști încă de la începuturile artei cinematografice. Din 1897 (Louis Lumière), au fost realizate numeroase producții, filme artistice, seriale și documentare care l-au avut ca personaj principal pe Napoleon I. Mari actori l-au interpretat pe celebrul împărat.

Biblioteca virtuală

Wuji House, *Istoria lumii. Epoca lui Napoleon*

Istoria vs Napoleon Bonaparte

Cuceritori: Napoleon Bonaparte

Dictionar

Revoluție industrială = ansamblul schimbărilor economice și tehnologice care au transformat societatea agrară și meșteșugărească a Vechiului Regim în societăți industriale moderne, înzestrate cu o dinamică de creștere economică susținută.

Capital = bogăție care este folosită pentru a produce mai multă bogăție.

Corporație = societate deținută de acționari care au cumpărat acțiuni.

REVOLUȚIA INDUSTRIALĂ. IMPACTUL ÎN VIAȚA OAMENILOR

Cunosc și înțeleg

Contextul industrial. Prima revoluție industrială (trecerea de la munca manuală la munca cu ajutorul mașinilor) a fost un proces de profunde transformări tehnologice, economice, sociale și culturale care a marcat un pas înainte în istoria umanității. Sistemul breslelor care nu mai putea satisface nevoia crescută de mărfuri și revoluțiile științifică și intelectuală din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea au favorizat acest proces istoric. De-a lungul evoluției sale, omenirea a trecut prin mai multe revoluții industriale.

Prima revoluție industrială a început în Anglia, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, și s-a răspândit în restul țărilor, în principal în Belgia, Franța, Germania și Statele Unite ale Americii.

Au fost inventate mașini care au înlocuit munca umană și au fost dezvoltate surse de energie pentru alimentarea noilor utilaje – apă, abur, cărbune și, mai târziu, electricitate, petrol.

Mașini de făcut fire de bumbac (gravură, 1835)

Caracteristicile revoluției industriale. La mijlocul secolului al XVIII-lea, un număr mare de producători funcționau deja în Anglia; cea mai importantă ramură industrială era cea a textilelor. În acest domeniu a început revoluția industrială. Motorul cu abur, îmbunătățit de James Watt, în anul 1769, a fost cea mai importantă inovație tehnică a revoluției industriale. Aplicarea aburului a revoluționat industria textilă, industria minieră și siderurgică, precum și lumea transporturilor. Mașina cu abur a făcut posibilă o energie independentă de forțele naturii prin înlocuirea fierului cu oțelul, un material mai dur și mai rezistent, și alimentarea cu cărbune mineral (combustibil care a început să fie exploatat pe scară largă din cauza epuizării resurselor forestiere).

Schimbare radicală a stilului de viață. Stimulată de cererea de mașini și, din 1830, de apariția căii ferate, producția a crescut enorm: de la 70 000 de tone de fier, produse în jurul anului 1790, la 2,7 milioane în 1852. Îmbunătățirile în sistemele de producție și comerț au pus bazele producerii de bunuri economice în masă, ceea ce a însemnat apariția de noi locuri de muncă și generarea de bogăție pentru un număr mare de persoane. Acest lucru a avut ca efect creșterea natalității și a speranței de viață, pe lângă un exod rural masiv către orașe. Țăranii săraci, împreună cu familiile lor, au început să se îndrepte către suburbiile marilor orașe pentru a lucra în fabrici în schimbul unui salariu mic. Procesul treptat al industrializării a condus la mărirea numărului lucrătorilor industriali, dând naștere unei noi clase sociale: proletariatul.

În această perioadă, s-au acumulat capitaluri care au format mari companii și corporații. Societatea agrară statică a fost înlocuită de o societate industrială cu trăsături moderne: creștere economică, urbanizare, nouă demografie; abur, mașini și fabrici; fum, zgomot și supraaglomerare.

Axă cronologică

1764	1769	1785	1804	1807	1838
Mașina de filat (James Hargreaves)	Mașina cu abur (James Watt)	Războiul de țesut (Edmund Cartwright)	Prima locomotivă cu abur (Richard Trevithick)	Vaporul cu abur (Robert Fulton)	Alfabetul Morse

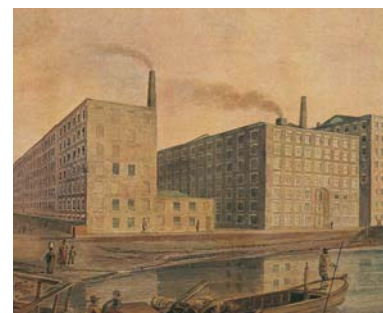
Descopăr

Consecințele revoluției industriale

Revoluția industrială marchează un punct de cotitură în istoria omenirii. A creat revoluțiile: tehnologică (mașinismul și sistemul de fabrică), agricolă, a transporturilor, a comerțului, financiară, demografică și a comunicațiilor. Tehnologia avansată a motoarelor cu aburi și a instrumentelor realizate mecanic a conferit Europei avantaje economice și militare decisive. Întrucât prima revoluție industrială a început în Marea Britanie, această țară a devenit prima putere economică, maritimă și colonială, s-a transformat în „atelierul lumii”. Între 1760 și 1830, Regatul Unit era responsabil pentru două treimi din producția industrială a Europei.

Schimbări sociale majore au avut loc în dezvoltarea și extinderea orașelor, în îmbunătățirea statutului și a puterii de câștig a femeilor, în creșterea timpului liber. De cele mai multe ori, condițiile de viață din orașe erau foarte grele. Casele muncitorilor, situate în apropierea fabricilor, a morilor și a minelor în care lucrau, erau îngheșuite și nu ofereau condiții confortabile de trai. Nu exista un sistem de canalizare, așa că apa era murdară și infestată cu microbi. Astfel, bolile se răspândeau cu repeziciune.

Consecințele acestei prime revoluții industriale constau în apariția societății capitaliste, a unui nou sistem economic (capitalismul industrial), a unor noi clase sociale (burghezia și proletariatul), dar și a unor noi conflicte sociale. Odată cu revoluția industrială, oamenii au descoperit puterea aburului. Comunicațiile și transporturile au devenit mai rapide și pe distanțe mai lungi, permițând circulația ideilor în toate zonele lumii. Producția industrială a crescut, numeroase bunuri au devenit accesibile unui număr mai mare de oameni datorită prețurilor. Toate acestea au produs în societate transformări profunde, ale căror efecte le resimțim și în prezent.

Filaturi mecanice de bumbac din Manchester, circa 1820

Unele invenții au schimbat definitiv mersul istoriei.

Motorul cu abur, conceput, construit și perfecționat de inventatorul scoțian James Watt, brevetat în anul 1769, stă la baza Primei Revoluții industriale.

Pila voltaică este prima baterie electrică din lume (1800). Descoperirea a schimbat modul de viață al oamenilor și a dus la o explozie a surselor de energie electro-chimică.

În 1825 se deschidea prima cale ferată din lume. Cinci ani mai târziu, în 1830, a circulat, între Manchester și Liverpool, primul tren de călători. Locomotiva cu abur, Rocket, proiectată de George Stephenson, a tras convoiul cu 30 km/h. Presa engleză alarmată s-a întrebant dacă organismul uman ar putea rezista unor asemenea viteze. De la început, calea ferată a triplat viteza vagoanelor trase de cai și și-a ridicat capacitatea de transport la cote nici măcar imaginate. Trenul „Rachetă” al lui Stephenson a călătorit 40 de mile (1 milă = 1,609 km.) între Liverpool și Manchester în 1 ½ ore. „Am făcut această călătorie cu un nou mijloc de transport, care este una din minunile industriei secolului... douăzeci de trăsurile legate unele cu altele, încărcate cu 240 de persoane sunt trase deodată de o singură mașină cu aburi...”

(Petrache Poenaru, celebru inventator român, 27 octombrie 1831)

Telegraful electric este o invenție dezvoltată de-a lungul a 40 de ani. Samuel Morse și Alfred Vail au creat un telegraf mult mai bun, dar și codul Morse, un sistem de transmitere a pulsurilor de curent electric, scurte și lungi, sub forma unui alfabet standardizat, printr-o rețea de cabluri electrice.

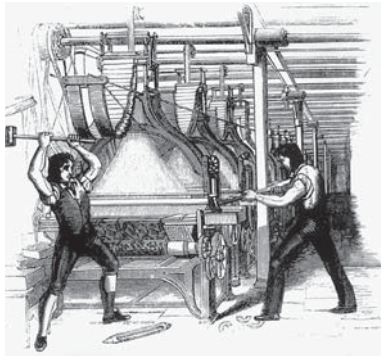

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

Realizează o „hartă cronologică” a principalelor zece invenții din secolele al XVII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea care au influențat evoluția societății umane. Utilizează harta de la pagina 22. Notează invenția, data realizării, numele inventatorului și o imagine (decupată/desenată) a acesteia. **Portofoliul personal.**

C. Distrugerea mașinilor

▶▶▶▶ Sursa istorică

- Precizează care din enunțurile de mai jos reprezintă cauze sau efecte ale revoluției industriale.
 - creșterea populației;
 - dezvoltarea comerțului internațional;
 - dezvoltarea științei;
 - noi metode aplicate în agricultură.
- Studiază cu atenție sursele **A-C** și răspunde la următoarele cerințe.

A. În 1811-1812, s-a desfășurat mișcarea luddiților (denumită astfel după numele unui ucenic Ned Ludd). Acesta a fost un conflict violent între meșteșugari, împletitorii de ciorapi și țesătorii care lucrau la războaie de țesut manuale și proprietarii de fabrici. Luddiții au distrus peste 1000 de mașini de tricatat de mari dimensiuni pentru fabricarea de ciorapi ieftini. În 1830, mișcări asemănătoare s-au produs la țară. Oamenii au dat foc căpițelor și hambarelor și au distrus batozele. Au trimis scrisori de amenințare semnate „Căpitanul Swing”.

B. „În acel timp au fost făcute multe invenții noi. Din această cauză, mulți oameni și-au pierdut slujbele. Unii oamenii au încercat să dea ceasul înapoi și să distrugă noile mașini. Ei sperau să se întoarcă la vechiul lor mod de viață.” (J.F. Aylett, *150 de ani care au schimbat lumea*)

 - Discută cu colegii de clasă despre motivele care i-au determinat pe acești lucrători să distrugă mașinile. Ești de acord cu autorul sursei **B**? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce? Cunoști și alte situații de acest fel?
 - Utilizarea tehnologiei, astăzi, poate lăsa oamenii fără locuri de muncă? Motivează-ți răspunsul.
- Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Patronii foloseau în fabricile, în morile și în minele lor chiar și copii de cinci ani, deoarece erau capabili să lucreze în spații înguste, iar mâinile lor mici puteau repara și acționa mașinările. Condițiile periculoase de muncă făceau însă ca mulți copii să fie uciși sau răniți. În Marea Britanie, în 1833, s-a dat o lege care interzicea munca în filaturile de textile a copiilor sub zece ani. O altă lege a interzis copiilor sub zece ani să muncească în mine.” (Simon Adams, *Atlas istoric al lumii*)

B. „Prostul tratament de orice fel este foarte rar. Am vizitat multe fabrici din Manchester și nu am văzut nici măcar o dată un copil bătut. Nici nu am văzut vreodată copii prost dispuși. Păreau să fie întotdeauna veseli și vioi. Era o plăcere să vezi îndemânarea cu care puneau cap la cap firele rupte. Erau încântați să își arate măiestria unui străin. Nu prezentau nicio urmă de epuizare atunci când ieșeau pe poarta fabricii seara; imediat începeau să zburde și să se distreze, la fel ca băieții care ies de la școală.” (Dr. A. Ure, *The Philosophy of Manufactures*, 1835)

C. „Patience Kershaw, în vârstă de 17 ani, spunea: Intru în mină la cinci dimineața. Îmi iau mâncarea cu mine, o prăjitură, și o mănânc pe drum; nu mă opresc și nici nu mă odihnesc deloc. Am rămas fără păr pe cap în acel loc din cauza împingerii vagonetelor. Le împing o milă sau mai mult și înapoi. Sunt singura fată din mină; sunt 20 de băieți și 15 bărbați.” (J.F. Aylett, *150 de ani care au schimbat lumea*)

D. „O zi de lucru obișnuită avea 13-14 ore, iar duminica se lucrau 4 ore. Singurele sărbători erau Crăciunul și Vinerea Mare. Orele suplimentare erau ceva obișnuit și adesea obligatorii. Uneori se lucra și în timpul pauzelor de masă. Zgomotul era atât de mare că trebuia să citești pe buze sau să te înțelegi prin semne. Cei care puneau cap la cap firele parcurgeau până la 43 km pe zi.” (Edward Baines, *Istoria fabricării bumbacului în Marea Britanie*, 1835)

- Precizează tipul surselor **A-D**. Motivează-ți răspunsul.
- Indică sursele în care sunt prezentate încălcări ale drepturilor copiilor. Menționează ce drepturi sunt încălcate.
- Folosind sursele **A-E** realizează o scurtă prezentare (5-10 rânduri) despre viața copiilor în perioada primei revoluții industriale.
Portofoliul personal.
- Compară o zi din viața ta cu o zi din viața lui Patience Kershaw sau a lui Raoul Julien.
- Pe baza surselor **A-F** completează Tabelul cadranelor conform modelului de la pagina 47.

Evaluez și creez

Cooperez

- Împărțiți clasa în 4-5 grupe și realizați, într-un interval de două săptămâni, o bandă desenată care să ilustreze contribuția diferitelor civilizații la dezvoltarea patrimoniului cultural comun. Utilizați, la realizarea benzii desenate, informații despre cele mai importante invenții ale primei revoluții industriale. Mergi la pagina 95 pentru a descoperi modul în care se realizează o bandă desenată. **Portofoliul personal.**
- Alcătuți un portofoliu în care să prezentați urmările utilizării invențiilor menționate în banda desenată, pentru societatea umană, transformările profunde pe care le-au provocat și ale căror efecte le resimțim și astăzi. Produsul realizat este rezultatul dialogului și al negocierii în cadrul grupei din care faceți parte.
- Organizați în sala de clasă o expoziție în care să expuneți benzile desenate și portofoliile realizate.

Învăț să învăț

- Citește cu atenție sursa de mai jos, apoi folosește, împreună cu colegii de clasă, metoda „Turnirul întrebărilor”^{*}.
* „Turnirul întrebărilor” presupune activitate în grupuri – fiecare membru al grupului va formula întrebări adresate în primă fază membrilor din grupul respectiv, apoi celorlalte grupuri. Întrebările nu trebuie să se repete.
„În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, Europa cunoaște o perioadă de mare dezvoltare, însoțită de o creștere demografică remarcabilă. Natalitatea rămâne foarte crescută, mortalitatea permite ca nașterile să devină mult mai numeroase decât decesele. Consecința este o creștere considerabilă a cererii. În partea de nord-vest a continentului și mai ales în Anglia, nevoia de a hrăni o populație mai numeroasă provoacă o «revoluție agricolă» care se manifestă prin renunțarea la practicile comunitare, prin însușirea individuală a pământurilor și prin îmbunătățirea tehnicilor agricole. Tot în Europa de Nord-Vest are loc dezvoltarea marelui comerț maritim. Acesta favorizează porturile Atlanticului (Londra, Bristol, Bordeaux și Nantes), care se îmbogățesc. Între 1740 și 1780, în Anglia se produce revoluția industrială, care pătrunde puțin mai târziu în Franța și în Țările de Jos. Înmulțirea invențiilor de noi tehnologii permite înlocuirea omului cu mașina. De acum înainte, bunurile sunt produse în uzine, iar productivitatea crește foarte mult, mai ales în domeniul textilelor și metalurgiei. Revoluția industrială dă naștere unei societăți noi...”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

- Realizează un tur virtual într-un muzeu tehnic. Caută obiecte care provin din perioada primei revoluții industriale. Realizează apoi, după modelul de la pagina 23, jurnalul de călătorie al vizitei efectuate.

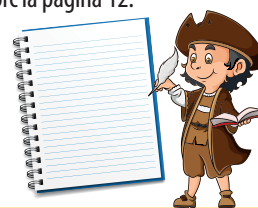
E. Raoul Julien la muncă, fotografie, 1909

F. Galerie de mină

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

Biblioteca virtuală

Wuji House, *Istoria lumii. Revoluția industrială*
Jane Chisholm, *Istoria lumii în date*

Cum schimbă invențiile istoria
(în bine și în rău)

Fișe de lucru

▶▶▶▶ Analiza unui ziar

ETAPA 1. Identificarea și prezentarea știrii principale din ziar

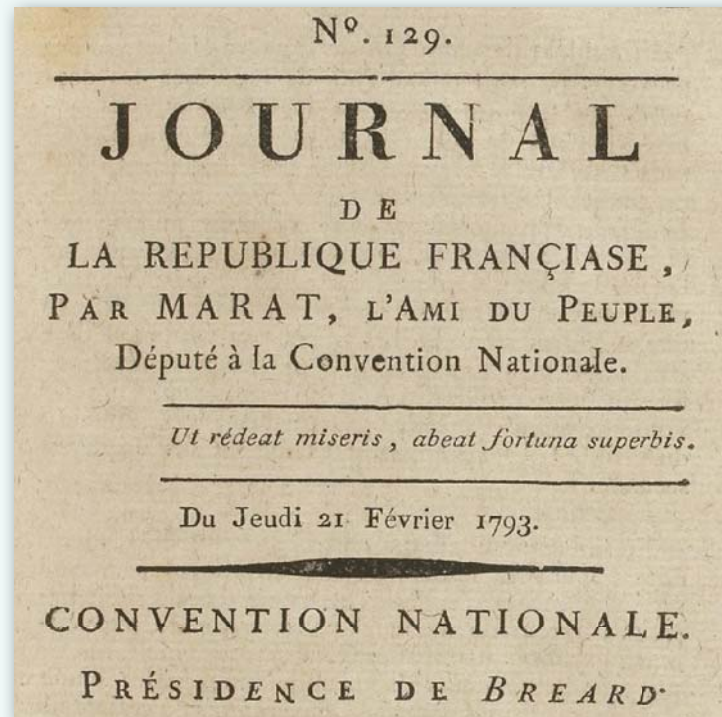
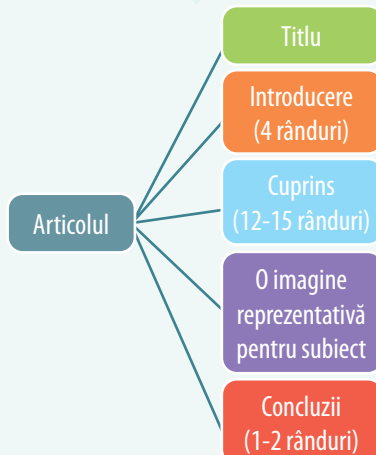
- ▶ Identificarea ziarului:
 - titlul;
 - proprietarul;
 - categoria ziarului (informație, opinie, divertisment etc.).
- ▶ Indicarea, dacă este cazul, a orientării sale politice.
 - ◆ Precizează titlul ziarului din imagine.

ETAPA 2. Analizarea conținutului știrii principale din ziar

- ▶ Studierea așezării în pagină punând în evidență locul și, mai ales, spațiul acordat știrii principale.
- ▶ Selectarea informațiilor prin descoperirea cuvintelor evidențiate și analiza critică a punctelor de vedere oferite de ziar și corectitudinea informațiilor.
 - ◆ Numește redactorul și data apariției ziarului.

ETAPA 3. Prezentarea importanței și a limitelor acestui document

- ▶ Plasarea evenimentelor în context istoric.
- ▶ Prezentarea importanței acestei știri principale din ziar pentru înțelegerea temei studiate.
 - ◆ Indică evenimentul istoric despre care relatează acest ziar.

▶▶▶▶ Portofoliu personal

Realizează, individual sau împreună cu colegii de clasă, un articol/pagină de ziar având ca subiect Revoluția franceză.

Articolul, de aproximativ 20 de rânduri, va relata despre unul dintre principalele evenimente din timpul Revoluției franceze.

Resurse:

- ✓ laptop/tabletă/telefon sau hârtie, coli desen, creioane colorate etc.;
- ✓ lecția din manual;
- ✓ linkuri internet.

▶▶▶▶ PROIECT. BANDA DESENATĂ

Papirus egiptean – una dintre primele benzi desenate din istorie

Tapiseria de la Bayeux, secolul al XI-lea

Richard F. Outcault, *The Yellow Kid (Copilul galben)*, 1898

Îți propunem să realizezi, la alegere, o bandă desenată în care vei reconstitui:

1. *Revoluția Glorioasă*
 2. Iluminismul
 3. Viața cotidiană în secolul al XVIII-lea
 4. Constituirea SUA
 5. *Revoluția franceză*
 6. Drepturile omului în secolul al XVIII-lea
- Portofoliul personal.

Benzile desenate sunt desene așezate în ordine cronologică prin care se prezintă comportamente reale sau din povești. Benzile desenate au două părți: o parte desenată și o parte scrisă. Benzile desenate se realizează individual, în pereche sau în grup.

Pentru a realiza o bandă desenată:

1. Reia informațiile din manual și consultă sursele indicate.
2. Fă-ți un plan al evenimentelor pe care dorești să le redai în banda ta desenată.
3. Redactează textele care vor însoți imaginile.

Nu trebuie să uiți că banda desenată este, de fapt, o poveste, o narațiune. Prin urmare, ea are nevoie de:

1. **expozițiune** (partea introductivă);
2. **intrigă** (momentul important care determină întreaga desfășurare a acțiunii);
3. **desfășurarea acțiunii** (partea cea mai întinsă, care cuprinde faptele sau întâmplările determinate de intrigă);
4. **punctul culminant** (partea care cuprinde momentul de maximă intensitate în desfășurarea acțiunii);
5. **deznodământ** (ultima parte, care cuprinde sfârșitul acțiunii, al evenimentelor).

Folosește culori atractive, elemente specifice ale evenimentelor pe care le prezinti.

Poți utiliza și aplicații informatice pentru a realiza benzi desenate.

▶▶▶▶ Analiza unei caricaturi

ETAPA 1. Identificarea și prezentarea caricaturii

- ▶ Identificarea autorului, a datei și a modului de difuzare (presă, afiș de propagandă, afiș publicitar).
- ▶ Identificarea temei generale și a publicului cărui i se adresează autorul.

Explicați elementele care ne permit să susținem că această caricatură tratează o temă istorică.

Napoleon I, caricatură (detaliu)

ETAPA 2. Analizarea conținutului caricaturii

- ▶ Identificarea elementelor desenului (compoziție, contraste).
- ▶ Extragerea/Descoperirea informațiilor: personajele, referirile la evenimente, simboluri, texte etc.
- ▶ Interpretarea intențiilor caricaturistului; mesajele, felul în care simplifică sau deformează realitatea și în ce scop face acest lucru.

Descrieți, în aproximativ 30 de cuvinte, acțiunea care are loc în caricatură.

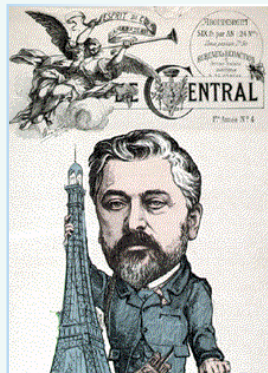
The Plumb-pudding in danger (Budinca de plumb în pericol),
Js. Gillray, 1806

Analizați, după modelul prezentat, caricaturile de mai jos. Folosind mijloace multimedia, descoperiți cine sunt personalitățile din cele trei caricaturi. Identificați ideile și valorile umane pe care aceste personalități le susțin.

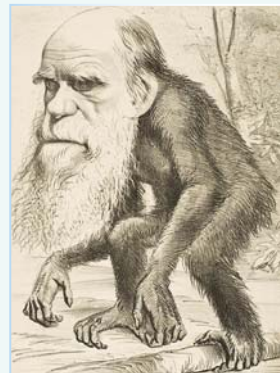
ETAPA 3. Prezentarea importanței istorice a documentului

- ▶ Plasarea documentului în contextul istoric al apariției sale.
- ▶ Prezentarea importanței documentului plecând de la sensul său general și de la semnificația sa, de la originalitatea și efectele pe care le-a generat.

Imaginați-vă că ați citit ziarul în care a apărut caricatura. Trimiteți o scrisoare, de aproximativ 10 rânduri, unui prieten în care îi explicați evenimentul istoric care a inspirat această caricatură.

Gustave Eiffel

Charles Darwin

Charles Dickens

RECAPITULARE

1. Realizează un organizator de tip hartă conceptuală cu noțiunile următoare: *libertate, Voltaire, idei, reprezentanți, Iluminism, opere, Despre spiritul legilor, Montesquieu, Rousseau, contractul social*. **Portofoliul personal.**

2. Alege dintre titlurile de mai jos, pe acelea care sunt documente adoptate în secolul al XVIII-lea.

- Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului;
- Constituția SUA;
- Declarația universală a drepturilor omului;
- Declarația de Independență.

3. Citește sursele următoare și identifică cuvintele-cheie care indică faptul că în sursele **A-C** se face referire la drepturile omului. Realizează apoi, după modelul alăturat, o axă cronologică a principalelor cinci documente care se referă la drepturile omului din Antichitate până în secolul al XIX-lea.

A. „Noi considerăm aceste adevăruri evidente, că toți oamenii sunt egali, că ei sunt înzestrați de Creator cu anumite Drepturi inalienabile, că printre acestea sunt Viața, Libertatea și căutarea Fericirii.”
(Declarația de Independență)

B. „Congresul (Parlamentul american) nu va elabora nicio lege care să interzică practicarea liberă a unei religii sau să reducă libertatea cuvântului sau a presei sau dreptul poporului la întrunire pașnică sau de a adresa Guvernului cereri privind repararea nedreptăților.”

(Cele zece amendamente la Constituția SUA)

C. „Art. 1. Oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi.

Art. 2. Aceste drepturi sunt libertatea, proprietatea, dreptul la siguranță și rezistența la opresiune.

Art. 10. Nimeni nu poate fi tras la răspundere pentru opiniile sale...”

(Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului)

4. Realizează, din hârtie colorată sau carton, împreună cu colegul de bancă, un pachet de cărți de joc (52 de cărți) cu personalitățile și evenimentele istorice studiate în cadrul unității de învățare *Spre o nouă societate*. Fiecare carte de joc va conține o imagine, o informație importantă despre personalitatea respectivă pentru tema aleasă și o întrebare.

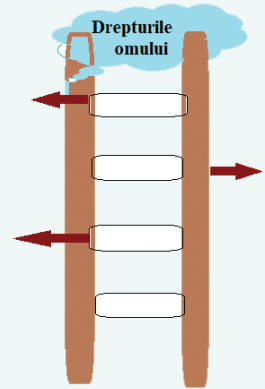
După ce ați confecționat cărțile de joc, stabiliți un regulament asemănător altor jocuri de cărți cunoscute și jucați împreună cu colegii de clasă sau prietenii voștri.

Portofoliul personal.

6. Realizează, după modelul de mai jos, un portofoliu de grup/individual pentru tema „Viața cotidiană în secolul al XVIII-lea”.

I. Organizare: Grupe de 4-6 elevi /Individual.

II. Etapele proiectului:

Numele: George Washington
A fost primul președinte al SUA.

Întrebare: Care este evenimentul istoric la care a participat?

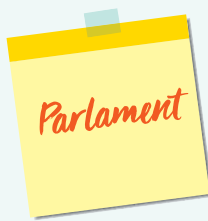
1. Alegerea temei	2. Documentarea preliminară	3. Stabilirea structurii portofoliului: secțiunile acestuia
4. Distribuirea sarcinilor în cadrul grupei.	5. Stabilirea unui calendar de realizare a sarcinilor	6. Realizarea pieselor portofoliului
7. Asamblarea și analiza portofoliului	8. Definitivarea portofoliului, completarea, corectarea erorilor	9. Prezentarea portofoliului

EVALUARE

Portofoliul personal.

- I. Ordonează cronologic următoarele evenimente.
 - a. Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului;
 - b. James Watt inventează mașina cu abur;
 - c. campania lui Napoleon în Rusia;
 - d. adoptarea Constituției Statelor Unite ale Americii.
- II. Formulează enunțuri cu fiecare dintre noțiunile de mai jos.

- III. Transcrie în caiet și completează tabelul cu câte o cauză și câte o consecință a următoarelor evenimente istorice.

Revoluțiile Epocii moderne	Cauze	Consecințe
Revoluția Glorioasă		
Constituirea SUA		

- IV. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Sub domnia lui Ludovic al XVI-lea, eșecurile grave ale monarhiei absolutiste ieșeau mai mult în evidență în Franța decât în statele vecine. Războaiele și finanțarea Curții avuseseră drept urmare o datorie imensă a statului. În orașe și sate populația săracă și înfometată se răsclăia din lipsa hranei. Filozofii iluminiști denunțau înapoierea politică și socială a țării și puterea crescândă a aristocrației și a bisericii. Astfel, se pregătea terenul pentru izbucnirea Revoluției franceze, în 1789.”
(Istoria ilustrată a lumii. Epoca modernă)

B. „Industria bumbacului a fost prima industrie textilă mecanizată, căci bumbacul putea fi ușor tras în fire și țesut de mașini. În 1764, James Hargreaves a inventat o mașină de țesut numită «Jenny Țesătoarea», care putea țese opt bobine de bumbac o dată. Mai târziu, mașinării acționate de puterea aburului sau a apei au dus la o producție de masă în domeniul textilelor. Această nouă tehnologie a traversat rapid Atlanticul: o filatură de bumbac acționată de aburi a intrat în funcțiune la Rhode Island, SUA, în 1791.”

(Simon Adams, *Atlas istoric al lumii*)

1. Precizează spațiul istoric și secolul la care face referire sursa **A**. **0,50 p**
2. Numește din sursa **B** prima industrie mecanizată. **0,25 p**
3. Indică din sursa **A** trei motive ale nemulțumiri populației. **0,75 p**
4. Prezintă într-un text de aproximativ șapte rânduri două urmări ale primei revoluții industriale. **1,50 p**

AUTOEVALUARE

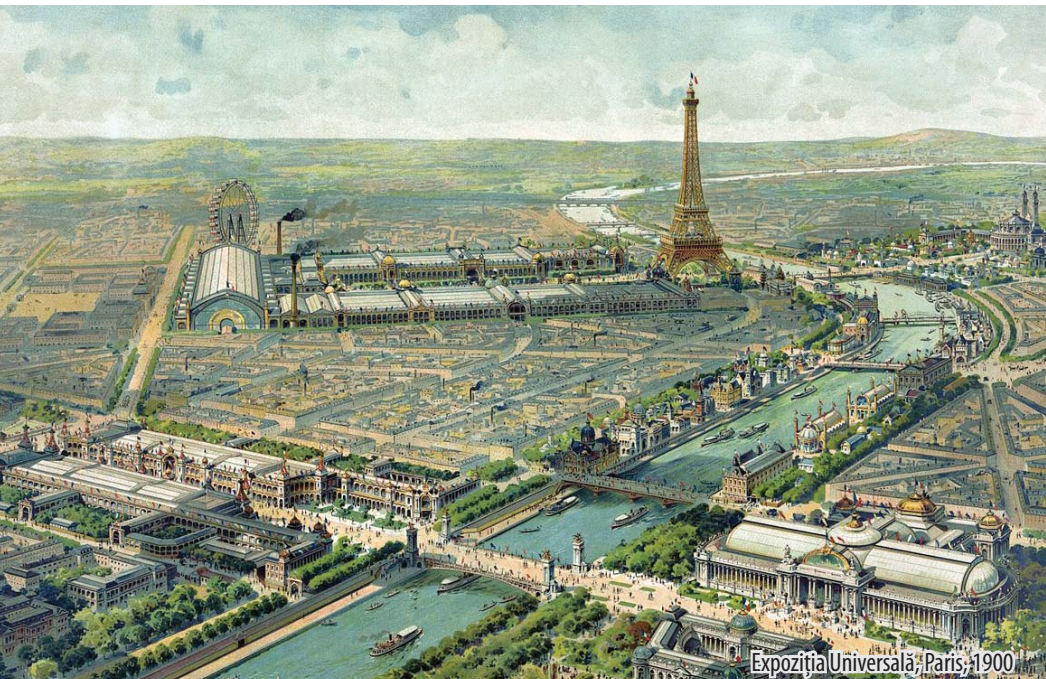
Punctaj	SI = 2 p = (0,5 p × 4)	SII = 2 p = (0,5 p × 4)	SIII = 2 p = (0,5 p × 4)	SIV = 3 p	Oficiu = 1 p	Total = 10 p
Punctajul tău						

Nu uita să completezi fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului de la pagina 12!

Portofoliul personal.

SECOLUL NAȚIONALITĂȚILOR

UNITATEA 4

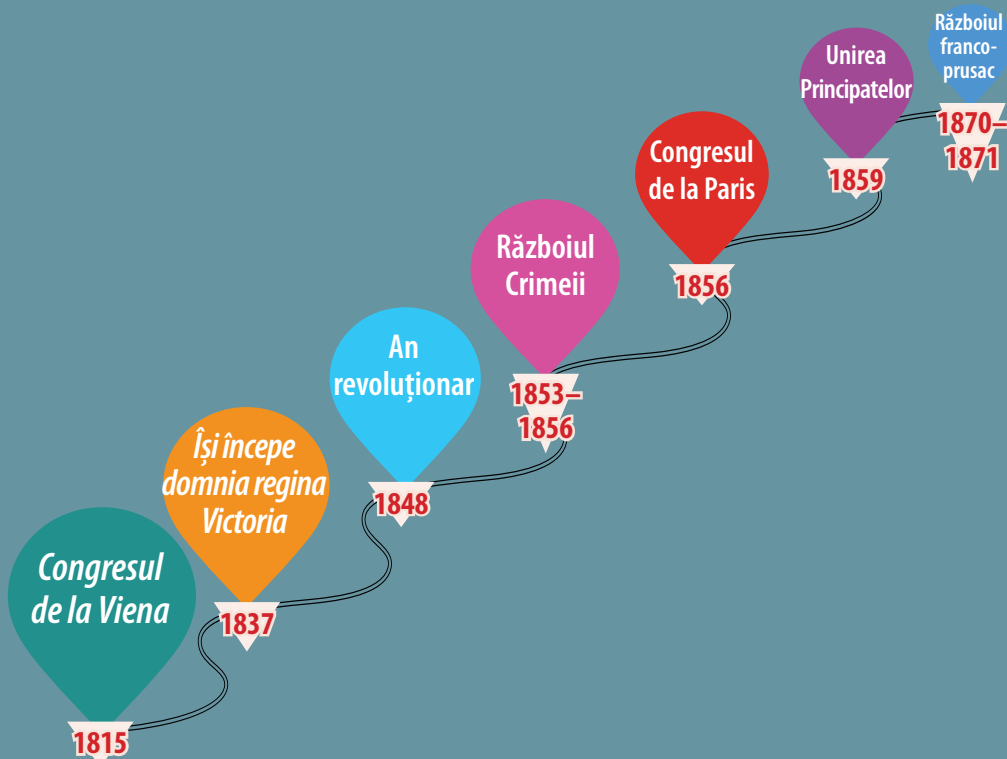
Expoziția Universală, Paris, 1900

Cuprins

- ▶ Statele moderne: revoluție și emancipare națională
- Studii de caz:
 - 1848 în Europa
 - Românii și modernitatea
 - Formarea statelor naționale în secolul al XIX-lea: Germania
- ▶ Epoca victoriană. *La Belle Époque*

Ce vei reuși să faci?

- să localizezi în timp și spațiu evenimente istorice;
- să analizezi surse scrise și vizuale;
- să alcătuești fișe de personaje istorice;
- să descoperi cauzele și consecințele unui eveniment istoric;
- să analizezi evenimente istorice din perspective multiple;
- să cooperezi în grupurile de învățare;
- să descrii consecințe ale deciziei și acțiunii umane;
- să realizezi prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale;
- să identifice și să compare idei și valori umane.

Competențe specifice: 1.1.; 1.2.; 2.1.; 2.2.; 2.3.; 3.1.; 3.2.; 3.3.; 4.1.; 4.2.

Dictionar

Mari Puteri = termen cu care sunt desemnate statele puternice din punct de vedere economic și militar.

Naționalism = curent de gândire (ideologie) care a contribuit în secolul al XIX-lea la formarea de state naționale.

Stat național = stat care aparține unui singur popor (națiuni).

Emancipare = ieșire de sub ocupația militară sau străină; ieșire de sub dominație; eliberare; modernizare.

Secularizare = trecerea în proprietatea statului a bunurilor bisericești sau mănăstirești.

Personalități

Tudor Vladimirescu (1780-1821)

A fost conducătorul mișcării revoluționare din anul 1821 din Țara Românească. Fost ofițer în armata rusă, în timpul războiului ruso-turc din 1806-1812, Tudor Vladimirescu era un personaj cunoscut în epocă pentru curajul și îndrăzneala sa. Era un om cu spirit întreprinzător, priceput în treburile administrative și negustorești, un bun organizator. Ca urmare a mișcării revoluționare din 1821, Imperiul Otoman a renunțat la domniile fanariote în Țările Române.

Congresul de la Viena (1814-1815)

STATELE MODERNE: REVOLUȚIE ȘI EMANCIPARE NAȚIONALĂ

Cunosc și înțeleg

Harta Europei, 1815

După înfrângerea Franței napoleoniene, națiunile Europei și-au dorit restaurarea ordinii pe continent și au acceptat o cooperare diplomatică europeană fără precedent ca răspuns la Revoluția franceză.

Congresul de la Viena (septembrie 1814 – iunie 1815) a avut ca scop restabilirea echilibrului în Europa și reorganizarea statelor pe baza unui sistem de tratate care să păstreze vechile regimuri dinastice (Restaurația). Acest lucru contravenea aspirațiilor popoarelor aflate sub stăpânire străină de a forma noi state, de a avea drepturi și libertăți cetățenești.

Actul final al congresului prevedea readucerea Franței la granițele din 1792, creșterea teritoriului statului rus, crearea Confederației Germane, ocuparea de către Imperiul Habsburgic a unor teritorii în nordul Italiei.

Monarhii Prusiei, ai Imperiului Habsburgic și ai Imperiului Țarist au creat „**Sfânta Alianță**”, în anul 1815, un pact de asistență reciprocă politică și diplomatică, îndreptat contra tuturor posibilelor mișcări revoluționare din Europa. S-a creat un sistem politico-diplomatic în care monarhii Europei, uniți, se sprijineau reciproc contra opoziției interne și mișcărilor de emancipare națională din centrul și sud-estul Europei.

Axa cronologică

1814-1815	1848	1856	1859	1871
Congresul de la Viena	mișcări revoluționare în Europa	Congresul de la Paris	Unirea Principatelor Române	Imperiul German

Descopăr

Această „Nouă Europă” conservatoare a organizat „Concertul European”, ca prim organism de securitate la nivelul întregului continent, unde Marile Puteri europene își respectau reciproc interesele având rolul de a menține echilibrul pașnic al puterii în Europa, de a asigura pacea și stabilitatea pe continent.

Răspândirea ideilor revoluționare, a tendințelor de emancipare liberale și naționale nu putea fi oprită de Marile Puteri. Popoarele au luptat pentru drepturile omului, drepturile civile, democrația și sistemul vieții libere. Naționalismul a reprezentat în acest secol o revendicare revoluționară, care lupta pentru o Europă alcătuită din state naționale, în care să trăiască toți oamenii care au aceeași etnie.

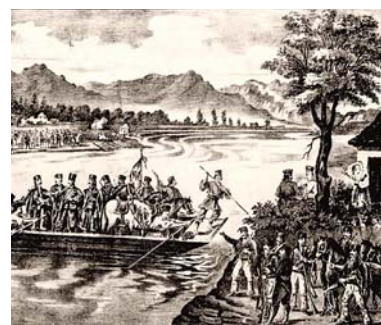
În prima jumătate a secolului al XIX-lea s-au desfășurat mișcări revoluționare în statele germane, statele italiene, Spania (1820), Franța (1830 – Revoluția din iulie), Belgia (1830), Varșovia (1830). Popoarele din Balcani, grecii, bulgarii, sârbii au luptat pentru a se elibera de sub stăpânirea otomană. În prima jumătate a secolului și cu sprijin din afară, Grecia și-a obținut independența. În 1821 a izbucnit o mișcare revoluționară în Țara Românească, condusă de Tudor Vladimirescu.

Profitând de situația din Europa, coloniile Spaniei și Portugaliei din America Latină, au început luptele pentru independență. Războaiele de eliberare conduse de Simón Bolívar și José de San Martín au avut ca rezultat formarea a noi state: Paraguay (1811), Argentina (1816), Chile (1818), Columbia (1819), Venezuela (1821), Mexic (1821), Brazilia (1822), Ecuador (1822), Peru (1824), Bolivia (1825) și Uruguay (1828).

Ațiunile revoluționare din Europa și America Latină au contribuit la eșecul Sfintei Alianțe și la dispariția ei. Rezultate deosebite s-au concretizat prin apariția statelor independente, iar din a doua jumătate a secolului al XIX-lea a statelor naționale ale românilor, italienilor și germanilor.

Atacul de la Missolonghi – mișcarea de eliberare și independență a grecilor, pictură de Theodoros Vryzakis

Pandurii traversând Oltul la Slatina (10 mai 1821), litografie de Carol Isler

Revoluția din Franța. Bătălia pentru primăria Parisului, 28 iulie 1830

Simón Bolívar, supranumit și Eliberatorul

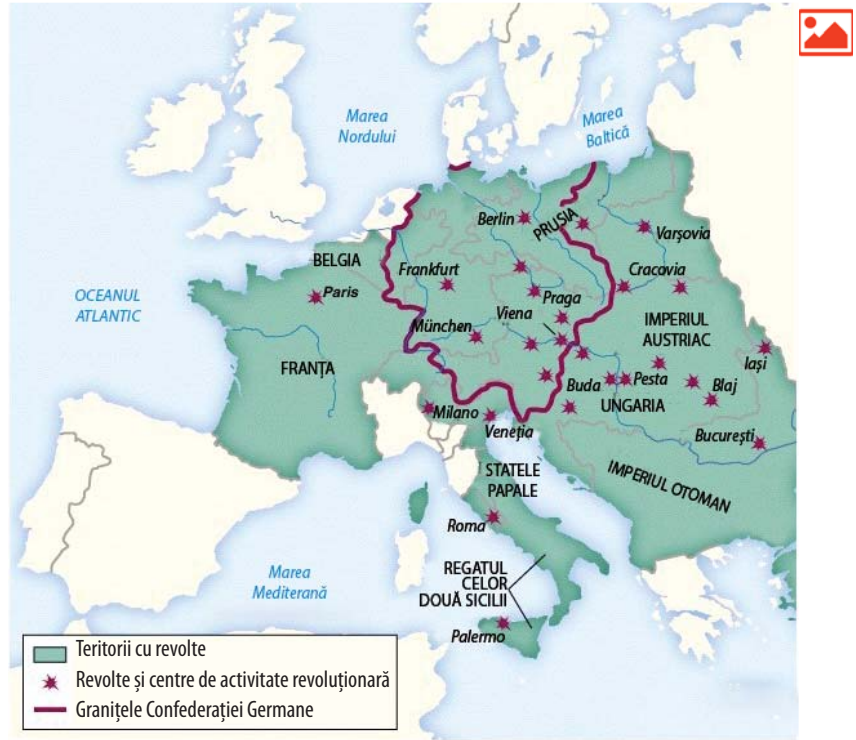
STUDIU DE CAZ. 1848 ÎN EUROPA

În Europa de la mijlocul secolului al XIX-lea, ca urmare a progreselor modernizării în domenii precum educația, transportul, comunicații și urbanizare, potențialul de nemulțumire și mobilizare politică în masă a crescut și oamenii au început să ceară reforme sociale și economice și schimbări politice de bază.

Problemele agricole masive și fără precedent dintre anii 1845 și 1847 au declanșat o criză industrială

Baricade la Universitate, Viena, 1848

și comercială gravă în Europa. Prețurile la alimente au crescut. Revoltele alimentare au devenit comune în mare parte din Europa în anii 1846-1847. Guvernele Europei din secolul al XIX-lea nu au fost dispuse să permită opoziției să se organizeze și să se exprime. În anul 1848 au izbucnit mișcări revoluționare care s-au răspândit din Franța în întreaga Europă.

Revendicările făcute de demonstrații și, cel puțin inițial, admise aproape peste tot de guvernele cuprinse de panică, diferă de la oraș la oraș și de la stat la stat, aveau teme comune privind libertățile civile. În

special, cele mai frecvent repetate, cerute în toată Europa, au fost: o guvernare constituțională acolo unde nu exista, extinderea votului unde includea doar o mică parte din populație și cererile pentru libertatea presei, libertatea de asociere și libertatea de a forma sindicate și de a face grevă. Aceste concesii au condus la o explozie de ziare (la Paris, de exemplu, aproximativ 450 de ziare), reviste de caricatură, cluburi politice, petiții, întâlniri și, în zonele mai dezvoltate economic, sindicate. În statele germane și Franța și, într-o măsură mai mică în alte țări, au apărut importante mișcări sindicale. În Europa Centrală și de Est au existat și revendicări de ordin național: eliberare de sub stăpânire străină și unire.

Au avut loc ciocniri grave și pierderi importante de vieți omenești la Paris, Viena, Berlin și, mai ales, la Milano, înainte ca regimurile să capituleze. Aproape toate guvernele au cedat. Odată cu ridicarea restricțiilor privind adunarea și organizarea politică, zeci de mii de europeni s-au alăturat cluburilor cu diferite orientări politice. Mii de oameni au participat la întâlniri, adunări în masă și demonstrații politice în Berlin, Paris, Viena, Budapesta, Roma, Blaj, București, dar și în alte părți.

Nemulțumirile naționaliste au fost agravate de conflictele în creștere, care au dus la confruntări între unguri și români, între polonezi și germani, între austrieci și italieni, între maghiari și austrieci, slovaci, cehi. Toate acestea și-au pus amprenta asupra desfășurării revoluțiilor în Europa Centrală și de Est.

 Colaborarea dintre marile imperii în baza pactului Sfintei Alianțe și puterea ideologiilor monarhice au dus la căderea regimurilor revoluționare, la reprimarea sângeroasă a revoluționarilor și, în cele din urmă, la înfrângerea revoluțiilor de la 1848.

Revoluția de la 1848 în Țările Române

Revoluția a început în martie 1848 în **Moldova**, la Iași, unde s-a adoptat un program revoluționar moderat numit *Petiția Proclamație*. Revoluționarii sunt arestați. Unii au reușit să scape și să continue activitatea în Transilvania. Au participat la Marea Adunare de la Blaj și au redactat la Brașov cel mai radical program al Revoluției din 1848 din Țările Române: *Prințiipiile noastre pentru reformarea patriei*. În document se solicită diferite drepturi și libertăți, precum și unirea Moldovei cu Țara Românească într-un stat independent.

În **Transilvania**, revoluția română s-a împletit cu revoluția maghiară. Între români și maghiari au izbucnit conflicte de care a profitat Imperiul Habsburgic. În Marea Adunare de la Blaj din 3-5 mai 1848 a fost adoptată *Petiția Națională*, program prin care s-a cerut recunoașterea națiunii române, drepturi și libertăți pentru români. S-a respins anexarea Transilvaniei la Ungaria.

În **Țara Românească** revoluția a început la Islaz, unde a fost adoptat programul *Proclamația de la Islaz*, ce va deveni pentru aproape trei luni constituția țării. Documentul prevedea respectarea autonomiei, drepturi și libertăți cetățenești. Intervenția Imperiului Otoman a pus capăt mișcării revoluționare din Țara Românească.

România revoluționară, C.D. Rosenthal

Proclamarea Constituției pașoptiste, București, 27 iunie 1848

Aplic și analizez

- I. Examinează harta de la pagina 102 și numește patru state europene în care s-au desfășurat mișcări revoluționare în anul 1848.
- II. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „În consecință, Majestatețile lor au convenit asupra următoarelor articole:

Art. I. Conform preceptelor Sfintelor Scripturi, care prescriu tuturor oamenilor de a se privi ca frați, cei trei monarhi contractanți vor rămâne uniți prin legăturile unei fraternități reale și considerându-se compatrioți își vor acorda în orice ocazie și în orice loc asistență, ajutor și sprijin; considerându-se față de supușii și armatele lor ca părinți de familie, ei îi vor conduce în același spirit de fraternitate de care sunt animați, pentru a proteja religia, pacea și dreptatea.”

(*Tratatul de constituire a Sfintei Alianțe*, 26 septembrie 1815)

B. „Luni, 13 martie. Ora 11. Dorințe ale poporului: 1. Libertatea presei. 2. Libertatea învățământului. 3. Dreptul de asociere... Ora 12. Mișcare mare. Străzile iau o înfățișare amenințătoare. Oratori populari adună grupuri de oameni în jurul lor. Sunt aduse și încărcate tunuri. Cancelaria statului este încercuită cu trupe. Strigătul «Jos Metternich» devine lozincă generală. Ora 1. Mișcări de trupe. Toate prăvăliile se închid. Porțile orașului au fost închise... Ora 4. Luptele de stradă se întetesc... Miercuri, 15 martie. Ora 8. Orașul se trezește în mare liniște. Se aude vestea despre bătăliile din suburbie, unde garda națională și armata a împrăștiat gloatele: au fost aduse tunuri. Se vorbește de 400 de morți.”

(*Revoluția de la 1848 de la Viena*, relatarea diplomatului saxon Carl Friedrich Vitzthum)

1. Precizează tipul celor două surse (oficială/neoficială, scrisă/vizuală, primară/secundară).
2. Menționează sursa care relatează despre drepturi și libertăți cetățenești.
3. Identifică un motiv pentru care sursa **B** contrazice sursa **A**.

STUDIU DE CAZ. ROMÂNII ȘI MODERNITATEA

Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)

Regele Carol I (1866-1914)

După înfrângerea mișcărilor revoluționare pașoptiste, acțiunile românilor pentru unitate și independență, conform programelor Revoluției române de la 1848-1849, de la Iași, Blaj, Brașov, Islaz, Cernăuți și Lugoj, s-au amplificat în emigrație și în țară. După înfrângerea Rusiei în Războiul Crimeii (1853-1856), Marile Puteri au decis prin Tratatul de pace de la Paris din 1856:

- să pună Principatele Române sub garanția lor colectivă;
- să se convoace Adunările ad-hoc care să exprime atitudinea românilor în privința unirii;
- să trimită o comisie europeană care să propună bazele organizării viitoare a Principatelor Române.

În anul 1857, la Iași și București, Adunările ad-hoc au exprimat hotărârea de unire a Țării Românești și Moldovei sub un principe străin. Puterile europene au hotărât prin Convenția de la Paris (1858) formarea Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei, sub protecția Marilor Puteri și sub suzeranitatea Imperiului Otoman.

Pe baza prevederilor convenției, la 5/17 ianuarie și 24 ianuarie/5 februarie 1859, la Iași și București, Adunările electivale ale Moldovei și Țării Românești l-au ales ca domn pe Alexandru Ioan Cuza. Acest act realiza Unirea Principatelor și punerea Europei în fața „faptului împlinit”.

În timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza procesul de consolidare a unirii a fost marcat de importante reforme care au pus bazele organizării instituționale a statului național modern român: Legea secularizării averilor mănăstirești (decembrie 1863), Legea rurală – împrumutarea țărănilor cu pământ (august 1864), Legea instrucțiunii publice (1864), prin care învățământul primar devenea gratuit și obligatoriu, înființarea Universităților de la Iași și București, adoptarea Codului civil care garanta libertatea

proprietății și egalitatea în fața legii, a Codului penal, a Codului comercial, sistemul unic de măsuri și unități, unificarea legislației, a armatei etc.

După abdicarea lui Cuza și aducerea principelui străin Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, România a adoptat Constituția de la 1866, un prim pas spre modernizarea statului, consfințind separația puterilor în stat, drepturi și libertăți cetățenești.

Năzuința spre independență a devenit obiectivul esențial al statului român în condiții externe favorabile, declanșate de lupta antiotomană dusă de Bosnia, Herțegovina, Bulgaria, Serbia și Muntenegru. După proclamarea independenței României la 9 mai 1877 în Parlamentul țării, calea obținerii ei prin lupta armată era singura posibilă, prin cooperarea cu Imperiul Țarist.

La sud de Dunăre, armata României a contribuit la înfrângerea Imperiului Otoman prin participarea la luptele de la Plevna, Rahova, Vidin, Smârdan. Tratatul de pace de la San Stefano (martie 1878) și Berlin (iulie 1878) au recunoscut independența de stat a României.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea „proiectul de țară” elaborat de generația pașoptistă a fost împlinit prin profunde transformări economice, sociale, politice și culturale, restructurând agricultura, industria, administrația, justiția, comerțul, transporturile și cultura.

Întărirea prestigiului internațional al statului român s-a realizat prin proclamarea României ca Regat, stat independent și suveran alături de celelalte monarhii europene, sub sceptrul regelui Carol I.

Progresul înregistrat de societatea românească în perioada domniei lui Carol I a fost semnificativ. Dezvoltarea industrială a avut un ritm crescut, s-au modernizat porturile de la Dunăre și Marea Neagră, s-au construit peste 3500 km de cale ferată, s-a dat în folosință podul peste Dunăre de la Cernavodă (1895), s-au încheiat multe acorduri comerciale cu diferite state europene, în anul 1880 s-a înființat Banca Națională a României.

Cultura a înregistrat mari progrese în această perioadă. Personalități ca: Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Luca Caragiale, George Coșbuc, Barbu Ștefănescu Delavrancea (literatură), Nicolae Iorga, Alexandru Dimitrie Xenopol (istorie), Spiru Haret, Gheorghe Țițeica (matematică), Simion Mehedinți (geografie), Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă (aviație), Victor Babeș, Ioan Cantacuzino (medicină), Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Theodor Aman (pictură), Constantin Brâncuși (sculptură), George Enescu (muzică) s-au afirmat în această perioadă. Au fost înființate Academia Română, Filarmonica și Opera Română.

În preajma izbucnirii Primul Război Mondial, România era un stat modern european, cu prefaceri înnoitoare în toate domeniile, care sprijinea activ mișcarea de emancipare națională a românilor din Transilvania, Banat, Bucovina și Basarabia, dornică de a înfăptui, în condiții internaționale prielnice, unirea tuturor românilor într-un singur stat.

Aplic și analizez

1. Consultă un dicționar al limbii române și descoperă sensul cuvântului *emigrație*.
2. Alcătuiește o axă cronologică a celor mai importante evenimente istorice desfășurate în spațiul românesc în a doua jumătate a secolului al XIX-lea care au dus la formarea și consolidarea statului român modern.
3. Transcrie în caiet și completează organizatorul grafic de mai jos cu informații despre evenimentele istorice care au contribuit la constituirea și consolidarea statului român modern. [Portofoliul personal](#).

Unirea
Principatelor

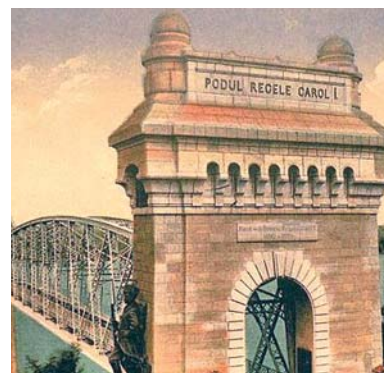
Războiul
de Independență

Atacul de la Smârdan, pictură de Nicolae Grigorescu (participant la Războiul de Independență al României din 1877-1878)

Proclamarea regatului 1881

Podul de la Cernavodă

Regele Victor Emmanuel al II-lea,
primul rege al Italiei unite

Încoronarea regelui Prusiei, Wilhelm ca
împărat al germanilor în 1871,
Versailles, Sala Oglinzilor

Otto von Bismarck (în centru)
la Congresul de la Berlin, 1878

STUDIU DE CAZ. FORMAREA STATELOR NAȚIONALE ÎN SECOLUL AL XIX-LEA: GERMANIA

Dezvoltarea economică, socială și culturală, creșterea rolului burgheziei, răspândirea ideilor Revoluției franceze în întreg spațiul european, formarea conștiinței naționale, înlăturarea dominației străine, cucerirea libertății democratice au creat condițiile formării statelor naționale în Europa. În această situație s-au aflat românii, italienii și germanii.

Unificarea Italiei (în italiană, *Risorgimento*) a fost procesul istoric, politic și administrativ, care a avut ca rezultat unificarea celor șapte state din Peninsula Italică într-o singură națiune și un singur stat, Italia. Succesul mișcării naționale de unificare a Italiei s-a datorat îmbinării căii revoluționare cu cea militară și diplomatică. Unificarea Italiei a fost realizată prin conjugarea efortului statului cu cel al maselor populare. Nucleul unificării Italiei a fost Regatul Piemontului. Artizanul acestui proces istoric a fost Camillo Cavour, prim-ministru al Regatului Piemontului.

Germanii, fragmentați politic în 39 de state, nu au realizat unitatea statului în timpul Revoluției de la 1848. Unificarea Germaniei a fost obținută sub egida monarhiei prusiene (dinastia de Hohenzollern). Omul providențial a fost cancelarul Otto von Bismarck (1862-1890). Acesta a realizat unificarea Germaniei pe calea războaielor victorioase purtate contra Danemarcei (1864), Austriei (1866) și Franței (1870-1871).

Pe 18 ianuarie 1871, în Sala Oglinzilor de la Versailles, regele Prusiei Wilhelm I a fost proclamat împărat al Germaniei (al doilea Reich). Această unificare s-a realizat „de sus” prin „fier și sânge” și a condus la includerea tuturor statelor germane într-un imperiu sub conducerea Prusiei și a dinastiei de Hohenzollern.

Al doilea Reich (stat federativ) era o monarhie constituțională, formată din 25 de state componente. Puterea legislativă era deținută de un parlament bicameral. Puterea executivă era deținută de împărat, prin intermediul unui cancelar care numea miniștrii. Regimul politic era autoritar permițând un sistem politic multipartid.

În Europa sfârșitului de secol al XIX-lea mai erau state multinaționale: Imperiul Austro-Ungar (constituit în 1867), Imperiul Țarist și Imperiul Otoman, care aveau sub dominație multe națiuni care luptau pentru emanciparea națională și realizarea propriilor state independente.

Aplic și analizez

1. Accesează resurse de pe internet și realizează o prezentare cu mijloace digitale despre unificarea Germaniei.
2. Compară cu ajutorul diagramei Venn (vezi modelul de la pagina 10) procesul de unificare a statelor italiene, respectiv a statelor germane. Stabilește două asemănări și două deosebiri între cele două evenimente istorice.

»»»» Timpul și spațiul

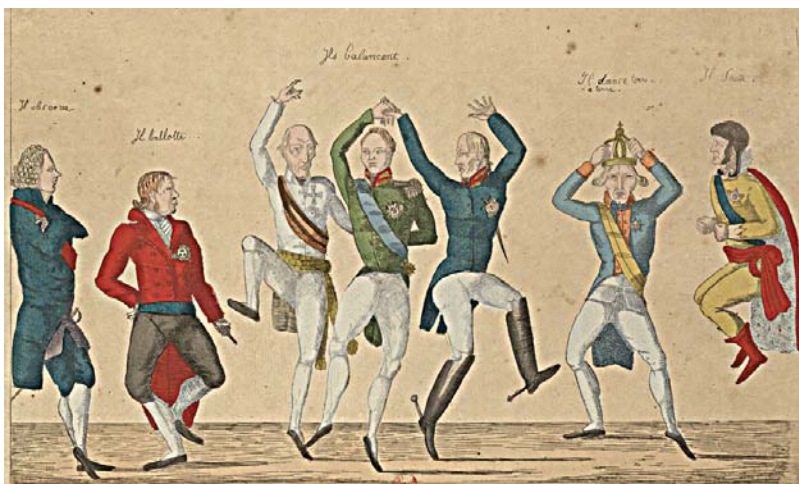
1. Lucrați în perechi. Priviți cu atenție sursa **A**.
 - a. Ce credeți că discută diplomații din imagine?
 - b. Ce obiecte din imagine reprezintă spațiul istoric?
 - c. Pe baza sursei **A**, redactați un text, de aproximativ șapte rânduri, despre hotărârile adoptate în timpul Congresului de la Viena din 1815 privind schimbările teritoriale din Europa.
 - d. Ce state noi au apărut pe harta Europei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea?
2. Identifică pe baza imaginilor **B, C, D** spații istorice în care s-au desfășurat evenimente revoluționare în anul 1848.

A. Congresul de la Viena, 1815

»»»» Sursa istorică

1. Analizează pe baza modelului de la pagina 96 imaginea de mai jos. Discută cu colegul de bancă despre semnificația denumirii imaginii.

Congresul dansează, dar nu înaintază

2. Pe baza informațiilor din manual și a sursei de mai jos, realizează un text de aproximativ șapte rânduri în care să prezinți cauzele Revoluției de la 1848 din spațiul românesc. „Egalitatea drepturilor politice. Adunare generală compusă de reprezentanți ai tuturor stărilor societății.

Domnul responsabil ales pe câte cinci ani și căutat în toate stările societății.

Libertatea absolută a tiparului.

Instrucție (învățământ) egală și întregă pentru tot românul (bărbați și femei).

Desființarea pedepsei degradătoare cu bătaia.”

(fragmente din *Proclamația de la Islaz*)

3. Realizează fișe de personaj istoric pentru domnitorul Unirii, Alexandru Ioan Cuza, și pentru regele Carol I al României. **Portofoliul personal.**

B.

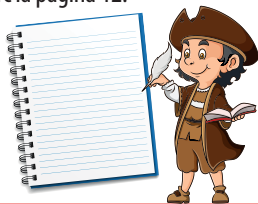
C.

D.

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

A. Florence Nightingale (prima infirmieră modernă) primește răniții la spitalul din Scutari (Războiul Crimeii)

B. Congresul de pace de la Paris (1856)

Biblioteca virtuală

Revoluția de la 1848-1849

Independența României

Evaluez și creez

Cooperez

1. Realizează un jurnal de călătorie, după modelul de la pagina 23, pentru Revoluția de la 1848. Imaginează-ți că ești într-o călătorie prin Europa în primăvara anului 1848 și vizitezi: Paris, Viena, Berlin, Iași, Blaj, Islaz. Descrie ce vezi. La Paris te întâlnești cu Charles Louis Napoleon Bonaparte. Ce întrebări i-ai adresa?
2. Analizează, pe baza modelului de la pagina 57, sursele **A** și **B**. Discută apoi cu colegii de clasă despre răspunsurile pe care le-au formulat și ei. Dialogați și negociați, apoi formulați un răspuns al întregii clase. Vă mai aduceți aminte ce s-a discutat la la Congresul de pace de la Paris din anul 1856 în privința Principatelor Române?

Învăț să învăț

1. Fac parte din lista ta personală valorile care au fost susținute în timpul Revoluției din 1848? Care sunt acestea? Motivează-ți alegerea.
 2. Citește împreună cu colegul/colega de bancă sursele de mai jos. Discutați despre ceea ce ați citit și completați în caiete un tabel după modelul de la pagina 17.
- A.** „La originea valului revoluționar din 1848 se află o criză economică complexă. Revoluția vieneză din martie 1848 face să izbucnească revendicările naționale și liberale înăbușite din 1815. Împăratul este obligat să acorde o constituție liberală. Din Imperiul Austriac, contaminarea revoluționară trece în Germania și Italia. În Germania, popoarele cer și obțin constituții, inclusiv în Prusia. O puternică mișcare națională se termină prin convocarea unui Parlament la Frankfurt, care trebuie să pună bazele unui stat german. În Italia, majoritatea suveranilor acordă și ei constituții. Dar zdrobirea mișcării din Cehia și a revoluției vieneze de către armata austriacă, ce, mai târziu, cu ajutor rusesc, înăbușă revolta din Ungaria, repune Austria în rolul ei de jandarm al ordinii din 1815. Constituțiile germane sunt anulate, iar Parlamentul de la Frankfurt desființat. Regele Prusiei este obligat de presiunile austriece să renunțe la unificarea Germaniei.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

- B.** „Mișcarea de eliberare politică și de reorganizare națională din 1848 a eșuat, deoarece condițiile economice și relațiile sociale rămăneau mult în urma evoluției claselor conducătoare. Era imposibil să fie suprapusă o organizație politică modernă unui regim economic vechi. Însă, spărgând vechile cadre, revoluția a permis nașterea unei lumi noi.”

(Charles H. Pouthas, *Civilizații moderne*)

3. Realizează un afiș/poster, cu informații selectate din surse de pe internet, despre formarea statelor naționale în Europa în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. **Portofoliul personal.**

Secolul naționalităților în imagini

Familie victoriană

Fetiță care lucrează într-o fabrică de textile

Moda

Piața Trafalgar

Stație de cale ferată

Transportul în comun

Costume pentru bicicletă

Bal

EPOCA VICTORIANĂ. LA BELLE ÉPOQUE

Cunosc și înțeleg

Harta Imperiului Britanic, 1886

Portretul încoronării Reginei Victoria,
1838

În istoria Regatului Marii Britanii, **epoca victoriană** a fost perioada domniei reginei Victoria din iunie 1837 până la moartea ei, în ianuarie 1901. În această perioadă de prosperitate, statul britanic a devenit cel mai mare imperiu din istorie, fiind liderul mondial în domeniul producției, al finanțelor, al căilor ferate și al transportului maritim. A avut loc o îmbunătățire a nivelului de trai. Standardele de mediu și de sănătate au crescut pe tot parcursul perioadei victoriene. S-au îmbunătățit lucrările de canalizare, precum și calitatea apei potabile. Cu un mediu mai sănătos, bolile au fost evitate mai ușor și nu s-au răspândit la fel de mult, deși epidemiile au continuat să existe. La Londra, în anii 1848-1849 și 1853, holera a făcut mii de victime. Tuberculoza (răspândită în locuințele aglomerate), bolile pulmonare din mine și tifosul au creat în continuare probleme oamenilor.

Populația Imperiului Britanic s-a dublat în timpul epocii victoriene. Orașele industriale au crescut rapid, s-au modernizat, au fost amenajate mari bulevarde, s-au construit așezăminte de cultură (teatre, biblioteci, muzee), s-a introdus iluminatul stradal, a crescut calitatea vieții oamenilor. Cu toate acestea, revoluția industrială a atras mulți copii de la vârste fragede – 4-6 ani – în procesul productiv, în condiții periculoase (mine, uzine, fabrici). În 1802 și 1819 au fost adoptate legi care reglementează programul de lucru al copiilor din fabricile de bumbac la 12 ore pe zi. Mai

târziu, un alt act, din 1847, a limitat programul de lucru la 10 ore, atât pentru adulți, cât și pentru copii.

Cu o rapiditate crescândă, au fost construite tot mai multe linii de cale ferată între multe orașe englezești. Calea ferată transporta mărfuri și pasageri în timp scurt și cu mari beneficii pentru toți – cetățeni și întreprinzători. Câmpul educației și al divertismentului a progresat, nivelul de trai s-a îmbunătățit considerabil.

Între anii 1870 și 1914 a avut loc cea de-a **doua revoluție industrială**. Ea a condus la progrese importante în tehnologia de fabricație și producție care au permis adoptarea la scară largă a rețelelor de telegrafie și feroviare, alimentarea cu gaz și apă și sistemele de canalizare. Extinderea enormă a liniilor feroviare și telegrafice, după 1870, a permis o mișcare fără precedent a oamenilor și a ideilor. În aceeași perioadă au fost introduse noi sisteme tehnologice, cele mai importante fiind energia electrică și telefonica. Utilizarea oțelului ieftin a permis construcția de poduri mai mari, de căi ferate, zgârie-nori și nave. Cablul de oțel, tija de oțel și tabla de oțel au facilitat fabricarea de motoare și unelte mult mai puternice, tunuri și vagoane, tancuri și vehicule blindate de luptă.

„Lumea civilizată devine din ce în ce mai industrializată. Prin plasarea capitalului și activitatea uzinelor, are loc trecerea de la secolul XIX, al liberalismului, la secolul XX, al mecanizării. Mașina reduce preponderența efortului muscular al omului în activitatea de producție și o nouă disciplină a muncii se va impune cu necesitate. Industrializarea va da naștere unor aglomerări urbane, iar, odată cu ele, problemele economice vor ocupa un spațiu lărgit în structura socială...

Ideile democratice sunt la ordinea zilei.”

(Maurice Baumont, *Civilizații moderne*)

Descopăr

La Belle Époque sau *Vremurile frumoase* reprezintă perioada istorică de la sfârșitul secolului al XIX-lea (circa 1871/1880) până în momentul declanșării Primului Război Mondial. Timp al unor excepționale descoperiri științifice și tehnologice, care au creat premisele unor condiții superioare de trai pentru majoritatea cetățenilor, perioada este caracterizată de optimism, pace, bunăstare și înflorire culturală. Inovațiile tehnologice se succed cu o viteză foarte mare: automobilul, avionul, telefonul, discul, cinematograful, cuptorul electric etc. Aceștia le răspund în literatură, în muzică, în pictură, mișcări revoluționare radicale: impresionism, expresionism, simbolism, suprealism, Art Nouveau. Parisul este în centrul acestei epoci, pentru că aici vin artiștii din toată lumea: rușii Chagall și Soutine, italianul Modigliani, japonezul Foujita, spaniolii Pablo Picasso și Juan Gris. Muzica – reprezentată de Claude Debussy, Maurice Ravel, Richard Strauss – transformă acest gen. Operetele și spectacolele de revistă au o mare popularitate. Sălile în care acestea se desfășoară capătă o notorietate internațională: Moulin Rouge, Casino de Paris, Folies Bergère.

Unul dintre simbolurile epocii, celebrul Turn Eiffel din Paris ilustrează noile materiale cu care se construia: oțel, sticlă, beton armat.

Invenții

În 1876, Alexander Graham Bell breveta primul telefon din istorie. Acesta funcționa prin transformarea sunetului în semnal electric prin intermediul unui transmitător lichid.

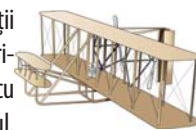
În 1885, Karl Benz brevetează primul automobil din istorie, Motorwagen-ul.

În 1895 apare prima cameră de filmat ce înregistra imagini ale obiectelor aflate în mișcare. Aceasta se datorează fraților Lumière. Se consideră că momentul a reprezentat nașterea industriei cinematografice.

În 1903, frații Wright au testat primul aeroplan cu motor, Zburătorul. Acesta a rezistat în aer 59 de secunde, parcurgând o distanță de 259,7 metri și a schimbat radical cursul istoriei aviației.

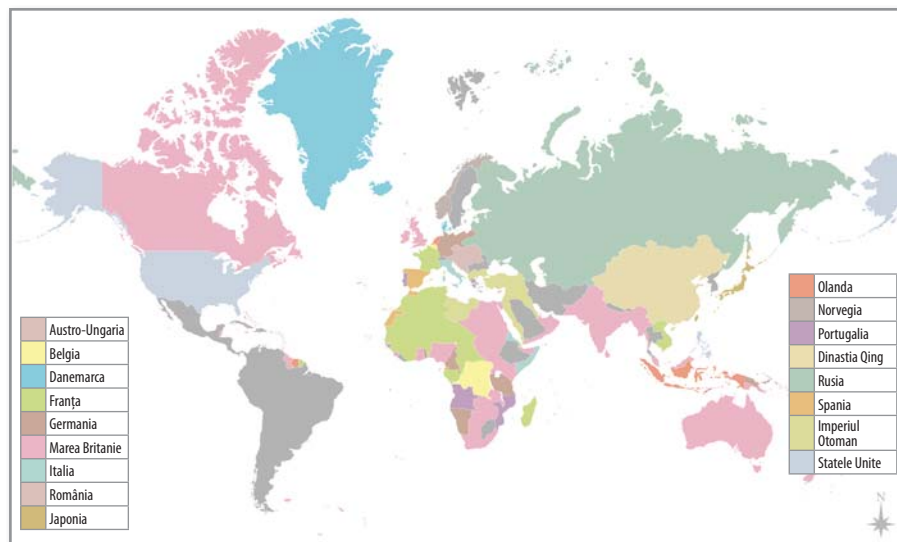

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

- Precizează două teritorii extraeuropene care fac parte din Imperiul Britanic.
- Numește trei state europene care dețineau teritorii în Africa.
- Menționează un mare stat care se întinde pe două continente și unul care stăpânește teritorii în trei continente, în afară de Imperiul Britanic.

Analizează harta de mai jos și răspunde la cerințele alăturate.

Harta lumii, 1900

- Realizează o fișă de personaj istoric pentru regina Victoria.
- Caută arborele genealogic al familiei regale a României. Există vreo legătură între regina Victoria și aceasta?
- Accesează resurse de pe internet și descoperă informații despre Claude Monet și curentele artistice ale perioadei.
- Scrive un text de aproximativ șapte rânduri despre pictorul Claude Monet și operele sale.

▶▶▶▶ Sursa istorică

Plecând de la sursa de mai jos, răspunde la cerințele alăturate.

„La 22 ianuarie 1901 a murit Victoria, care fusese regina Regatului Unit vreme de 63 de ani și împărăteasa Indiei timp de 25 de ani. Și, odată cu ea, s-a stins o întreagă epocă. Numeroasa ei familie, care cuprindea nu mai puțin de nouă copii și 42 de nepoți, lega, practic, Anglia de toate marile case regale și nobiliare din Europa, cele mai importante exemple fiind acelea ale Germaniei și Rusiei. Claude Monet (cunoscutul pictor impresionist) se afla în Londra când au avut loc funeraliile reginei, la 2 februarie, și i-a scris soției sale, Alice, că John Singer Sargent îl invitase să vadă procesiunea din balconul casei unui prieten. Nici Monet, nici Sargent nu se așteptaseră însă că pe străzi vor fi atât de mulți oameni, încât le va fi de-a dreptul imposibil să se întâlnească.”

(Mary McAuliffe, *La Belle Époque*)

Evaluez și creez

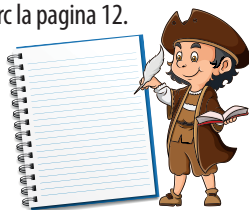
▶▶▶▶ Cooperez

- În imaginea alăturată sunt reprezentate obiecte și obiceiuri din epoca victoriană. Discută cu colegul/colega de bancă și identificați-le pe acelea pe care le utilizăm și astăzi.
- Plecând de la sursele A-C, realizați pe 4-5 grupe, câte un produs (proiect, portofoliu, investigație, poster, afiș, machetă etc.) despre contribuția diferitelor civilizații la

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

dezvoltarea patrimoniului cultural comun. Produsele realizate vor fi prezentate și expuse într-un tur al galeriei.

A. Prima expoziție universală a avut loc în anul 1851 la Londra. Marea Expoziție a Lucrărilor de Industrie a tuturor națiunilor sau Marea Expoziție avea ca scop prezentarea produselor industriale fabricate în Marea Britanie, dar și în alte țări. Pentru găzduirea expoziției a fost construită în Hyde Park clădirea Crystal Palace. Expoziția a fost organizată de Prințul Albert și Henry Cole pentru a impresiona lumea cu realizările industriale ale Marii Britanii. Ulterior, mai multe expoziții universale au fost organizate în Europa, în Statele Unite ale Americii și în Australia.

B. „În acel an (1900), milioane de oameni se înghesuiseră deja să vadă Expoziția Universală de la Paris, care etala o veritabilă explozie de inovații revoluționare, inclusiv un palat al electricității (splendid iluminat noaptea) și un trotuar rulant acționat electric (un soi de bandă rulantă orizontală primitivă), care purta zilnic, ca prin magie, grupuri întregi de vizitatori încântați și, poate osteniți, de-a lungul unei porțiuni a malului stâng al Senei. Acest târg mondial, asemenea predecesoarelor sale, era menit să îi copleșească pe vizitatori, obiectiv pe care și l-a îndeplinit cu brio, spre deliciul celor 50.000.000 de vizitatori care aglomeraseră spațiile care au oferit divertisment și educație din luna aprilie până la începutul lui noiembrie.”

(Mary McAuliffe, *La Belle Époque*)

C. Costume din epoca victoriană

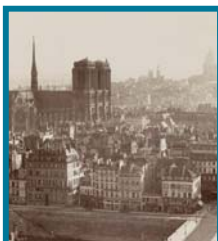

▶▶▶▶ Invăț să învăț

- Împreună cu colegii de clasă, formați cinci grupe și realizați câte o prezentare în format electronic (PowerPoint, Prezzi, Canva, Padlet etc.) despre arhitectura/muzica/moda/divertismentul și stilul de viață din perioada *La Belle Époque*. Discutați apoi despre produsele realizate și modul în care ați colaborat în cadrul grupei. Ați găsit asemănări între modul de viață contemporan și cel din perioada *La Belle Époque*?
- Plecând de la imaginile de mai jos, realizează un tur virtual în cinci capitale europene. Caută informații despre acestea din perioada *La Belle Époque*. Completează un **jurnal de călătorie** după modelul celui de la pagina 23.

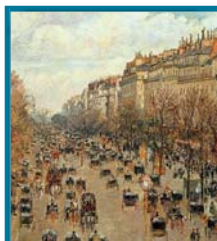
Paris, 1832

Paris, 1865

Paris, 1889

Paris, 1900

Biblioteca virtuală

Interioare de case din epoca victoriană

Regina Victoria

- Realizează, la alegere, un poster/afiș/prezentare cu mijloace digitale cu tema „*La Belle Époque* sau Epoca victoriană”.

▶▶▶▶ Analiza unui afiș

ETAPA 1. Identificarea și prezentarea afișului

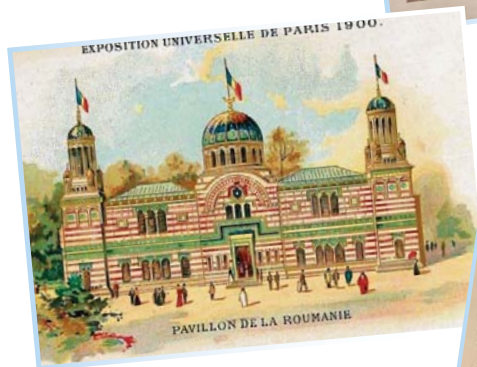
- ▶ Identificarea naturii afișului (publicitar, politic, de propagandă).
- ▶ Identificarea autorului și a celor care l-au comandat (partid, stat, sindicat, asociație, companii).

ETAPA 2. Analizarea afișului

- ▶ Descrierea compoziției și a conținutului: elementele vizuale, decorul, personajele, culorile, simboluri.
- ▶ Analizarea contribuției afișului pentru tema studiată, sloganul acestuia, titlul său.

ETAPA 3. Prezentarea importanței istorice a documentului

- ▶ Analizarea mesajului afișului și obiectivul urmărit prin impactul său.
- ▶ Prezentarea modalității în care afișul prezintă epoca istorică sau preocupările celor care l-au comandat.

ETAPA 1. Identificarea și prezentarea afișului

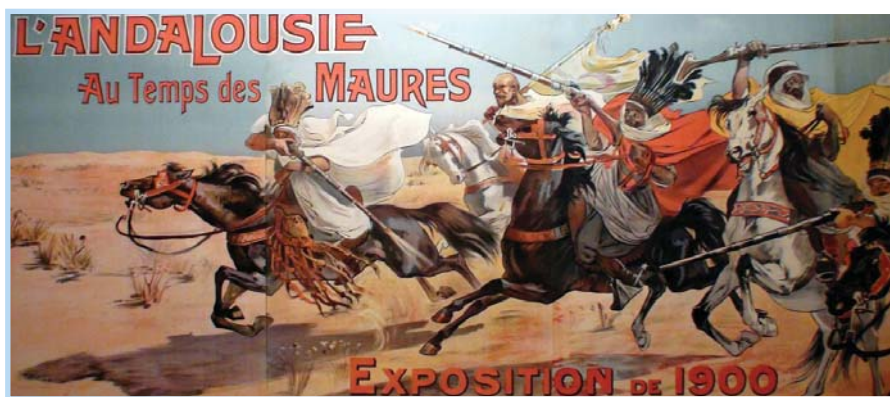
Precizează persoanele/autoritățile care au comandat afișul de mai jos.

ETAPA 2. Analizarea afișului

Identifică elementele care dovedesc că acest document este un afiș de propagandă/publicitar.

ETAPA 3. Prezentarea importanței istorice a documentului/afișului

Explică, în aproximativ trei rânduri, mesajul afișului analizat.

Afiș Expoziția Universală, Paris, 1900

Afișul oficial al Expoziției Universale din 1905 de la Liège, Regatul Belgiei. A 75-a aniversare a Independenței Naționale

▶▶▶▶ Analizarea unei imagini. Fotografia

A.

Alexandru Ioan Cuza

B.

Regele Carol I, prințul moștenitor Ferdinand și fiul acestuia, prințul Carol, 1905

Avantaje

- ▶ Stimulează imaginația.
- ▶ Are o forță de evocare deosebită.
- ▶ Dezvoltă capacitatea de observație și gândirea critică.
- ▶ Permite refacerea atmosferei perioadei istorice.
- ▶ Permite înțelegerea mai bună a evenimentului/faptului istoric.

Dezavantaje

- ▶ Prezența unei a doua imagini poate altera semnificația primei fotografii.
- ▶ Fotografia poate fi manipulată sau trucată.

ETAPA 1. Identificarea și prezentarea fotografiei

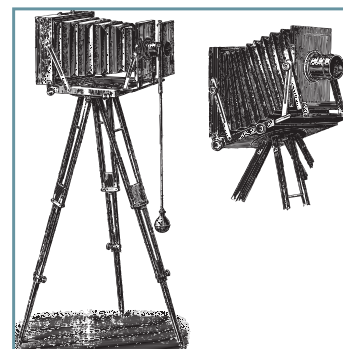
- ▶ Identificarea:
 - autorului;
 - datei;
 - contextului/locului în care a fost făcută fotografia.
- ▶ Precizarea:
 - subiectului fotografiei;
 - destinațiilor acesteia;
 - persoanei care a comandat-o.
- ◆ **Precizează numele persoanei care a comandat fotografia A.**

ETAPA 2. Analiza conținutului fotografiei

- ▶ Analizarea imaginii: formatul (portret, peisaj), încadrarea (proporții, unghiuri, lumini).
- ▶ Extragerea informațiilor pe care le transmite fotografia: locul, decorul, obiectele, personajele și expresiile lor.
- ◆ **Describe, din fotografia B, personajele și expresiile lor.**

ETAPA 3. Prezentarea importanței și a limitelor documentului

- ▶ Descifrarea intențiilor fotografului – o fotografie nu este o redare neutră a realității. Este o construcție (o punere în scenă) influențată de alegerile autorului, care poate urmări și obținerea popularității.
- ▶ Identificarea valorii documentului pentru evenimentul prezentat.
- ◆ **Care crezi că au fost intențiile fotografului pentru fotografia A?**

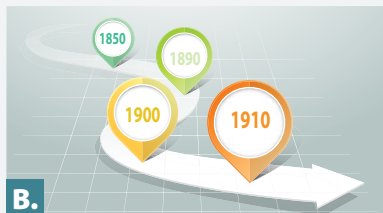

Aparate de fotografiat din secolul al XIX-lea

A.

Încoronarea împăratului Wilhelm I,
18 ianuarie 1871, Versailles

B.

Edgar Degas,
Clasa de dans

C.

Georges Garnier,
Turnul Eiffel, 1889,
gravură în culori

D.

E.

F.

Marea deschidere a Royal Albert Hall
din Londra, 1871

G.

H.

Victor Gabriel Gilbert, *O seară elegantă*

▶▶▶▶ Proiect

Împreună cu colegii de clasă, realizează un proiect cu tema „Secolul naționalităților”, pe baza teoriei inteligențelor multiple*.

Rezolvă cerințele în funcție de tipul predominant de inteligență care te caracterizează.

A. Inteligența verbală/lingvistică

Realizați un set de articole pentru revista *Statele moderne*.

B. Inteligența logico-matematică

Elaborați/Construiți tabele/diagrame/scheme cronologice pentru tema: „Lumea la sfârșitul secolului al XIX-lea”.

C. Inteligența muzicală/ritmică

Prezentați-le colegilor de clasă stilurile de dans de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

D. Inteligența vizuală/spațială

Concepeți un desen/afiș/poster/album foto pentru tema „La Belle Epoque”.

E. Inteligența naturalistă

Redactați un proiect vizând rolul mediului asupra evenimentelor din secolul al XIX-lea studiate.

F. Inteligența corporală/chinestezică

Realizați macheta unei construcții din Epoca victoriană.

G. Inteligența intrapersonală

Redactați un jurnal/o fișă de observare în care să se regăsească emoțiile, stările, sentimentele pe care le-ați trăit pe parcursul anului școlar în cadrul orelor de istorie.

H. Inteligența interpersonală

Proiectați o activitate de tip social în care să prezentați produsele realizate în cadrul acestui proiect.

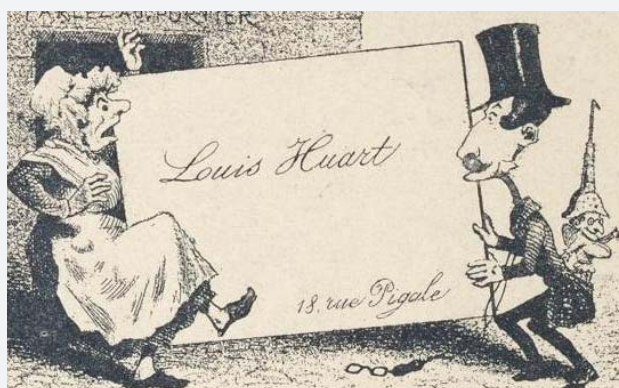
* **Teoria inteligențelor multiple** a fost propusă de Howard Gardner, profesor la Universitatea Harvard. Acesta consideră că ființele umane posedă forme distincte de inteligență.

RECAPITULARE

1. Indică pe harta de la pagina 102.
 - a. trei teritorii în care s-au desfășurat mișcări revoluționare în primele trei decenii ale secolului al XIX-lea;
 - b. trei teritorii în care s-au desfășurat mișcări revoluționare în deceniul cinci al secolului al XIX-lea;
 - c. un stat național creat în deceniul șase al secolului al XIX-lea, în partea de sud-est a Europei Centrale.
2. Explică, utilizând modelul de la pagina 22, următoarele noțiuni: **Revoluție**, **state moderne**, **emancipare**, **Epoca victoriană**, **La Belle Époque**.
3. Construiește un organizator grafic în care să prezinți trei cauze și două consecințe ale revoluțiilor din anul 1848. **Portofoliul personal**.
4. Numește trei caracteristici ale epocii victoriene.
5. Identifică în imaginea de mai jos cele patru costumații din epoca victoriană. Căror epoci istorice le aparțin restul elementelor de vestimentație?

6. Precizează trei idei și valori umane susținute în operele literare și artistice ale perioadei *La Belle Époque*.
7. Scrie un text de aproximativ șapte rânduri despre viața cotidiană la sfârșitul secolului al XIX-lea și primul deceniu al secolului al XX-lea.
8. Realizează câte o carte de vizită* sau o pagină de Instagram (dacă ai împlinit 13 ani) pentru una dintre următoarele personalități istorice: Napoleon al III-lea, Otto von Bismarck, Wilhelm I, Alexandru Ioan Cuza, Camillo Cavour, regina Victoria. **Portofoliul personal**.

* O carte de vizită este un document de format mic, imprimat, de obicei, pe carton subțire, de formă dreptunghiulară și alb, care prezintă datele personale (nume, prenume, profesie, număr de telefon, adresă poștală și electronică) ale titularului. Este foarte folosită în domeniul profesional pentru a stabili contacte cu persoanele interesate.

9. Realizează împreună cu colegii de clasă o *cafenea literară* la care să invitați scriitori, muzicieni, pictori și sculptori care creează în perioada *La Belle Époque*. Stabiliți, prin dialog și negociere, lista invitaților și temele de discuție.

I. Alege varianta corectă de răspuns.

1. La Congresul de la Viena a fost creată:
 - a. Sfânta Alianță; b. Alianța celor Trei Împărați; c. Tripla Alianță.
2. În 1830 s-au desfășurat mișcări revoluționare în:
 - a. Țările Române; b. Franța; c. Imperiul Otoman.
3. În 1859 s-a creat statul național:
 - a. român; b. italian; c. german.
4. *La Belle Époque* este perioada istorică de la:
 - a. începutul secolului al XIX-lea; b. mijlocul secolului al XIX-lea; c. sfârșitul secolului al XIX-lea.

Portofoliul personal.

II. Rescrie în caiet sursa de mai jos și completează spațiile libere cu noțiunile corespunzătoare.

„În unificarea realizată rapid între 1864 și 1871 este opera cancelarului Acesta vrea să unifice Germania prin forță și numai în avantajul Prusiei. Și reușește prin trei succesive: războiul ducatelor împotriva Danemarcei, războiul împotriva și, în sfârșit, războiul împotriva Franței, care îi permite să adune în jurul Prusiei toate statele germane. Înfrângerea în 1870-1871 pecetluiește în același timp căderea Imperiului Francez și nașterea german, proclamat la Versailles de învingători.”

(Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*)

Franței, Austriei, Imperiului, Bismarck, războaie, Germania

III. Citește cu atenție sursele de mai jos și răspunde la următoarele cerințe.

A. „Rivalitatea dintre imperiile britanic și francez era aprinsă, dar ele evitau războiul și uneori cooperau împotriva unor adversari comuni. În 1854, trupele britanice și franceze s-au aliat pentru a-i sprijini pe otomani împotriva Rusiei, în Războiul din Crimeea. Imperiul Otoman era în declin, în timp ce Rusia se extindea către Marea Neagră și amenința interesele britanice și franceze. Rusia a pierdut Războiul Crimeii și și-a canalizat ambițiile către Asia, unde s-a confruntat cu Japonia, recent devenită imperiu.”

(*National Geographic, Istoria lumii*)

B. „Epoca victoriană s-a caracterizat prin credința în misiunea civilizatoare a imperiului. Guvernele lui Disraeli, Gladstone și Salisbury au aplicat o serie de reforme care au întărit autonomia marilor orașe industriale, precum și prin implicarea britanică în țări ca India și în zone din Egipt, Sudan și, mai târziu, Africa de Sud. Burghazia a înțeles că organizațiile muncitorești trebuie integrate, pentru a contracara extremismul. Diverse foste colonii (Canada, Australia, Noua Zeelandă, Uniunea Sud-Africană) au fost convertite în «dominioane» autonome între 1855 și 1910.”

(*Istoria ilustrată a lumii*)

*dominion = posesiuni engleze care se bucurau de o anumită independență

1. Precizează secolele la care se referă cele două surse. **1 p**
2. Numește din sursa A statele participante la Războiul Crimeii și deznodământul (sfârșitul) acestuia. **1 p**
3. Indică din sursa B două spații istorice extraeuropene. **1 p**
4. Prezintă, în aproximativ o pagină, formarea statului național român. **1 p**

AUTOEVALUARE					
Punctaj	SI = 2 p = (0,5 p × 4)	SII = 3 p = (0,5 p × 6)	SIII = 4 p	Oficiu = 1 p	Total = 10 p
Punctajul tău					

Nu uita să completezi fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului de la pagina 12!

Portofoliul personal.

RECAPITULARE FINALĂ

Aplic și analizez

▶▶▶▶ Timpul și spațiul

- 1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice.
- 1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele și procesele istorice.

▶▶▶▶ Sursa istorică

- 2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric.
- 2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare.

- 2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate.

Dacă..., prin urmare..., atunci...

CONTINUT	Ce spune sursa? Ce lipsește?	Pentru ce? De ce a fost realizată?	SCOP
DEDUCERE	Care este mesajul pe care îl transmite?	Când? Unde?	ORIGINE
CONTEXT	Ce se întâmplă în acea perioadă istorică? În ce perioadă istorică se întâmplă evenimentele?	Primară? Secundară? Oficială? Neoficială?	CATEGORIE

Plasați sursa istorică aici!

Evaluez și creez

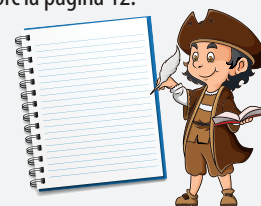
▶▶▶▶ Cooperez

- 3.1. Utilizarea dialogului intercultural.

Jurnal de învățare

Mă întorc la pagina 12.

3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învățare.

- Observarea sistematică a activității și a comportamentului
- Investigația
- Portofoliul
- Proiectul
- Autoevaluarea

3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane.

Criterii de evaluare a unui proiect	Punctaj maxim	Punctaj acordat
1. Identificarea surselor de informare necesare realizării sarcinii de lucru	10	
2. Realizarea sarcinii de lucru	40	
Utilizarea surselor de informare identificate	10	
Relevanța reprezentării pentru temă	10	
Calitatea prezentării	10	
Diversitatea surselor	10	
3. Implicare și participare	30	
Repartizarea și asumarea rolurilor	10	
Îndeplinirea sarcinilor	10	
Spiritul de echipă	10	
4. Originalitate	20	
TOTAL	100 de puncte	

»»»» Învăț să învăț

4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia.

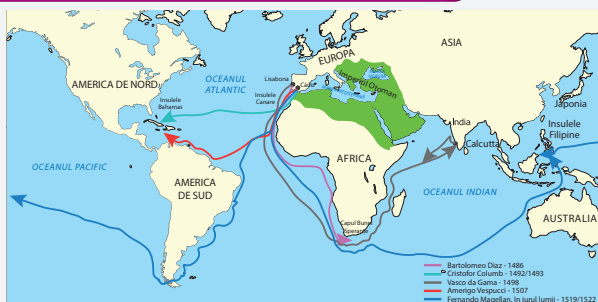
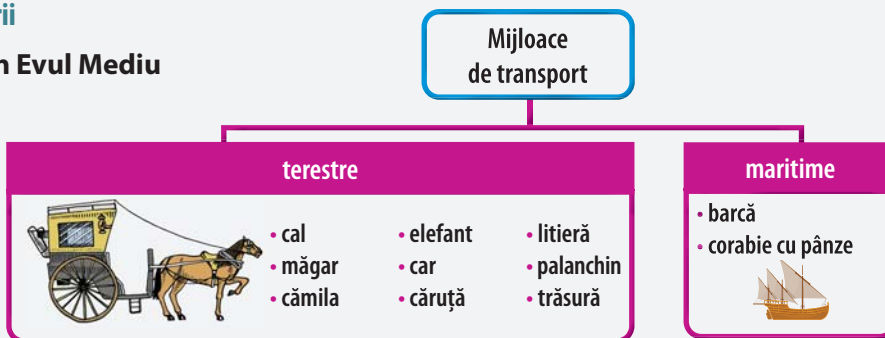

4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social.

»»»» Unitatea I • Călători și călătorii

Călătoriile și percepția spațiului în Evul Mediu

Marile descoperiri geografice

Unitatea II • Geneza spiritului modern

Renașterea: geneza spiritului modern, umanismul

Leonardo da Vinci	Michelangelo	Lorenzo de Medici	Miguel Cervantes
Niccolò Machiavelli	William Shakespeare	Erasmus din Rotterdam	Dante Alighieri
Galileo Galilei	Nicolaus Copernic	Rafael Sanzio	Nicolaus Olahus

Reforma. Contrareforma

- Barocul
- Ordinul lezuit
- Reformarea clerului

Contrareforma

Unitatea III • Spre o nouă societate

- Carol I Stuart
- Oliver Cromwell
- Protectoratul
- Declarația drepturilor
- Monarhia constituțională

Revoluția Glorioasă

- Rațiune - Iluminare-
- Drepturi naturale
- Contractul social
- Separarea puterilor în stat
- Voltaire, Montesquieu
- Jean-Jacques Rousseau

Iluminismul

- Familie
- Alimentație
- Locuință
- Saloane
- Cafenele
- Cluburi politice

Viața cotidiană. Opinia publică

- 13 colonii
- Declarația de Independență - 4 iulie 1776
- Război de independență
- George Washington – primul președinte al SUA
- Constituția
- SUA – republică federală

Constituirea SUA

- Organizarea de stări – Adunarea Națională – Căderea Bastiliei
- Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului
- Proclamarea Republicii
- Convenția Națională
- Directoratul
- Ludovic al XVI-lea
- Maximilien Robespierre

Revoluția franceză

- General
- Prim-consul
- Împărat
- Primul Imperiu Francez
- Codul Civil

Napoleon

- Motorul cu abur – James Watt
- Industria textilă
- Industrializare
- Invenții
- Transformarea lumii

Revoluția industrială

Unitatea IV • Secolul naționalităților

- State moderne
- Revoluție
- Emancipare
- 1848
- Români și modernitatea
- Principatele Unite, Italia, Germania

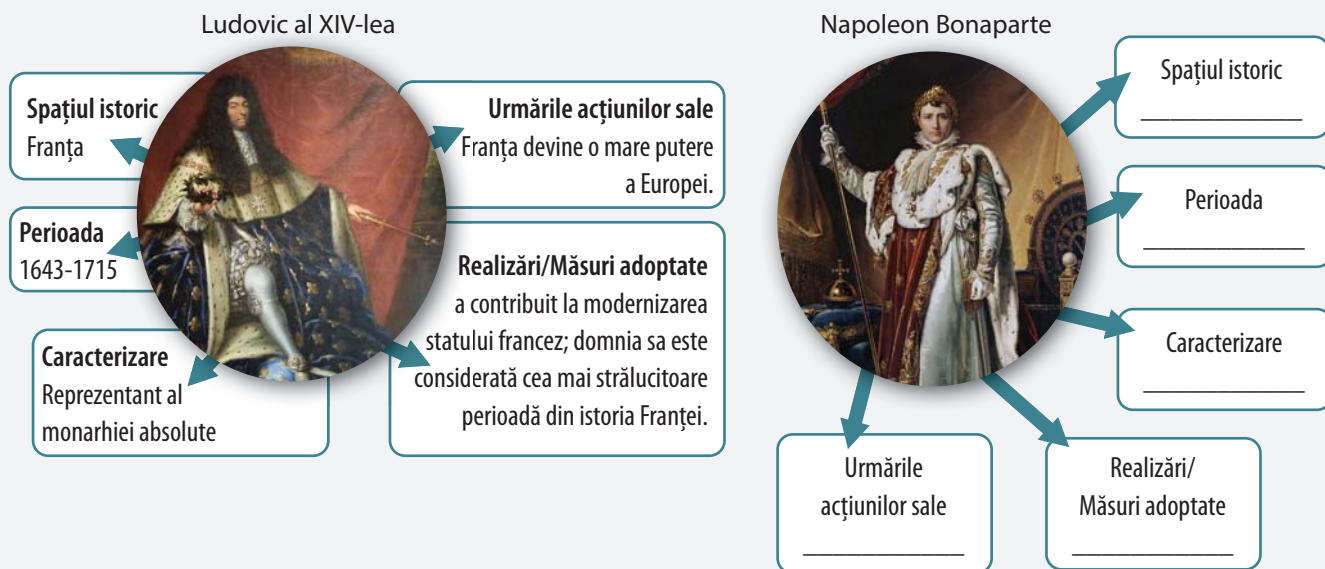
Statele moderne

Epoca victoriană. La Belle Époque

- Regina Victoria
- Imperii coloniale
- Progres științific și tehnologic
- Curente literare și artistice

Personalitatea istorică

1. Pune-te în pantofii personajului istoric... . Prezintă gândurile posibile, emoțiile, comportamentele, motivațiile deciziilor adoptate.
2. Realizează, după model, fișe de personalități istorice.

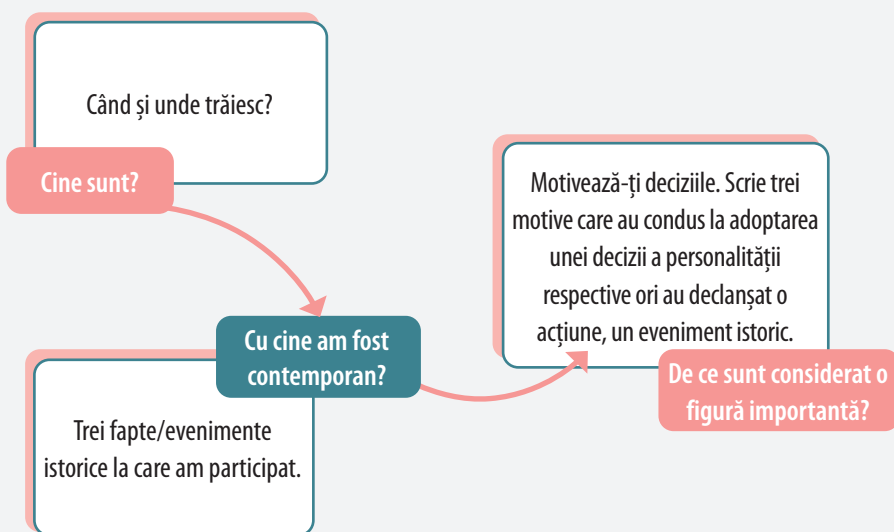

JOCUL DE ROL

- ▶ Convinge publicul că ești... Ludovic al XIV-lea, Voltaire, Ecaterina a II-a, George Washington, Napoleon sau orice altă personalitate a Epocii moderne care te-a impresionat.
- ▶ Construiește-ți rolul după schema de mai jos.

Ecaterina a II-a a Rusiei

1. Desenează pe caiet un blazon. Împarte scutul în patru cadrane. Împreună cu alți trei colegi, completați fiecare cadran cu o reprezentare a unui eveniment/unei personalități istorice studiate. Prezentați într-un tur al galeriei produsele realizate.
2. Cărui timp/epocă istorică îi aparține fiecare tip de vestimentație?

3. Completează, după model, tabelul de mai jos cu informațiile corespunzătoare.

Marile descoperiri	Perioada	Teritorii noi descoperite	Urmări/Consecințe
Bartolomeo Diaz	Secolul al XV-lea	Capul Bunei Speranțe	Atingerea punctului cel mai sudic al continentului african
Vasco da Gama			
Cristofor Columb			
Fernando Magellan			

4. Reamintește-ți ce ai învățat la unitatea „Călători și călătorii. Europa și Lumea Nouă” și realizează cărți de vizită pentru navigatorii studiați în această unitate.
5. Transcrie în caiet și completează, tabelul alăturat cu informații despre reprezentanți ai Renașterii și operele lor.

Renașterea	științifică	literară
Italia		
Franța		
Spania		
Anglia		
Țările Române		

6. Lucrați în grupe de 5-6 elevi. Reamintiți-vă ce ați studiat la unitatea „Geneza spiritului modern” și scrieți o poveste cu titlul *Renașterea și umanismul*, în care să includeți personajele Leonardo da Vinci, Michelangelo, William Shakespeare, Niccolò Machiavelli, Galileo Galilei. Puteți realiza și desene. Citiți povestea, pe roluri, în fața clasei.
7. Realizează corespondența corectă între citatul din partea stângă și documentul din care face parte.

1. „Toți oamenii sunt egali, că ei sunt înzestrați de Creator cu anumite Drepturi inalienabile, că printre acestea sunt Viața, Libertatea și căutarea Fericirii.”	a. <i>Declarația drepturilor</i>
2. „Comunicarea liberă a gândurilor și opiniilor este unul din drepturile cele mai de preț ale omului; orice cetățean poate deci să vorbească, să scrie și să tipărească liber...”	b. <i>Declarația de Independență</i>
3. „Că, în sfârșit, pentru a repara toate aceste prejudicii și pentru a îmbunătăți, întări și urmări legile, Parlamentul va trebui convocat cu regularitate.”	c. <i>Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului</i>

8. Stabilește legătura dintre personalitate și evenimentul istoric corespunzător. Transcrie tabelul în caiet și completează-l cu noțiunile corespunzătoare.

Evenimentul istoric	Personalități
Reforma	
Abolutismul	
Revoluția Glorioasă	
Iluminismul	
Opinia publică	
Constituirea SUA	
Revoluția franceză	
Revoluția industrială	
Statele moderne	
Epoca victoriană	
La Belle Époque	

James Watt

Oliver Cromwell

Alexandru Ioan Cuza

Voltaire

Regina Victoria

Madame Geoffrin

George Washington

Martin Luther

Maximilien Robespierre

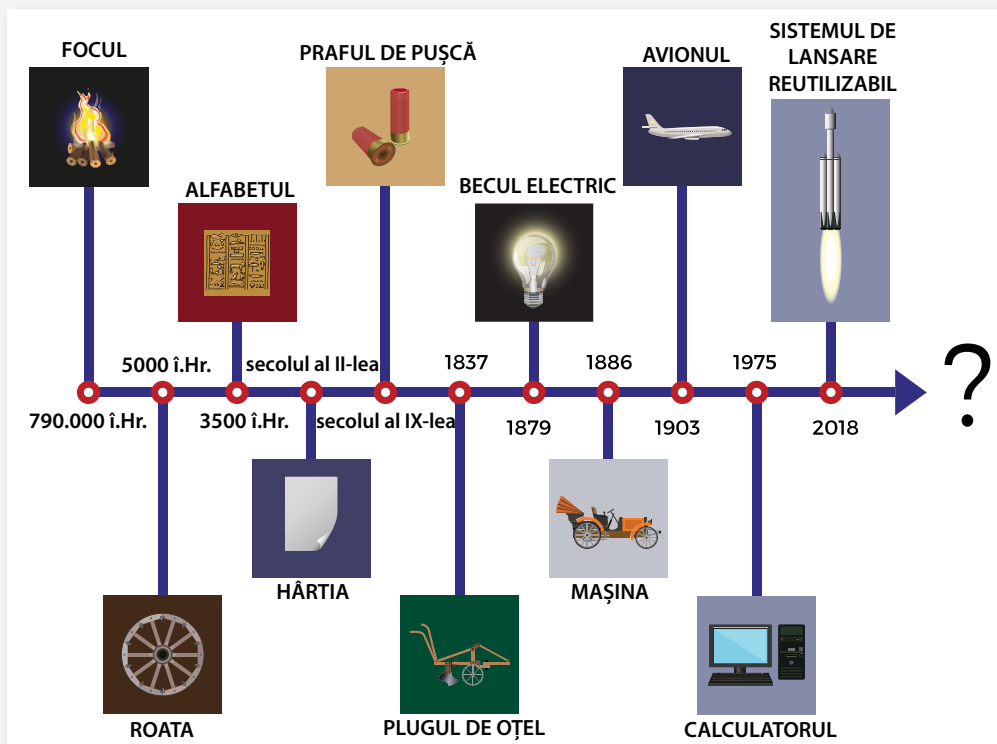
Ludovic al XIV-lea

Claude Debussy

9. Privește cu atenție imaginea de mai jos și precizează invențiile realizate în:

- Antichitate;
- Evul Mediu;
- Epoca modernă;
- Epoca contemporană.

Discută cu colegii de clasă și stabiliți pe care dintre aceste invenții le considerați cele mai importante și de ce. Credeți că sunt și alte invenții care au schimbat cursul istoriei? Motivați-vă răspunsul.

10. „Agenția de publicitate”

Gândește-te la o metodă de învățare pe care ai folosit-o în acest an școlar. Ești agent de publicitate și vrei să „vinzi” această metodă. Prezintă-o colegilor astfel încât să vrea să o „cumpere”.

11. Proiect

Drepturile omului în Evul Mediu și Epoca modernă

Utilizând metoda „Acvariul” (Fishbowl)*, realizați o activitate cu tema „Drepturile omului în Epoca modernă”.

* Metoda „Acvariul” este centrată pe observație. Aceasta urmărește ca elevii implicați să fie puși într-o dublă ipostază: pot participa la o discuție sau sunt observatori ai unei activități/teme.

▶▶▶▶ ETAPE

1. Disponerea mobilierului

Scaunele sunt așezate în două cercuri concentrice.

2. Constituirea grupurilor de participanți

Elevii sunt invitați să aleagă scaunul unde doresc să se așeze, din care „cerc” să facă parte.

Participanții aflați în cercul din interior vor constitui grupul de discuție, iar cei plasați în cercul din exterior, grupul de observatori.

3. Prezentarea sarcinilor de lucru și stabilirea regulilor.

Elevii din cercul interior vor discuta, timp de 8-10 minute, o problemă controversată:

- *Istoria drepturilor omului*
- *Societatea medievală și organizarea de stări*
- *De la supus la cetățean*
- *Secolul Luminilor și drepturile omului*
- *Drepturi și libertăți cetățenești în Epoca modernă*

4. Realizarea sarcinilor de lucru (discuția și observarea)

Elevii din cele două grupuri realizează sarcinile distribuite: discutarea temei propuse, respectiv completarea fișei de observare.

5. Prezentarea observațiilor

Elevii din cercul exterior prezintă datele înregistrate în fișa de observare.

6. Inversarea rolurilor și reluarea etapelor 3-5

Elevii schimbă locurile. Se lansează o altă idee controversată pe care elevii din cercul interior trebuie să o discute.

Elevii din cercul exterior primesc fișele de observare.

În funcție de apartenența la un anumit grup (grupul de discuție sau grupul de observatori), elevii vor realiza diverse acțiuni specifice, redate astfel:

Grupul de observatori:

- va primi fișe de observare în care se vor înregistra date privind relațiile dezvoltate în cadrul grupului de discuție, contribuția fiecărui elev din cercul interior la discuție, consensul sau conflictele generate de subiectul analizat, modalitățile de depășire a acestora, reacțiile participanților la discuție etc.;
- observă, ascultă, analizează, compară, descrie, reactualizează, sintetizează, evaluează, formulează aprecieri, explică.

Grupul de discuție:

- ascultă activ, reflectează, analizează, compară, formulează, argumentează, rezolvă, asociază, reacționează, dezvoltă, explică, mediază, sintetizează, concluzionează.

REGULI DE BAZĂ

- Susținerea ideilor pe bază de argumente.
- Exprimarea acordului cu alt vorbitor impune precizarea unor argumente concrete și suficiente.
- Exprimarea dezacordului presupune respectarea aceleiași condiții.
- Se pot stabili, de comun acord, și alte reguli.

1. Realizează pe o foaie „Oglinda orei de istorie”.

Poți folosi modelul alăturat sau poți crea tu un alt model. Completează oglinda cu părerile tale.

2. Completează în caiet chestionarele de mai jos.

	Deloc	Uneori	Întotdeauna
Sunt preocupat să îmi descopăr abilitățile, aptitudinile, aspirațiile.			
Am înțeles că eu răspund de comportamentele mele.			
Am înțeles că ar trebui să respect anumite reguli în utilizarea internetului pentru a fi în siguranță.			
Sunt preocupat să îmi organizez spațiul în care învăț.			
Am înțeles că prin efort și exercițiu îmi pot îmbunătăți performanțele.			
	Întotdeauna	Uneori	Niciodată
1. Ți-a plăcut să afli informații despre trecutul tău?			
2. Poți utiliza diverse surse istorice pentru a învăța despre trecut?			
3. Ți-a plăcut să înveți despre lumea din trecut?			
4. Ți-a plăcut să folosești hărțile pentru a descoperi diverse spații istorice?			
5. Poți utiliza diferite instrumente pentru a cerceta ceea ce te interesează la istorie?			
6. Ce ți-ar plăcea să îmbunătățești la ora de istorie?			

3. Ce este acum diferit la tine față de anul trecut?

Scrive pe o coală de hârtie colorată prenumele tău și cât mai multe lucruri pe care ai reușit să le faci în acest an datorită studierii istoriei.

Realizați un afiș al clasei cu titlul *A mai trecut un an*.

Mi-a plăcut...
 Activitatea mea preferată a fost...
 Abilitățile pe care le-am dezvoltat sunt...
 Personalitatea mea istorică preferată a fost...
 Evenimentul istoric care m-a impresionat cel mai mult a fost...

Alături de celelalte cărți vorbitoare sunteți parte din Biblioteca Vie a clasei voastre!

- I. Alege varianta corectă de răspuns.
 1. În Evul Mediu, lumea cunoscută se reducea la:
 - a. Europa, America de Sud, Asia; b. Europa, Africa, America de Nord;
 - c. Europa, Asia, Nordul Africii.
 2. Renașterea este o perioadă de mari realizări artistice și culturale din secolele:
 - a. al XIV-lea – al XVI-lea; b. al XVI-lea – al XVIII-lea; c. al XVIII-lea – al XIX-lea.
 3. Prima constituție care are la bază idei iluministe a fost realizată în:
 - a. Franța; b. Marea Britanie; c. SUA.
 4. Românii, italienii și germanii și-au constituit state naționale în:
 - a. în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea; b. prima jumătate a secolului al XIX-lea;
 - c. a doua jumătate a secolului al XIX-lea.
- II. Ordonează cronologic următoarele evenimente istorice.
 - a. *Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*; b. Martin Luther traduce Biblia în limba germană;
 - c. Războiul de Independență al României; d. Se încheie epoca victoriană;
 - e. *Declarația de Independență* a SUA; f. Napoleon se încoronează ca împărat al francezilor;
 - g. Fernando Magellan își începe călătoria în jurul lumii; h. *Declarația drepturilor*.

Portofoliul personal.

III. Citește cu atenție sursele de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

A. „Ludovic al XIV-lea a dominat epoca sa. A fost supranumit «darul lui Dumnezeu», și și-a petrecut întreaga viață încercând să-și depășească Creatorul. Avea în față un continent epuizat de Războiul de 30 de ani și pe care pacea din Westfalia ar fi trebuit să-l liniștească. Energiile Renașterii și ale Reformei împrăștiară dezbaterile referitoare la lumea naturală și la condiția umană. Prin urmare, peste tot erau contestate ipotezele cunoscute și acceptate. Revoluția științifică ce însoțise Renașterea a prins forțe noi. În 1642, același an în care a murit Galileo, condamnat de Biserică, s-a născut Isaac Newton. Odată cu el s-a născut și fizica modernă.”
(Simon Jenkins, *Scurtă istorie a Europei de la Pericle la Putin*)

B. „O revoluție industrială a început în Anglia pe la 1760. Noi mașinării, propulsate de forța aburului și a apei, au fost folosite la fabricarea textilelor și a altor produse în fabrici unde lucrau sute de muncitori. Motoare cu aburi extrăgeau cărbune și minereu de fier din mine și puneau în mișcare locomotive pentru a transporta, pe calea ferată, materii prime și produse finite. Noile tehnologii au transformat producția de fier, oțel și substanțe chimice. Revoluția a transformat Anglia – și mai târziu restul Europei și Statele Unite – dintr-o societate preponderent rurală într-una urbană. Astfel, curând, oamenii au început să militeze pentru reforme sociale și politice menite să îmbunătățească nivelul de trai.”
(Simon Adams, *Atlas istoric al lumii*)

1. Menționează secolele la care se referă sursa **A**, respectiv sursa **B**. 1 p
2. Precizează din sursele **A** și **B** evenimentele istorice studiate pe parcursul clasei a VI-a. 1 p
3. Indică o acțiune militară din sursa **A** și un spațiu istoric din sursa **B**. 1 p
4. Scrie câte o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa **A**, respectiv din sursa **B**, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (cauză, respectiv efect). 1 p
5. Prezintă *La Belle Époque* într-un text de aproximativ o pagină. 1 p

AUTOEVALUARE					
Punctaj	SI = 2 p = (0,5 p × 4)	SII = 2 p = (0,25 p × 8)	SIII = 5 p	Oficiu = 1 p	Total = 10 p
Punctajul tău					

Nu uita să completezi fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului de la pagina 12!

Portofoliul personal.

SOLUȚII

Pg. 10: Ex. 5: a) Orientul antic; b) cuneiformă; c) Egipt; d) Hammurabi; e) iudaism.

Pg. 15: 1 – Orientul Mijlociu, nordul Africii. 2 – piper. 3 – sare, boia etc.

Pg. 27: Ex. IV: 1 – b); 2 – b); 3 – b); 4 – c).

Pg. 28: Ex. I. 1 – a); 2 – a); 3 – c); 4 – a). II. Mijloace de transport: caravala, galion; Cauze: lipsa de metale prețioase, prețul mare al mirodeniilor; Călători: Vasco da Gama, Cristofor Columb; Consecințe: plante noi, noi drumuri comerciale. III. 1 – *Cartea minunilor*; 2 – Războaiele, exploatarea excesivă și epidemiile de pojar și varicelă. 3 – Portughezii căutau în Orient și populații creștine cu care se puteau alia. 4 – cauză: pentru a completa și susține forța de muncă; efect: din cauza devastărilor, coloniștii au adus milioane de sclavi africani; 5. Un punct pentru prezentarea oricărei civilizații precolumbiene.

Pg. 40: 1. a) Renașterea a apărut în condițiile formării relațiilor capitaliste; În condițiile accesului la cultură a unor păături sociale tot mai largi. b) Au alcătuit principalul mijloc de conservare și de răspândire (în straturile sociale, în spațiu și timp) a informației relative la cunoaștere. 2. a) cauză; b) consecință; c) consecință.

Pg. 46: 2. a) cauză; b) consecință; c) cauză; d) consecință; e) cauză; f) consecință.

Pg. 60: Ex. I. 1 – a); 2 – b); 3 – b); 4 – c). II. Renașterea – pictura în ulei, Leonardo da Vinci, *Pietà*, Rafael Sanzio; Reforma, Contrareforma – Inchiziția, mântuirea prin credință, anglicanism, Conciliul de la Trento; Absolutismul – Ludovic al XIV-lea, mercantilism, Petru cel Mare, Consiliul regal. III. 1 – sursa A – Italia, Roma, sursa B – Franța. 2. Sursa A: cauză – Barocul apare în Italia ca o prelungire a artei Renașterii; efect: Prin urmare, operele târzii ale artiștilor de la sfârșitul secolului al XVI-lea îmbină maniera artistică cu dorința de punere în scenă și de spectaculos. Sursa B: Cauză: Ungerea papală îi conferea deja monarhului o dimensiune religioasă esențială. Efect: prin urmare, regele este sfânt, autoritatea sa este absolută/Cauză: Deoarece este de origine divină. Efect: el nu trebuie să dea socoteală nimănui. III. sursa A: Barocul, Renașterea. Sursa B – Monarhia absolută. 4. două puncte pentru prezentarea a două cauze și două consecințe ale Reformei religioase.

Pg. 64: Sursa istorică. 1 – revoluție, parlament, Cromwell, Carol I. 2 a) cauză; b) consecință; c) cauză; d) consecință.

Pg. 70: 2. a) – cauză; b) – consecință; c) – consecință; d) – consecință.

Pg. 78: 2. a) – cauză; b) – consecință; c) – consecință; d) – cauză.

Pg. 84: 4. a) – cauză; b) – consecință; c) – cauză; d) – consecință; e) – cauză.

Pg. 88: 3. a) – B; b) – C; c) – A.

Pg. 92: 1. a) – cauză; b) – consecință; c) – cauză; d) – consecință.

Pg. 98: I. b, d, a, c. II. Orice enunț în care sunt folosite noțiunile: iluminism, parlament, drepturi naturale, opinie publică. III. Orice cauză și orice consecință ale *Revoluției Glorioase*, Constituirii SUA. IV. a) Franța, secolul al XVIII-lea; b) industria bumbacului; c) datoria imensă, populația săracă și înfometată, lipsa hranei. d) 1,50 puncte pentru prezentarea a oricăror două urmări ale primei revoluții industriale.

Pg. 118: I. 1 – a); 2 – b); 3 – a); 4 – c). II. Germania, Bismarck, războaie, Austriei, Franței, Imperiului. III. a) secolul al XIX-lea și secolul al XX-lea. b) Rusia, Imperiul Otoman, Franța, Marea Britanie. Rusia a pierdut Războiul Crimeii. c) Canada, Australia etc. d) un punct pentru prezentarea formării statului național român.

Pg. 127: I. 1 – d); 2 – a); 3 – c); 4 – c). II. g, b, h, e, a, f, c, d. III. 1. Sursa A – secolul al XVII-lea. Sursa B – secolul al XVIII-lea. 2. Sursa A – Renașterea, sursa B – Revoluția industrială. 3. Sursa A – Războiul de 30 de ani. Sursa B – Anglia. 4. Sursa A – cauză: Energiile Renașterii și ale Reformei împrăștiară dezbaterile referitoare la lumea naturală și la condiția umană. Efect: Prin urmare, peste tot erau contestate ipotezele cunoscute și acceptate. Sursa B – cauză: Revoluția a transformat Anglia – și mai târziu restul Europei și Statele Unite – dintr-o societate preponderent rurală într-una urbană. Efect: Astfel, curând, oamenii au început să militeze pentru reforme sociale și politice menite să îmbunătățească nivelul de trai. 5. Un punct pentru prezentarea perioadei *La Belle Époque*.

Manualul este prezentat în variantă tipărită și în variantă digitală. Varianta digitală are un conținut similar celei tipărite. În plus, cuprinde o serie de activități multimedia interactive de învățare (exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme, simulări).

Învățat e omul care nu termină niciodată de învățat.

Lucian Blaga

Tradiție din 1989

 www.litera.ro

ISBN 978-630-319-186-7

9 786303 191867